

Ἰωαννικοί Διαλόγοι

ἁποστολικόν
περιοδικόν

49
50

Ἀθωνικοὶ Διαποταῖ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΣΥΝΤΑΣΣΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΑΓΙΟΡΕΙΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Ἐπεύθυνος: Θεόκλητος Μοναχὸς Διονυσιάτης
Διανέμεται ὡς εὐλογία ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὑδρους

Γίνονται δεκταὶ προαιρετικαὶ εἰσφοραὶ

Ἐπιστολαί: ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΝ ΕΛΙΣΣΑΙΟΝ Σιμωνοπετρίτην
Δάφνην - Ἁγίου Ὑδρους

Ἐπεύθυνος Τυπογραφείου: Σωτήριος Λασκαρίδης
Βαλαωρίτου 14, Θεσσαλονίκη, τηλέφ. 536.910

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Σκιαγραφία τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ	1
Σκέψεις περὶ Συνόδων	5
Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ	7
Τῆς θείας Μεταμορφώσεως	9
Ἑρμηνεῖα στὸ «Πάτερ ἡμῶν» τοῦ ἁγ. Μαξίμου	11
Εἰσαγωγή στὸν ἅγιον Διάδοχον Φωτικῆς	13
Ἔχει παρακρούσεις ἡ Ὁρθοδοξία;	17
Ἡ πρακτικὴ τῆς Νοεῤῃς Προσευχῆς	19
Χριστιανισμὸς καὶ Ἐπιστήμη	24
Βιβλιοκρισίαι	26
Ἀθωνικὰ σχόλια καὶ κρίσεις	30

Ἀθωνικοὶ Διαλόγοι

ΑΡΙΘΜΟΣ ΤΕΥΧΟΥΣ 49-50 ΛΥΓΟΥΣΤΟΣ · ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1977

ΣΚΙΑΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΑΓ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΜΑ*

Γ' ΗΜΑΣ ὁ ἅγιος Γρηγόριος καὶ ἡ θεολογία του ἐρμηνεύονται ὄχι δυσκόλως. Ὅπως παρηκολοθησαμεν, ὁ θεοφόρος Παλαμᾶς συνεδύασεν ἐν ἑαυτῷ ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα, ποῦ τὸν διεμόρφωσαν εἰς μέγαν Ἅγιον καὶ Θεολόγον: Σπανίαν φυσικὴν καταβολήν, οἰκογενειακὸν περιβάλλον, ὑψηλὴν παιδείαν, θεολογικὴν κατάρτισιν, ἀσκητικὴν ἀγωγήν, νοερὰν προσευχήν. Καὶ αὐτὰ ἐντὸς τοῦ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου κοινωνικοῦ βίου του. Ὅταν δὲ ἀνεχώρησεν διὰ τὸ ἅγιον Ὅρος, ὑψηλότεραι ἀναβάσεις ἐν τῇ καρδίᾳ του». Ἀτελείωτοι καὶ ἀδιάλειπτοι προσευχαί, κλαυθμὸς πρὸς Θεόν, συγκλονιστικὰ κραυγὰ καφώτισόν μου τὸ σκότος, φώτισόν μου τὸ σκότος», τὸ σύντροφον χαροποῖόν πένθος καὶ οἱ ἀστεῖρευτοι κρουνοὶ τῶν δακρύων, ὁ ἡσυχασμὸς, ἡ ὑποταγή, αἱ παρατεταμέναι ἀσκητικαὶ ἀ-

γωγαί, σὺν πᾶσι τούτοις, ἡ ἅγια καὶ θεοπλοῦς νοερὰ προσευχή. Ἐν συνεχείᾳ αἱ θεῖαι ἀποκαλύψεις· ὁ Ἰωάννης ὁ θεολόγος παρέχει ὑποσχέσεις συμμαχίας τῆς Θεοτόκου καὶ διὰ βίου προστασίας. Ἐντεῦθεν τὸν παραλαμβάνει δλόκληρον διὰ τὸν ἀνακαινίση καὶ ἀναμορφώση εἰς τὸ «ἀρχαῖον καὶ πρωτόκτιστον κάλλος» τὸ «ἀκτιστοσυμπλαστουργοσύνηθρονον» θεῖον Πνεῦμα.

Εἶναι δὲ ἀξιοπρόσεκτον ἓνα κείμενον του, ὅπερ ἔχει προσαρμόσει εἰς τὴν Θεοτόκον κατὰ τὴν εἰς τὰ «ἅγια τῶν ἁγίων» παραμονὴν Τῆς, ἀλλὰ κατὰ βάθος τὸ εἶχε βιώσει ὁ ἴδιος ἅγιος Γρηγόριος ἐν τῷ ἡσυχασμῷ του, καὶ τὸ ὅποιον μεταφέρομεν εἰς τὸν ἴδιον: «... Ὁ θεῖος Ἰουχαστῆς τὴν ἱερὰν ἡσυχίαν εὐρίσκει χειραγωγόν ἡσυχίαν, τὴν νοῦ καὶ κόσμον στάσιν, τὴν λήθην τῶν κάτω, τὴν μύστιν τῶν ἄνω, τὴν τῶν νοημάτων ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀπόθεσιν· αὕτη πρᾶξις ὡς ἀληθῶς, ἐπίβασις τῆς ὡς ἀληθῶς θεωρίας ἢ θεοπτίας, οἰκειότερον εἰπεῖν ἢ μόνη δεῖγμα τῆς ἀληθῶς εὐεκτούσης ψυχῆς... δι' αὐτοῦ ἑαυτοῦ ὄλου γενομένου, καὶ τοῦ πολυμόρφου συρφετοῦ τῶν λογισμῶν καὶ ἀπλῶς παντοῦ εἶδους ὑπεράνω καταστάτους, καινὴν καὶ ἀπόρητον ὁδὸν εἰς οὐρανούς ἐδειματο, τὴν, ἴν' οὕτως εἶπω, νοητὴν σιγὴν... συνῆψε τὸν νοῦν τῇ πρὸς ἑαυτὸν στροφῇ καὶ προσοχῇ καὶ τῇ ἀδιαλείπτῳ θεῖᾳ προσευχῇ... Καὶ ταύτῃ προσέχων τὸν νοῦν, πάντων ὑπερίπταται κτιστῶν, καὶ κρεῖττον ἢ κατὰ Μωϋσῆν δόξαν ὄρα Θεοῦ καὶ θεῖαν ἐποπτεύει χάριν, ἥκιστα αἰσθήσεως ὑποπίπτουσαν δυ-

* Μὲ τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐορτῆς (14ης Νοεμβρίου) τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν καὶ μεγάλου βυζαντινοῦ θεολόγου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ παραθέτομεν στοὺς Α.Δ. τὰ Ἐπιλεγόμενα ἐκ τοῦ ὁμωνύμου βιβλίου τοῦ μοναχοῦ Θεοκλήτου Αἰτωσιᾶτου, ὡς ἔκφρασιν τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν «θαυματουργὸν Γρηγόριον καὶ κηρυκτὰ τῆς χάριτος».

νάμει, ψυχῶν δὲ καὶ νόων ἀσπίλων εὐχαρὶ καὶ ἱερὸν θέαμα...».

Ἐντεῦθεν «ὅπου ἐνδημήσῃ ὁ ὑπὲρ φύσιν Θεός, ἐκεῖ καὶ ὑπὲρ φύσιν τὰ πράγματα γίνονται». Διὸ καὶ ὁ θεόσοφος Γρηγόριος ἐξοῦσεν ἀδιαλείπτως ἐντὸς τοῦ ἀκτίστου φωτός, «φῶς ὦν καὶ ὄρῶν διὰ φωτός». Κατὰ δὲ τὴν περίοδον αὐτὴν, ὡς ἡδη ἐσημειώσαμεν, λαμβάνει καὶ τὸ χάρισμα τῆς θεολογίας. Ἐκτοτε τί δὲν ἐγνώριζεν, ἀφοῦ ὁ Θεὸς τὸν κατέστησε θεολόγον, διὰ τὰ «ἐρευνᾶ καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ»; Ποίᾳ μορφῆς πνευματικῆς γνώσεως δὲν ἦτο κάτοχος; Καὶ ποῖον στάδιον πνευματικῆς πείρας δὲν ἔζησεν; Ἰδοὺ διατὶ ἠδύνατο τὰ ἐρμηνεύει ἐν ἀσφαλείᾳ, ὄχι μόνον πάσας τὰς μορφὰς τῆς πνευματικῆς γνώσεως τῶν ἁγίων Πατέρων, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ εἶδη τῆς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι πείρας των. Ἔτσι δὲ ἐξηγεῖται καὶ τὸ ὅτι ὁ θεοφόρος Πατὴρ, «τὰ κατὰ διαφορούς αἰτίας καὶ χρόνους ὑπὸ τῶν Πατέρων θεολογηθέντα, παντ' εἰς ἐν αὐτὸς συνειλοχῶς, νῦν ἐπ' ἐσχάτων θείᾳ δυνάμει καὶ χάριτι, καὶ συνῆψε καλῶς, καὶ ἐπεξεργάσατο, καὶ τὸ κράτος αὐτοῖς δι' ἑαυτοῦ δεδοκῶς θείῳ Πνεύματι, τὰς τε καινὰς αἰρέσεις ἐξαισίων τούτους ἐτρέψατο, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ λόγους οἰνοῖ τι συμπέρασμα καὶ ἀνάπτωξιν ἱερὰν τῶν ἱερῶν ἐκείνων λόγων εἰργάσατο».

Ἦτο ἐπομένως θεοφόρος, θεόσοφος, θεοειδής, θεολόγος χαρισματοῦχος, «φῶς ὦν καὶ ὄρῶν διὰ φωτός», διδάσκαλος μέγας τῆς Ἐκκλησίας τῶν «θεολόγων ὑπερμαχος ἀπροσμάχητος», θαυματουργός, φίλος Θεοῦ. Ὅ,τι ἔλεγεν, ὅτι ἐδίδασκεν δὲν ἦτο «λόγος ψιλός», ἀλλὰ ῥήματα ζωῆς, χάριτος καὶ ἀληθείας εἰς ὅλους τοὺς χώρους τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ὡς νοῦς ὄρῶν τὸν Θεὸν καὶ «πάσχων τὰ θεῖα». Τὰ θεόπνευστα συγγράμματά του ἐρμηνεύουν τὸν μέγαν θεολόγον καὶ τὸν τοποθετοῦν μεταξὺ τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκλεκτὸν «σκεῦος» τῆς χάριτος. Τοιοῦτος ὡς ἔγγιστα ὁ φωτεινὸς Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, «Ὁρθοδοξίας ὁ φωστὴρ» καὶ ἡμῶν τῶν «μοναστῶν ἢ καλλονῆ», γλυκύτατος ὁδηγός καὶ ἱερὸν ἀρχέτυπον τῶν «ἱερῶς ἡσυχαστῶν», «ἄγγελος ὡς ἀληθῶς ἄλλος

ἐπὶ γῆς Θεοῦ γεγονώς».

2. Ἐνῶ ὁ Γρηγόριος ἦτο αὐτός, ὅπως ἀσθενῶς διεξωγραφήθη, ὅτι ἀντίπαλοί του ἦσαν διαφόρου δομῆς. Ἦδη παρεθέσαμεν στοιχεῖα τινὰ περὶ αὐτῶν. Παρ' ὅτι ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ προσκήνιον ὡς μοναχοί, κατὰ βάθος ἦσαν μόνον σχήματι. Δὲν εἶχαν καμμίαν οὐσιαστικὴν σχέσιν μὲ τὸν μοναχισμόν. Ὁ Βαρλαάμ, ἐὰν δὲν ἀφίχθη εἰς τὸ Βυζάντιον ὡς ὄργανον τῆς ἁγίας Ἐδρας, ὅπως δὴ ἦτο ἕνας μοναχὸς δυτικῶν τύπων. Παιδεία, πολυμάθεια καὶ δρᾶσις ἐχαρακτήριζαν τοὺς δυτικούς μοναχοὺς, πλὴν ἐκείνων ποὺ ἐστρέφοντο ἐπαναστατικῶς πρὸς ἡσυχαστικώτερος ὅρους ζωῆς. Διὰ τὰ εἰμεθα δὲ ἀκριβέστεροι, πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι ἡ περίπτωσις Βαρλαάμ δὲν ἦτο ἀποκλειστικὸν εἶδος τῆς αἰρετικῆς Δύσεως. Τὸ βλέπομεν καὶ εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολήν. Ὁ Ἀκίνδυνος, ὁ Γρηγοράς καὶ ἄλλοι ἠκολούθουν ὁμοίαν ὁδόν. Καὶ ἐνῶ εἰς τὴν Δύσιν ἡ ἔξαρσις τῆς παιδείας καὶ τῆς δράσεως ἀπετέλλον μίαν οἰνοῖ παράδοσιν, εἰς τὴν Ὁρθοδοξίαν τὸ εἶδος τοῦτο ἐμφανίζεται ὡς μία ἔκτροπή.

Ὁ Βαρλαάμ λοιπὸν δὲν δύναται νὰ μᾶς ἀπατήσῃ μὲ τὸ μοναχικὸν του σχήμα. Ἦτο τύπος γησιῶν φιλοσόφου. Θεολόγος δὲν ἦτο, ἀλλ' ἀπλῶς θεολογῶν. Ἐὰν τὸν ἀληθῆ μοναχὸν διακρίνῃ, πλὴν τῶν ἄλλων, ἡ «γνώσις» ἐκ τῆς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ζωῆς, τοιαύτας ὅμως «γνώσεως» ὁ ἔπηλυς Βαρλαάμ ἐστρεφεῖτο. Κατὰ τὴν περίοδον δὲ τῆς ἔριδος ἀπεδείχθη ὅτι ἐγνώριζε τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων. Δὲν εἶναι ὁμοῦς βέβαιον ἂν ὅσα χωρὶα τῶν ἐπεκαλεῖτο ἐγνώριζεν ἀπὸ τὴν Καλαβρίαν ἢ τὰ ἀνεγίνωσκε τὴν τελευταίαν στιγμὴν διὰ τὰ στηρίξῃ τὰς φιλοσοφικὰς ἀπόψεις του. Πάντως δὲν κατενόει τοὺς Πατέρας.

Τὰ αὐτὰ δύναται νὰ λεχθοῦν καὶ διὰ τοὺς δύο ἑτέρους «μοναχοὺς», πολεμίους τῆς Ὁρθόδοξου διδασκαλίας. Ἦσαν φιλόσοφοι ἀναγνώσαντες ἁγίους Πατέρας, ὁ Ἀκίνδυνος περισσότερο, ὁ Γρηγοράς ὁ λιγώτερος. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὰ ἀναγεννησιακὰ ρεύματα τὰ ὁποῖα ἔπνεαν ὀρμητικῶς εἰς τὴν ἐποχὴν των. Τὰ κείμενα καὶ τῶν τριῶν καὶ αἱ ἀσχολίαι των δὲν ἀφήνουν τὴν παραμικρὰν ἀμφιβολίαν, ὅτι ἦσαν ἀνθρωπισταὶ ἐνδιαφερόμενοι καὶ διὰ τὴν πίστιν. Εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ

προσθέσωμεν, ὅτι τοῦ μὲν Βαλαάμ ἡ μοναχικὴ ιδιότης ἡμφεσθητήθη, τοῦ δὲ Ἀκινδύνου ἄγνωστον ὑπὸ ποίου ἐγένετο ἡ κουρά, ἐνῶ εἶναι γνωστόν, ὅτι ἐξεδιώχθη ὑπὸ τῶν μονῶν τοῦ ἁγίου Ὁρους, ὑπὸ δὲ τοῦ Γρηγοῶ τὸ σχῆμα ἐλήφθη ὀλίγας ἡμέρας μόνις πρὸ τῆς Συνόδου τοῦ 1351. Ἀλλὰ βεβαίως τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν εἰς οὐδὲν μετέβαλε τὸν τρόπον σκέψεως καὶ ζωῆς καὶ κατ' οὐδὲν τοὺς ὠφέλησεν. Καὶ αὐτὸ ἀπεδείχθη ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν ἐμμονῆν των εἰς τὴν αἰρετικὴν διδασκαλίαν των, ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μεγάλας Συνόδους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἦθος των.

Εὐλογον θὰ ἦτο τὸ ἐρώτημα· κατὰ πόσον ἦσαν εἰλικρινεῖς, ὑπὸ τὴν εὐρυτέραν ἐκδοχὴν τοῦ ὄρου, σύντρεψις οἱ «μοναχοὶ» ἀντίπαλοι τοῦ μεγάλου Γρηγορίου; Ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὸν Βαλαάμ, διὰ τοῦ ὁποίου τὰς προθέσεις ὑπάρχουν πολλαὶ ἐπιφυλάξεις, δὲν θὰ εἶχαμεν ἀντίρρησην νὰ ἀναγνωρίσωμεν εἰς τοὺς δύο τὴν ἀρετὴν αὐτῆν. Ἀλλὰ οἱ πλείστοι τῶν αἰρετικῶν εἶναι εἰλικρινεῖς. Οἱ αἰρετικοὶ βασικῶς εἶναι ὑπερήφανοι καὶ οἰημαῖται. Ἄλλως οὐδέποτε θὰ ἐτόλμων νὰ ἀποξενωθοῦν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὴ ἡ κρίσις δύναται νὰ ἔχη ἐφαρμογὴν εἰς τοὺς αἰρετικούς τούτους τοῦ 14ου αἰῶνος, οἱ ὅποιοι, ἐπὶ πλέον, ἐβαρύνοντο καὶ μὲ τὴν εὐθύνην, ὅτι ὄχι μόνον δὲν ἠσθάνοντο τὴν παρουσίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῷ θεοφόρῳ Παλαμᾷ, ἀλλ' ἀντιθέτως τὸν ἐχλείαζαν καὶ ὑβρίζαν ἰταμῶς, ὅποτε ἐβλάσφημον εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα», διὰ νὰ ἐπιβεβαιωθῆται, ὅτι ὁ Χριστὸς εἰς ἄλλους εἶναι «δοσμὴ ζωῆς, εἰς ἄλλους ὁσμὴ θανάτου».

Ἦδη δυνάμεθα ἐξ ἀντιβολῆς νὰ ἐξηγήσωμεν, χωρὶς προσφυγῆν εἰς σχολαστικὰς ἀναλύσεις, τὴν αἰτίαν τῆς διαστάσεως μεταξὺ τοῦ ἐν Θεῷ ζῶντος καὶ θεολογοῦντος μεγάλου Ἐνουχαστοῦ καὶ τῶν καλλιεργημένων μόνον κατὰ τὴν ἔξω σοφίαν, εἰς ἣν ἔμειξαν στοιχεῖα τινὰ ἐκ τῆς θεολογικῆς γραμματείας Ὁρθοδόξου καὶ Θωμιστικῆς, οἵτινες παρὰ ταῦτα παρέμενον ἐν ὄροις φυσικοῖς, ἵνα μὴ εἴπωμεν καὶ παραφυσικοῖς. Ἡ δὲ πείσμων ἀκνησία των ἐκ τῆς αἰρετικῆς θέσεως, ὡς ἀμεθέκτου τοῦ Θεοῦ, λανθάνοντας ἀποδεικνύει τὸ πόσον μακρὰν εὐρίσκοντο ἀπὸ πᾶσαν οὐσιαστικὴν κοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ.

3. Κατόπιν τῶν ὄρων ἤδη γνωρίζομεν, τὸσον περὶ τοῦ θεοφόρου Παλαμᾶ ὅσον καὶ τῶν αἰρετικῶν ἀντιπάλων του, εἶναι τάχα ἀνάγκη νὰ προσφύγωμεν εἰς ἀναλυτικὰς καὶ σχολαστικὰς μεθόδους διὰ νὰ ἐρμηνεύσωμεν τὰ αἰτία τῆς ἀγεφυρωτοῦ διαστάσεώς των; Ἐὰν τὰ δόγματα τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀποτελοῦν κανόνας ἀφηρημένων ἐννοιῶν καὶ φιλοσοφικῶν ἀρχῶν, ἀλλὰ ἔκφρασις τοῦ εἶναι, τῆς ὑπάρξεως, τοῦ γεγονότος, τῆς ἀπίτης καὶ μετεθερομένης πραγματικότητος, τότε ἡ τοποθέτησις ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν ἀπλοστεύεται. Ὁ μὲν ἅγιος Γρηγόριος καὶ μετ' αὐτοῦ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ χώρου τῆς πραγματικῆς σχέσεως μετὰ τοῦ Θεοῦ, διὰ τῶν οὐσιωδῶν ἀκτίστων ἐνεργειῶν του· οἱ δὲ ἀντίπαλοι, ὡς ξένα τινὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν σώματα, ἀθέσμως ἀναμειγνύομενα εἰς τὴν ζωὴν τῆς, μὲ ὄργανον τὴν φιλοσοφίαν, καλυπτομένην διὰ τῆς «χρηστολογίας» Πατερικῶν κειμένων, ἐκιννοῦν διὰ γυνυδῶν προδοτικῆς πειρασ ἐννοιῶν. Ἐντεῦθεν διαοίγεται «χάσμα μέγα» καὶ ἐξηγοῦνται αἱ μοιραῖαι πλέον θεολογικαὶ ἐριδες ἐπὶ τρεῖς δεκαετηρίδας.

Ὁ θεοφόρος Παλαμᾶς «φῶς ὦν καὶ ὄρων διὰ φωτός», ἐπόμενον ἦτο νὰ βλέπῃ μὲ τὰ «μάτια» τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ, «οὐρανόν τε καὶ γῆν καὶ τὰ καταχθόνια» καὶ νὰ ἀξιολογῇ τὰ πάντα ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἔτσι κάθε θέμα τὸ ἠρμήνευεν ἐν Πνεύματι, ὦν ἐνσωματωμένος εἰς τὴν δογματικὴν καὶ πνευματικὴν παράδοσιν:

1. Τὸ ζήτημα τοῦ Filioque, ὅπερ ἀπέτελεσε τὸ ἔναυσμα τῆς θεολογικῆς συγκρούσεως, ὁ θεῖος Παλαμᾶς ἀντιμετώπισε παραδοσιακῶς, τελῶν ἐν γνώσει τῶν ἀτοπιῶν ποὺ συνεπάγεται ἡ ἀποδοχὴ του.

2. Τὸ θέμα τῆς στροφῆς τοῦ νοῦ πρὸς ἑαυτὸν, ἐπίσης ὑπεστηρίχθη διὰ τῆς πνευματικῆς παραδόσεως, ὅπως φανεροῦται εἰς τὴν ἀναφοράν του εἰς ἅγιον Πατέρα ἀπὸ τοῦ 5ου αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν.

3. Ἐπίσης ὁ τρόπος προσευχῆς μὲ τὴν συμμετοχὴν τοῦ παθητικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς, ἀνήκει εἰς τὴν μακραίωνα παράδοσιν τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως ἀποδεικνύουν σαφεῖς μαρτυρικαὶ θεοφόρων ἀσκητικῶν Πατέρων καὶ διασαφῶνται τὰ περὶ ἐκστάσεως καὶ «κναισθησίας» κατὰ τὴν προσευχὴν κείμενα

τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἡ προσωπικὴ ἐν Πνεύματι πείρα τοῦ θεοειδοῦς Ἰουχαστοῦ, ἀπετέλει τὴν «κλειδα» ὄλων τῶν εἰδῶν τῆς προσευχῆς καὶ τῶν φάσεων αὐτῆς καὶ ὄλων τῶν «μορφῶν» τῆς ἀγιοπνευματικῆς ὑπερπροσευχῆς καὶ ἐκστατικότητος τῶν ἁγίων Πατέρων.

4. Τὸ περὶ παιδείας καὶ φιλοσοφίας πρόβλημα, εἶρε τὴν ὀρθὴν ἐρμηνείαν τοῦ βάσει βιβλικῶν πηγῶν καὶ πατρολογικῆς γραμματείας, ὅπως ἦδη ἐξετέθη εἰς τὴν σχετικὴν τριάδα τοῦ ἁγίου Πατρός. Ἡ παιδεία δὲν εἶναι αὐτοσκοπός, ἀποβαίνει δὲ καλὴ ἢ ἐπιζημία ἀναλόγως τοῦ σκοποῦ. Πάντως καὶ εἰς τὴν καλλιτέραν ἐκδοχὴν, οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἀποφέρει, πλὴν τῆς ὀξύνσεως τοῦ νοῦ. Περὶ μοναχῶν δέ, εἶναι τελείως ἀσυμβίβαστος ἡ προσφυγὴ των εἰς τὴν παιδείαν, διότι ἀντ' αὐτῆς ἔχουν τοὺς θησαυροὺς τῆς θεώσεως ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

5. Τὸ κρισιωτέρον ζήτημα, τὸ ὁποῖον ἐπεσίασεν ὅλα τ' ἄλλα καὶ παρέτεινεν ἐπὶ τρεῖς δεκαετηρίδας τὴν ἀνωμαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι τὸ περὶ θείου φωτός. Συνεζητήθη, ἀνεξαρκῆτως κατὰ πόσον ὀρᾶτο ὑπὸ τῶν ἡσυχαστῶν, ἢ φύσις τοῦ ἀκτίστου φωτός καὶ ἂν τὸ Θαβώριον φῶς ἦτο ἄκτιστον. Ὁ θεῖος Παλαμᾶς, μέτοχος τοῦ ἀκτίστου φωτός ὡς καὶ πληθὺς Ἁγίων, ἀπέδειξε διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ἡ φύσις τοῦ θείου φωτός ἦτο ἄκτιστος. Ἀλλὰ τοῦτο ἐδημιούργει δογματικὰ προβλήματα ἕνα τῶν ὁποίων τὸ καὶ βασικώτερον, ἦτο ὁ κίνδυνος τῆς ἄρσεως τῆς ἐν Θεῷ ἀπλότητος διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς διακρίσεως οὐσίας καὶ ἐνεργείας. Τοῦτο ὑπῆρξε καὶ τὸ ἐπίκεντρον τῆς

θεολογικῆς διαμάχης, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἀνθρωπισμός, ἐν συμμαχίᾳ μετὰ τῆς κλασικῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ λατινισμοῦ, διέθεσε τὰς ἰσχυροτέρας δυνάμεις του. Ἄλλ' ἠττήθη οἰκτρῶς. Διότι ἡ ἐν Θεῷ θεοπρεπῆς διάκρισις εἰς οὐσίαν καὶ ἐνέργειαν, ἀπετέλει δόγμα τῆς Ἐκκλησίας, συνδεδεμένον μὲ τὴν διάκρισιν τῶν τριαδικῶν ὑποστάσεων μὲ κρισιωτάτας συνεπειᾶς διὰ τὸ «σταυρικόν» δόγμα τῆς ἐν Τριάδι Μονάδος.

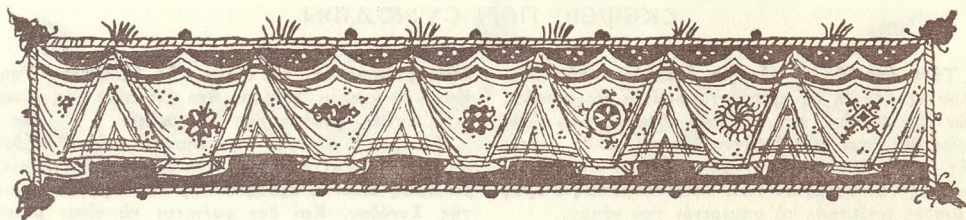
Πλουσιωτάτη ἀνέκνυψε θεολογικὴ γραμματεία ἐπὶ τοῦ καιρίου τούτου δογματικοῦ προβλήματος, τὸ ὁποῖον ἀνέδειξε τὸν θεοφόρον Γρηγόριον ἰσοστάσιον τῶν μεγάλων δογματικῶν Πατέρων τῆς Ὁρθοδοξίας, ὁστις κυριολεκτικῶς ἀπέβη «τῶν θεολόγων ὑπέρμαχος ἀπροσμάχητος» καὶ «Ἐκκλησίας τὸ στήριγμα καὶ διδάσκαλος». Διὰ τὸν θεόσοφον Παλαμᾶν τὸ θέμα τῆς θεοπρεποῦς διακρίσεως, πέραν τῶν συνεπειῶν του εἰς τὰς ἐνδοτριαδικὰς διαστάσεις, προσελάμβανε τρομακτικὰς διαστάσεις εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας καὶ δι' ἕνα ἕκαστον πιστόν, συνισταμένως εἰς τὸν χωρισμὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπ' ὅλην τὴν κτίσιν. Ἐντεῦθεν ἡ ἀπελις κραυγὴ τοῦ θεοφόρου θεολόγου: «... ὦ τῆς ζημίας, διέστησας ἡμᾶς Θεοῦ...», διὰ τὰ καταλήξη: «Δεῖ δὴ ζητεῖν ἡμᾶς Θεὸν ἕτερον οὐκ ὄντα μόνον αὐτοτελεῖ, αὐτενέργητον, αὐτὸν ἑαυτὸν δι' ἑαυτοῦ θεώμενον, ἀλλὰ καὶ ἀγαθόν... Καὶ ἀπλῶς δεῖ ζητεῖν ἡμᾶς Θεὸν ὄντα πῶς μεθεκτόν, οὐ μετέχοντες ἕκαστος οἰκείως ἑαυτοῦ κατὰ τὴν τῆς μεθέξεως ἀναλογίαν ὄντες καὶ ζῶντες καὶ ἐνθεοὶ ἐσόμεθα». Καὶ τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν «κλειδα» τῆς παμφώτου Παλαμικῆς Θεολογίας.

Ο Ι. ΝΑΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

Ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμα τῶν Ὁρθοδόξων μοναχῶν καὶ λαϊκῶν ἀπὸ τὸν μικρόν, ἀλλὰ βυβυζαντινὸν ἱερὸν Ναόν, εἰς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ ἀγιορείτου, ποὺ βλέπουν ἀνεγερθέντα εἰς τὸν τόπον τῆς κοιμησεῶς του ἐν Καρααῖς τοῦ Ἁγίου Ὁρους. Ἦτο μία δρεψα. Καὶ εἶναι μία χαρὰ διὰ τὰ πνευματικὰ τέλη τοῦ γλυκυτάτου Διδασκάλου.

Ὁ ἱ. Ναὸς χρειάζεται πολλὰ ἀκόμη γιὰ τὰ ἐμφανισθῆ ἀντάξιον τοῦ Ἁγίου. Οἱ ἐντυφῶντες στὰ συγγράμματά του — τὴν βιογραφίαν του ὑπὸ τοῦ μον. Θεοκλήτου Διονυσίου ἐπανεκδίδει ἤδη ὁ Οἶκος Παπαδημητρίου — ἄς προσφέρουν, «ὄση πύφωκεν ἢ προαίρεσις», εἰς τὸν ἀνοιχθέντα ὑπὸ τοῦ «Ὁρθοδόξου Τύπου» ἔργον.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΣΥΝΟΔΩΝ

ΕΩΡΟΥΜΕΝ απαραίτητον νά είπωμεν τινά, περι του τί είναι κατ' ούσίαν μία «Σύνοδος», προκειμένου νά κατανοηθῆ, ποίαι αι 'Ορθόδοξοι προϋποθέσεις συγκλήσεως μιᾶς μελλούσης Συνόδου.

Ὁ ὅρος «Σύνοδος» σημαίνει συμπόρευσιν, διέλευσιν ἀπό τὸν ἴδιον χώρον μὲ κάποιον ἢ μὲ κάποιους. Τὸν ὄρον αὐτὸν ἐχρησιμοποίησεν ἐνωρίς ἡ πρώτη Ἐκκλησία, διὰ νά χαρακτηρίσῃ τὴν λειτουργικὴν Συναξίν τῆς, τουτέστι τὸ γεγονός, ὅπερ ἀπεκάλυπτε τὴν ὑπαρξίν τῆς, ὡς σωτηρίαν τοῦ κόσμου.

Κατὰ τὴν ἐσχατολογικὴν αὐτὴν φανέρωσίν τῆς, ἡ Ἐκκλησία, ἀπεκάλυπτε τὴν ταυτότητά τῆς, ὡς Σώματος Χριστοῦ, κατὰ τρόπον μυστικὸν καὶ πραγματικόν, διὰ τῆς μετοχῆς ὅλων τῶν μελῶν τῆς εἰς τὴν «Τράπεζαν τοῦ Κυρίου»,

Σύνοδος, ἢλ. Συναξίς, ἐσήμαινε τότε τὴν συμπόρευσιν ὅλου τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς θεανθρωπίνης Κεφαλῆς Του, τὴν συσταύρωσίν Του καὶ συνανάστασιν μετ' Αὐτῆς καὶ τέλος, τὴν πρόγευσιν τῆς δόξης Τῆς «ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς».

Ὅλοι οἱ πιστοὶ διήρχοντο ἀπὸ τὸν ἴδιον χώρον τῆς κοινῆς ἐμπειρίας, τοῦ θανάτου καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, μεταμορφούμενοι τοιοῦτοτρόπως εἰς μάρτυρας τῆς κοινῆς Ζωῆς Του, εἰς Φῶς τοῦ κόσμου καὶ ἄλας τῆς γῆς...

Ὁ χώρος τῆς κοινῆς ἐμπειρίας ἦτο ἀναμφισβητήτως διὰ τοὺς μετόχους τῆς ὁ χώρος τῆς ἀληθείας, ἡ ὁποία πλῆον δὲν ἀπετέλει μίαν ἀπρόσωπον ιδέαν, ποῦ τὴν προσήγγιζε κανεὶς μὲ τὴν ἀτομικὴν προσπάθειαν, συλλογιστικῆς τινος διαδικασίας, ἀλλὰ ἐν συγκεκριμένον Πρόσωπον μετὰ τοῦ ὁποίου ἐκοινῶνε ὁ πιστὸς ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὰ ἄλλα πρόσωπα - μέλη τοῦ Σώματος, κατὰ τρόπον αἰσθητὸν καὶ ἄμεσον, τὴν θείαν Κοινωνίαν...

«Ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῆς τῆς «Συνόδου», ἡ ὁποία συνήρχετο περίξ τῆς Τραπέζης τοῦ Κυρίου, ἦτο ὁ εἰς Ἐπίσκοπος, ὅστις ἐκάθητο «εἰς τόπον Θεοῦ» καὶ ἔθωρεῖτο ὡς «ἄωσα εἰκὼν τοῦ Χριστοῦ», ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξεφάρζετο ἡ ἐνότις τῆς «πολυπληθείας», τῆς ἐν τόπῳ ἐκεῖνω παροικούσης «καθολικῆς Ἐκκλησίας» τοῦ Θεοῦ. Οὗτος ἐκαλεῖτο νά προσφέρῃ ἐξ ὀνόματος τῆς Ἐκκλησίας τὴν Εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ, ἀναφέρων οὕτως ἐνώπιον τοῦ

οὐρανοῦ Θρόνου τὸ ὄλον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸν Ἔνα, ἐν τῷ Ὅποιῳ οἱ «πολλοί», «ἡ ὅλη Ἐκκλησία», ἡγούμενοι — ἦτοι ἐν Συνῶν — καθίσταντο «τὸ τοῦ Θεοῦ», ἀποδιδόμενοι εἰς τὸν εἰς ὃν ἀνήκον Δημιουργόν, κατόπιν τῆς ἐκ τοῦ σατανᾶ ἐξαγορᾶς τῶν ὑπὸ τοῦ ἀναλαβόντος αὐτοὺς ἐν ἑαυτῷ Χριστοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Ἐπίσκοπος καθίστατο τὸ κέντρον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπαιρητήτως διήρχετο ἡ «ὅλη Ἐκκλησία» ὡς ἐν σῶμα, κατὰ τὴν ὑψίστην στιγμὴν τῆς «Συνόδου» τῆς, ἐφ' ὅσον διὰ τῶν χειρῶν του διήρχετο ἡ σωτηρία τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ ἡ Ἐκκλησία ἦτο τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ διότι ἡ Εὐχαριστιακὴ «Σύνοδος» ἦτο τὸ Σῶμα Τοῦτο, διὰ τοῦτο ἡ κεφαλὴ τῆς «Συνόδου» ταύτης καθίστατο αὐτομάτως ἡ ἐν τῷ τόπῳ ἐκεῖνω ὄρατὴ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας. (Ἰω. Ζηζιούλα, «Ἡ ἐνότις τῆς Ἐκκλησίας ἐν τῇ θείᾳ Εὐχαριστίᾳ καὶ τῷ Ἐπισκόπῳ»).

Ἐξ αἰτίας αὐτῆς τῆς μοναδικῆς θέσεως τοῦ Ἐπισκόπου, εἰς κάθε τοπικὴν Ἐκκλησίαν, ἕκαστος Ἐπίσκοπος ὄχι ἀπλῶς ἀντι-προσώπευε τὴν Ἐκκλησίαν του, ἀλλ' ἀπετέλει τὴν φανέρωσίν τῆς. Συνεκεφαλαιώμενος εἰς τὸ πρόσωπόν του τὸ συγκεκριμένον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὸ ὁποῖον παρῶκει ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ καὶ ἐξέφραζεν ὄχι ἀπλῶς τὴν ὑπαρξίν, ἀλλὰ καὶ τὴν ζῶην καὶ τὴν ἐμπειρίαν τῆς κοινῆς πορείας τοῦ Σώματος αὐτοῦ πρὸς τὴν νοτινὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Πᾶν πρόβλημα, ὅπερ ἀνέκυπτεν εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς τοπικῆς Ἐκκλησίας, ἐλύετο ἀπὸ ὀλόκληρον τὸ σῶμα τῶν πιστῶν, τὸ ὁποῖον συνήρχετο εἰς συναξίν (σύνοδον), ὄχι μόνον διὰ νά τραφῆ πνευματικῶς ἐκ τῆς Τραπέζης τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ νά ποιμανθῆ καὶ νά καθοδηγηθῆ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ὁπότε ὁ Ἐπίσκοπος δὲν ἦτο μόνον ὁ Ἱερεὺς, ἀλλὰ καὶ ὁ Ποιμὴν καὶ ὁ Διδάσκαλος τοῦ λογικοῦ ποιμνίου, ὅστις τὸ προσέφυλασεν ἀπὸ τοῦς κρηνοῦς τῶν αἰρέσεων καὶ τοῦς νοητοῦς λύκους,

Ἡ πλάνη ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀληθείας ἀπετέλει τὸν μέγιστον κίνδυνον τοῦ συμπορευομένου λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἄλλ' ὅταν αὐτὸς ὁ κίνδυνος κατέστη κοινὸς διὰ πολλὰς τοπικὰς Ἐκκλησίας καὶ ἡ κατάσταση ἀπῆτε ληψίμ δραστηρίων μέτρων, μία «σύνοδος» πολλῶν ἢ ὅλων τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν ἐν ὀλομελείᾳ ἦτο ἀδύνατος πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, λόγῳ τοῦ πληθους τῶν πιστῶν καὶ τῶν σημαντικῶν ἀποστάσεων μεταξὺ τῶν διαφόρων τόπων.

Τότε ἀκριβῶς ἡ σύναξις ὀλοκλήρου τῆς Ἐκκλησίας ἤρχισε νὰ πραγματοποιεῖται ὡς σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ὅποιοι δὲν ἦσαν ἀπλοὶ ἀντιπρόσωποι, ἀλλὰ φορεῖς τῆς ὀρθῆς Πίστεως καὶ τῆς Εὐχαριστιακῆς ἐμπειρίας τῶν ποιμνίων των. Τοιούτρόπως ὁ ὅρος Σύνοδος ἀπέκτησε τὸ σημερινόν του νόημα.

Ἐπομένως, ἡ σύγκλησις μιᾶς Συνόδου ἐσημαίνει διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τὴν συγκέντρωσιν ὀλοκλήρου ἢ ἐκτεταμένου ἀριθμοῦ τοπικῶν Ἐκκλησιῶν εἰς τὰ πρόσωπα τῶν Ἐπισκόπων των, οἱ ὅποιοι διεπιστάσαν τὴν μεταξύ ὕφισταμένην ταυτότητα Πίστεως καὶ Ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν των. Ἐν συνεχείᾳ δὲ προέβαινον εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν ὄλων ἐκείνων τῶν πιστῶν, τῶν ὁποίων ἡ πίστις καὶ ἡ ζωὴ, συγκρινομένη πρὸς τὴν Πίστιν καὶ τὴν Ζωὴν τῆς συνόδου τῶν Ἐκκλησιῶν, παρουσίαζε μικρὰν ἢ μεγάλην διαφορὰν.

Τοιούτου εἴδους διαφοραὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ διατηρήσουν τὴν συμμόρφωσιν τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀπετέλουν κατ' ἀνάγκην ἀποκλίσιν ἐκ τῆς κοινῆς πορείας, μὴ διέλευσιν ἐκ τοῦ ἰδίου χώρου τῆς κοινῆς ἐμπειρίας τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ καί, ἐπομένως, μὴ μεταμόρφωσιν τῶν ἀποκλινόντων εἰς μάρτυρας τῆς καινῆς Ζωῆς Του, εἰς ἄλλας τῆς γῆς καὶ φῶς τοῦ κόσμου.

Αἱ ἀνωτέρω συνέπειαι ὀφείλοντο εἰς τὰς μικρὰς ἢ μεγάλας ἀποκλίσεις πολλῶν ἢ ὀλίγων πιστῶν, αἱ ὁποῖαι ἐσημαίναν διέλευσιν τῶν πιστῶν αὐτῶν ἐκ τινος ἄλλου χώρου, ἐκτὸς ἐκείνου, ἔνθα συνεπορεύετο ἡ Ἐκκλησία. Τοῦτο ὠδήγει τοὺς ἀποκλίνοντας εἰς τὴν ἀπόκτισιν μιᾶς ἄλλης ἐμπειρίας περὶ Θεοῦ, ἣ ὅποια δὲν κατέληγε τελικῶς εἰς τὴν πρόγνωσιν τῆς δόξης τῆς θεανθρωπίνης Κεφαλῆς, ἐφ' ὅσον δὲν παρέμενον ὀργανικῶς συνηραμένοι μὲ τὸ ἔν καὶ ἀδικαίρετον Σῶμα,

Συνέπειαι τῆς ἀποκλίσεως ἦτο ἡ ἀπώλεια τῆς σωτηρίας. Παρ' ὅλα ταῦτα ὑπῆρχε πιθανότης οἱ ἀποκλίνοντες νὰ μὴ παραδέχονται, ὅτι ἀπώλεσαν τὰ σωτήρια ἴχνη τοῦ Θεανθρωπίνου Σώματος, ἢ ὅτι ἡ ράβδος των δὲν ἔτεμε ὀρθῶς τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας.

Τότε ἀκριβῶς ἐχρειάζετο ἡ σύνοδος τῶν Ἐπισκόπων. Καὶ ἐγενεῖτο ἡ ἀνάγκη τοποθετήσεως διακριτικῶν «σημείων» ἢ οἱ Ὅροι (Δόγματα), ὡς σύνορα μεταξύ Ἀληθείας καὶ πλάνης καὶ οἱ Ἱεροὶ Κανόνες, οἵτινες ἐνηρμόνιζον τὰς πρακτικὰς συνεπειὰς τῆς κοινῆς ἐμπειρίας τῶν πιστῶν.

Ὁ καθορισμὸς τῶν Δογμάτων καὶ τῶν Κανόνων δὲν ἦτο καρπὸς διανοητικός. Ἐφ' ὅσον Ἀλήθεια διὰ τὴν Ἐκκλησίαν ἦτο περιοχὴ κοινῶν ἐμπειριῶν μεθέξεως τοῦ Θεοῦ, ἡ ἐνάθρως εἰς τὸν λόγον αὐτῶν τῶν ἐμπειριῶν, ἀπετέλει προϊόν συnerγίας Μετεχομένου καὶ μετεχόντων, θείας Χάριτος καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ὑπακοῆς εἰς αὐτὴν τὴν Χάριν.

Δι' αὐτὸ, δὲν εἶναι τυχαῖον τὸ ὅτι ἡ Ἐκκλησία μὲ τὴν σύγκλησιν τῶν Συνόδων ἀντιπαρέτασεν εἰς τοὺς αἰρετικούς, τοὺς συγχρόνους των

ἀγίου Πατέρα, τὰ σκεῦη τῆς Ἀληθείας Της. Καὶ μία γνησίᾳ Συνόδῳ ἦτο ἀνέκαθεν μία σύναξις Ἀγίων, φορέων τῆς Ἀληθείας.

Σήμερον ἡ ἀνάγκη συγκλήσεως μιᾶς Συνόδου εἶναι ἴσως ἐπιτακτικῆ. Ἀπειρῶς ἐπιτακτικότερα ὅμως εἶναι ἡ ἐξασφάλισις τῆν προϋποθέσεων τῆς Συνόδου. Καὶ δὲν φαίνεται νὰ εἶναι μόνον τεχνικαὶ ἢ ἀκαδημαϊκῶς θεολογικαὶ αἱ ἐλλείψεις μας.

Εἰς μίαν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποῖαν οἱ Ἐπίσκοποι δὲν φανερώουν, εἰς σημαντικὸν ἀριθμὸν, εἰμὴ μόνον διαλεκτικῶς τὴν μυστικὴν πείραν τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀσφαλῶς δὲν ἀποτελοῦν ἐγγύησιν τῆς ἐκφράσεώς της. Αἱ ἀπειροὶ ἀποχρώσεις πρακτικῶν καὶ θεολογικῶν ἀπόψεων, αἱ ὁποῖαι θρυμματίζουν τὴν ἐνότητά της Ὁρθοδοξίας σήμερον, μαρτυροῦν περὶ τῆς ἀποξενώσεως μεγίστου μέρους ἀπὸ τὴν κοινὴν ἐμπειρίαν τῶν Ἀγίων. Ἡ ἀπουσία τῆς ἀγιότητος εἰς τὰς ἡμέρας μας σημαίνει ἀδυναμίαν προεγγίσεως τῆς Ἀληθείας. Μία Σύνοδος δὲν «προπαρασκευάζεται» εἰμὴ μόνον εἰς δευτερεύοντα σημεῖα. Τὰ πρωτεύοντα καὶ οὐσιαστικὰ — ἀσκητικαὶ ἐμπειρία, πνευματικὸν ἐπίπεδον, δογματικὸν ὄρθο προσανατολισμὸν — ἢ ὑπάρχουν ὡς κυρίαρχοι καταστάσεις εἰς τὴν ζωὴν τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, ἢ δὲν ὑπάρχουν ὅποτε εἶναι ἀδύνατον νὰ «παρασκευασθῶν» προσυνοδικῶς.

Ἡ μαρτυρία μιᾶς Συνόδου εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπερβῇ εἰς ποιότητα τὴν μαρτυρίαν ζωῆς τῶν Ἐκκλησιῶν, αἱ ὁποῖαι τὴν συγκροτοῦν. Δὲν δύναται νὰ εἶναι δεοντολογία, ἀλλὰ ὄντολογία. Παρουσία καὶ ὄχι ὑπόσχεσις. Δὲν εἶναι ἀνεκτός, ἐν ἐσχάτῃ ἀνάουσει, νὰ φανερώνη οἰοδῆποτε ἄλλο γεγονός, πλὴν ἐκείνου, ὅπερ ὅλοι αἱ γνήσαιοι Σύνοδοι ἐφανέρωσαν: τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κόσμου εἰς Ἐκκλησίαν, τὸ παρὸν τῆς σωτηρίας, τὴν τῶν πάντων θέωσιν, τὴν εἴσοδον εἰς τὴν αἰωνιότητα.

Καὶ διὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ σαρκοβῆ ὁ Λόγος τῆς Ἀληθείας ἀπὸ παρθενικὰ σκεῦη, οἱ οἱ ἅγιοι Πατέρες, ὧν ἀνέκαθεν τὸ στόμα «Θεοῦ κεκρημάτικε στόμα». Ἄλλ' εἶναι ἄρα γε ἰκανοὶ οἱ σημερινοὶ Ὁρθόδοξοι νὰ προσφέρουν εἰς τὸν Θεὸν αὐτὸ τὸ στόμα; Ἄν ὄχι, πῶς θὰ ὀμιλήσῃ ὁ Θεός; Καὶ ἂν δὲν ὀμιλήσῃ ὁ Θεός, τότε πρὸς τί ἡ Σύνοδος;

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω σκέψεών μας — τὰς ὁποίας μὲ πολλὴν ἐκ σεβασμοῦ ἐπιφυλακτικότητά καὶ ἀγάπην ὑποβάλλομεν εἰς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας μας — καλὸν νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν τὸν ἅγιον Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, μελαγχολικῶς ἀποφαινόμενον: «... πάντα σύλλογον φεύγειν ἐπισκόπων, ὅτι μηδεμιάς Συνόδου τέλος εἶδον χρηστόν, μηδὲ λύσιν κακῶν μάλλον ἐσχηκυῖαν ἢ προσθήκην...». Καὶ «τὸ Ὁρθόδοξότερον θὰ ἦτο — κατὰ τὸν ἀγιώτατον π. Ἰουστίνον Πόποβιτς — νὰ μὴ συγκληθῇ καθόλου ἡ Οἰκουμένη Σύνοδος ἢ τουλάχιστον, νὰ μὴ συμμετάσχῃ τις εἰς αὐτήν». Ταῦτα ὡς χριστιανὸν διέπτον, εὐχόμενοι φωτισμὸν πλοῦστον ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φῶτων, παρ' οὗ πᾶσα δόσις ἀγαθῆ...».

μ.χ.

Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΖΩΗ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΒΑΚΙΑ

Ω ΚΥΡΙΟΣ δὲν ὑπεσκέθη μόνον, ὅτι θὰ εἶναι μαζὺ μὲ τοὺς ἀγαπῶντας Αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὅτι θὰ παραμένῃ πάντοτε κοντὰ τοὺς. Καὶ τὸ ἐκπληκτικώτερον, ὅτι θὰ «ποιήσῃ μὴν»

ἐντός των. Ἄλλὰ τί λέγω; Εἶναι γραμμένον, ὅτι θὰ ἐνωθῇ μὲ αὐτοὺς μὲ τὴν ἄγάπην, ὥστε νὰ ἀποτελέσουν ἓνα πνεῦμα, κατὰ τὸν Ἄποστολον· «Ὁ γὰρ κολλῶμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνευμᾷ ἐστὶ» καὶ «ἓνα ἦτε ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεύμα, καθὼς ἐκλήθητε».

Γιατὶ ὅπως ἡ φιlanθρωπία τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεκφραστή καὶ ἡ ἀγάπη του γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ὑπερβαίνει τὸν ἀνθρώπινον λόγον, ὡς ἀνάλογη μόνον στὴν θεϊαν ἀγαθότητα — αὐτὴ εἶναι «ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπὲρέχουσα πάντα νοῦν» (Φίλιπ., δ', 7), — ἐπόμμενον εἶναι καὶ ἡ ἔνωσις τοῦ Θεοῦ μὲ τοὺς ἀγαπώμενους του πιστοὺς, νὰ εἶναι ἀνωτέρα ἀπὸ κάθε ἔνωσι, ἀσύλληπτος ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ μὴ ἐξομοιουμένη μὲ κανένα παράδειγμα. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀγία Γραφή χρειάστηκε πολλὰ παραδείγματα, ἐπειδὴ δὲν ἀρκεῖ ἓνα μόνον, γιὰ νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἔνωσιν ἐκεῖνην. Καὶ ἄλλοτε μὲν παρομοιάζει τὴν ἔνωσιν μὲ οἶκον καὶ ἔνοιον, ἄλλοτε δὲ μὲ ἄμπελον καὶ κλήματα, ἄλλοτε πάλιν μὲ γάμον καὶ ἄλλοτε μὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος ἐν οὐχέσει πρὸς τὴν κεφαλὴν. Ἄλλὰ κανένας ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς τύπους δὲν ἀποδίδει τὴν ἀλήθειαν ἐντελῶς. Ἐὰν συνέπεια ἀναπόδραστη στὴν φιλία εἶναι ἡ ἔνωσις, τότε τί ἢμπορεῖ νὰ ἐξισωθῇ μὲ τὴν θεϊαν ἀγάπην; Ὑστερα καὶ ἐκεῖνα ποῦ θεωροῦνται ἰδιαίτερος συνέπεια καὶ ἐνώνοντα, ὅπως ὁ γάμος καὶ ἡ ὀργανικὴ ἐνότης τῶν μελῶν τοῦ σώματος μὲ τὴν κεφαλὴν, κί' αὐτὰ ὑποχω-

ροῦν, ὅπως δεῖκνουν τὰ πράγματα. Διότι ὁ μὲν γάμος δὲν ἢμπορεῖ νὰ ἐνώσῃ τὰ δύο πρόσωπα, ὥστε τὸ ἓνα νὰ ζῆ μέσα στὸ ἄλλο, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸν Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπως λέγει ὁ Ἄποστολος περὶ τοῦ γάμου. «Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστὶν» καὶ συμπληρῶναι· «Λέγω δὲ εἰς Χριστὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν» (Ἐφεσ. ε', 32). Καὶ μὲ αὐτὸ θέλει νὰ δεῖξῃ ὅτι τὸν σωματικόν, ἀλλὰ τὸν πνευματικόν γάμον, προκαλῶν ἔτοι μὲγαν θαυμαστόν. Τὰ δὲ μέλη ἐπίσης, συνάπτονται μὲ τὴν κεφαλὴν. Ὅμως ὅσον εἶναι ἐνωμένα ζοῦν, ἀλλ' ὅταν διαιρεθοῦν ἀποθνήσκουν. Ἄλλὰ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας εἶναι περισσότερον ἐνωμένα μὲ τὸν Χριστὸν ἢ ὅσον τὰ μέλη μὲ τὴν κεφαλὴν. Καὶ ζοῦν πὺ πολλὸ μὲ τὸν Χριστὸν, παρὰ μὲ τὴν ὀργανικὴν ζωὴν των. Καὶ αὐτὸ γίνεται γνωστὸν ἀπὸ τοὺς μακαρίους Μάρτυρας, οἱ ὅποιοι ὑπέμειναν τοὺς βασανισμοὺς μὲ χαρὰν καὶ δὲν ἠνεῖχοντο οὔτε νὰ ἀκούσουν τίς προτροπὲς γιὰ νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστὸν. Καὶ ἐνῶ τοὺς ἔκοπταν τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ μέλη ἠσθάνοντο μεγίστην εὐχαρίστησιν, μὴ καταδεχόμενοι οὔτε νὰ ἀκούσουν τοὺς πλάνους λόγους νὰ ἀρνηθοῦν τὸν Χριστὸν γιὰ νὰ τοὺς χαρίσουν τὴν ζωὴν.

Ἄλλὰ θὰ εἶπω καὶ τὸ ἐξῆς ἐκπληκτικόν: Ὑπάρχει τίποτε ἄλλο πὺ πολλὸ ἐνωμένο ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον μὲ τὸν ἑαυτὸν του; Ἔ, λοιπόν, καὶ αὐτὴ ἡ ἐνότης εἶναι κατώτερη τῆς ἄλλης. Γιατὶ ἐκάστη ἀπὸ τὰς ἀγίας ψυχὰς εἶναι, βεβαίως, ἐνωμένη μὲ τὸν ἑαυτὸν της, ἀλλὰ περισσότερο ὅμως ἐνωμένη μὲ τὸν Χριστὸν. Διότι ἀγαπᾷ πὺ πολλὸ τὸν Σωτῆρα παρὰ τὸν ἑαυτὸν της. Καὶ αὐτὸ τὸ βεβαιῶναι ὁ Παῦλος, ὁ ὅποιος πῆχκετο νὰ χωρισθῇ αὐτὸς ἀπὸ τὸν Χριστὸν (Ρωμ., θ', 3) διὰ νὰ σωθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι κί' ἔτσι νὰ δοξασθῇ ὁ Χριστὸς πὺ πολλὸ. Ἐὰν λοιπὸν ἡ ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸν Κύριον εἶναι τόση, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ συλλάβῃ κανεὶς τὸ μέγεθος τῆς θείας

ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον; Διότι ἐὰν οἱ ἄνθρωποι «πονηροὶ ὄντες», αἰσθάνονται ἔτσι, τί πρέπει νὰ εἰπούμε γιὰ τὴν ἀνέκφραστη ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ; Ἐπομένως ἀφοῦ ὁ ἔρωσ μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου εἶναι ὑπερφυσικός, ἀκόλουθον εἶναι καὶ ἡ ἔνωσις μετὸν Χριστὸν νὰ ὑπέρκειται τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, ὥστε νὰ μὴ ἐξισοῦται μετὰ κανένα παράδειγμα. Ἄλλὰ ἄς προσέξωμεν τὸ ζήτημα καὶ ἀλλοιῶς.

Εἶναι πολλὰ τὰ φυσικὰ στοιχεῖα ποὺ χρειάζομεθα. Ἐχομεν ἀνάγκην τοῦ ἀέρος, τοῦ φωτός, τῆς τροφῆς, τῶν ἐνδυμάτων, ὄλων τῶν φυσικῶν μας μελῶν καὶ αἰσθήσεων. Παρὰ ταῦτα ὅμως, δὲν κάμνομεν χρῆσιν ὄλων αὐτῶν ταυτοχρόνως. Ἀναλόγως ὅμως μετὸν ἀνάγκην ποὺ ἔχομεν, χρησιμοποιοῦμεν πότε τὸ ἕνα καὶ πότε τὸ ἄλλο. Αἰφνης τὰ ἱμάτια ποὺ ἐνδύομεθα, δὲν καλύπτουν τὴν ἀνάγκην τῆς τροφῆς, διὰ τοῦτο χρειαζόμεθα φαγητόν. Καὶ τὸ φῶς εἶναι μόνον φῶς καὶ δὲν μᾶς διευκολύνει νὰ ἀναπνεύσωμεν. Ὁμοίως ὁ ἀέρας δὲν δύναται νὰ ἀναπληρωθῆ διὰ τοῦ φωτός. Ἔτσι συμβαίνει μετὰ ὅλας τὰς αἰσθήσεις καὶ ὅλα τὰ μέλη μας, ποὺ δὲν χρησιμοποιοῦμεν ὅλα μαζί. Καὶ ὅταν πρέπη νὰ ἀκροασθῶμεν, τὰ χέρια καὶ τὰ μάτια μένουν ἀνενέργητα. Ὅταν θελήσωμεν νὰ πιάσωμεν κάτι, τὰ χέρια ἀρκοῦν. Καὶ ὅταν θελήσωμεν νὰ ὁσφρανθῶμεν ἢ νὰ ἀκούσωμεν ἢ νὰ ἴδωμεν, ἀφήνομεν τὴν αἴσθησιν τῆς ἀφῆς καὶ στρεφόμεθα πρὸς ἐκείνην ποὺ χρειαζόμεθα.

Ὁ Χριστὸς ὅμως ἀνατρέπει αὐτὴν τὴν φυσικὴν τάξιν. Εἰς τοὺς ζῶντας ἐν αὐτῷ, εἶναι πάντοτε τόσον πολὺ μαζί των, τόσον ἠνωμένος, ὥστε νὰ ἐκαλύπτη πᾶσαν ἀνάγκην των καὶ αὐτὸς εἶναι τὸ πᾶν. Καὶ ἀπὸ τὴν πληρότητα τῆς παρουσίας του, αἱ ψυχαὶ δὲν στρέφονται πρὸς ἄλλο τι, οὔτε νὰ ἴδουν, οὔτε νὰ ζητήσουν. Διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε ποὺ νὰ χρειάζονται, τὸ ὅποιον ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι διὰ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν. Ὁ Χριστὸς γεννᾷ τὰς ψυχὰς, τὰς αὐξάνει, τὰς τρέφει. Καὶ εἶναι φῶς καὶ εἶναι πνοή. Τοὺς κατασκευάζει καθαρὰ πνευματικὰ μάτια διὰ νὰ τὸν βλέπουν, τὰ φωτίζει καταλλήλως πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν καὶ τέλος ἐμφανίζεται ἐνώπιόν των διὰ νὰ τὸν βλέπουν. Καὶ εἶναι καὶ τροφὸς καὶ εἶναι καὶ τροφή. Καὶ δὲν κορηγεῖ μόνον αὐτὸς τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὁ ἴδιος ἄρτος. Καὶ εἶναι ζωὴ τῶν πνευματικῶς ζῶντων, καὶ εἶναι μύρον εἰς τοὺς ἔχοντας

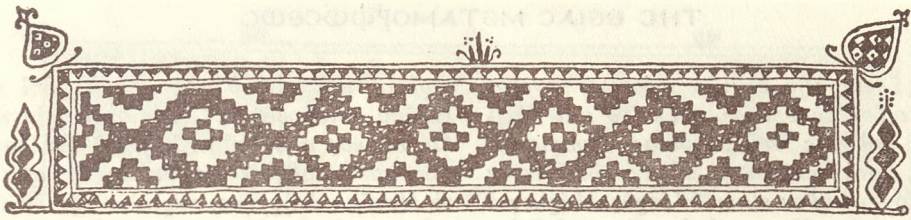
πνευματικὴν ὄσφρησιν, εἶναι καὶ ἱμάτιον εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἐνδυθοῦν τὴν ἀφθαρσίαν. Ἄλλὰ εἶναι ἀκόμη ὁ Χριστὸς ὁ κορηγὸς τῆς δυνάμεως διὰ νὰ βαδίζωμεν πνευματικῶς, εἶναι καὶ ὁ ἴδιος ἡ ὁδὸς καὶ τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ καὶ ἡ μακαρία στέγη, πρὸς τὴν ὁποίαν κατευθυνόμεθα.

Ἡμεῖς μέλη του εἴμεθα, καὶ ἐκεῖνος ἡ Κεφαλή. Εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους πνευματικῶς αὐτὸς συναγωνίζεται, εἰς τοὺς ἀθλοῦντας εἶναι ἀγωνοθέτης. Ἐὰν νικήσωμεν, γίνεται ἀμέσως στέφανος. Τοὺς ἀγαπῶντας αὐτόν ἐλκύει πρὸς τὸν ἑαυτόν του καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ στραφοῦν εἰς ἄλλο τι ἢ νὰ ἀγαπήσουν ἄλλο πρᾶγμα ἐκτὸς ἀπὸ αὐτόν. Ἐὰν στρέψωμεν τὰς πνευματικὰς ἐπιθυμίας μας πρὸς ἕνα μέρος, ὁ Χριστὸς ἱκανοποιεῖ τὰς ἐπιθυμίας καὶ ἀναπαύει τὴν ψυχὴν. Ἐὰν στραφῶμεν ἀλλοῦ καὶ πάλιν ἐκεῖ ὁ Χριστὸς. Ἐὰν εἰς ἄλλο μέρος, ἐκεῖ καὶ αὐτός. Εἰς οἰανδήποτε καὶ ἂν στραφῶμεν κατευθυνοίμεν, ὁ Χριστὸς εὐρίσκειται εἰς τὴν ὁδὸν καὶ συλλαμβάνει τοὺς διερχομένους ἀπ' ἐκεῖ. «Ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανόν, οὐ ἐκεῖ εἶ, λέγει ὁ προφητάναξ· ἐὰν καταβῶ εἰς τὸν ἄδην, πάρει· ἐὰν ἀναλάβοιμι τὰς πτέρυγὰς μου κατ' ὄρθρον καὶ κατασκευάσω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης, καὶ γὰρ ἐκεῖ ἡ χεὶρ σου ὁδηγήσει με καὶ καθέξει με ἢ δεξιὰ σου» (Ψαλμ. ρλη', 8-10). Ὁ Χριστὸς διὰ μιᾶς καταπληκτικῆς βίας καὶ φιλοψύχου ἔρωτικῆς ἐνεργείας, ἔλκει ἰσχυρῶς τὴν ψυχὴν πρὸς ἑαυτόν του καὶ τὴν ἐνώνει μουσικῶς μόνον μετὸν ἑαυτόν του. Καὶ νομίζω ὅτι αὐτὴν τὴν βίαν ὑπαινίσσεται ὁ Κύριος, ποὺ ὡς οἰκοδεσπότης καλοῦσε διὰ τοῦ δούλου του εἰς τὸ πλουσιώτατον δεῖπνον του, λέγων· «Ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ὅπως γεμισθῆ ὁ οἶκός μου». (Λουκ. ιδ', 23).

Ὅτι λοιπόν, ἡ ἐν τῷ Χριστῷ ζωὴ δὲν ἀναφέρεται μόνον ἐπὶ τοῦ μέλλοντος, ἀλλ' ὅτι πραγματοποιεῖται εἰς τοὺς ἀγίους καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος βίου, οἵτινες ἐνεργοῦν καὶ ζοῦν ἀγγελικῶς, καθίσταται φανερόν ἐξ ὧσων ἐλέγχθησαν. Ὡς ἐκ τούτου δύναται τις νὰ ζῆσιν κατὰ Χριστὸν ἀπὸ ἐδῶ καί, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος, νὰ περυσιασθῆ ἐν καινότητι ζωῆς (Ρωμ. ς', 4). Εἶναι ἀπαραίτητον ὅμως νὰ εἴπω τί πρέπει νὰ κάμνη κανεὶς διὰ νὰ ἐνωθῆ μετὸν Χριστόν.

Λοιπόν, ὑπάρχουν δύο κινήσεις πρὸς τὴν

ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΣ

«Σὲ τὸ αἰδιον φέγγος ἐν πατρῶα τῇ δόξῃ οἱ Μαθηταὶ ὡς εἶδον ἐκλάμπαν, Χριστέ, Σοὶ ἀνεβόων· Ἐν τῷ φωτὶ Σου τὰς ὁδοὺς ἡμῶν εὐθυνον».

λέπων ὁ Ἱερὸς Με-
λωδὸς τὴν ἑορτὴν τῆς
Μεταμορφώσεως φω-
τεινοτάτην ὄλην καὶ
ἐξασιράπιουσαν μὲν
ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ
ἡλιομόρφου προσώ-
που τοῦ Κυρίου, ἀν-
γάζουσαν δὲ ἀπὸ τὸ φῶς τῶν ἱματίων
αὐτοῦ, διὰ τοῦτο ἐγέμωσεν ὄλας τὰς Ὠ-
δάς τοῦ παρόντος Κανόνος ἀπὸ ὀνόματα
φωτεινά, φεγγοβόλα καὶ λαμπροφανῆ· ἐξ-
αιρέτως δὲ τὴν πέμπτην ταύτην Ὠδὴν ὄ-
λην καταφωτίζει μὲ φωτισμοὺς πολλοὺς
καὶ μὲ διάφορα φῶτα ποιεῖται τὸν δρό-
μον αὐτῆς· καὶ ἡ αἰτία δὲν εἶναι ἀνεύ-
λογος· ἐπειδὴ γὰρ ἡ ἑορτή, ὡς εἶπον,
εἶναι καθ' ἑαυτὴν φωτεινὴ καὶ γεμάτη ἀ-
πὸ θεῖα φῶτα, προσδέτει δὲ καὶ ὁ ποιη-
τῆς τῆς πέμπτης Ὠδῆς Ἑσαῖας ἄλλα φῶ-
τα ἐσχωριστά, λέγων «Ἐκ νυκτὸς ὀρθρῖ-
ζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς Σέ, ὁ Θεός, διότι
φῶς τὰ προστάγματά Σου ἐπὶ τῆς γῆς»
(Ἠσ. κς'. 9)· διὰ τοῦτο πλεονάζει καὶ
ὁ Μελωδὸς ἐν τῇ φωτεινῇ Ὠδῇ ταύτῃ
κατὰ τὰς φωτωννμίας καὶ ταύτην ἐξαι-
ρέτως μὲ φωτισμοὺς διαφόρους φωτολο-
γεῖ.

Ὅθεν ἐπιστροφῶν πρὸς τὸν φωτιοδότην
Χριστόν, λέγει Ὡ φωτεινότερα καὶ ὠ-
ραιότερα καὶ ἡλιοσιτάλακτε Ἰησοῦ Χρι-
στέ, ὁ Μονογενῆς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ φῶς
ἐκ φωτὸς ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθεῖς, ὁ
ὡς οἱ μαθηταὶ καὶ Ἀπόστολοι Σου εἶδον
Σὲ τὸ αἰδιον καὶ ἄχρονον καὶ ἀκτιστον
Ἀποστόλων αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὑπερ
φῶς διὲ ἔλαμψας εἰς τὸ Θαυῶριον Ὁ-

ὑπάρχεις ἀπαύγασμα κατὰ τὸν Παῦλον
τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς Σου, λέγοντα πε-
ρὶ Σοῦ «Ὁς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης
καὶ χαρακτῆρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ» (τοῦ
Πατρὸς δηλ.) (Ἐβρ. α'. 3)· τότε ἴσοον
κατεπλάγησαν καὶ ἐκθαμβοὶ ἔγιναν διὰ τὸ
ὑπερβάλλον τῆς λαμπρότητός Σου, ὥστε ἄλ-
λο τι δὲν ἔλεγον πρὸς Σέ, εἰμὴ ταύτην
τὴν σύντιμον ἰκεσίαν καὶ δέησιν Ἰωακίμ,
Κύριε καὶ εὐδόωσον τὰς ὁδοὺς τῆς ζωῆς
μας μὲ τὸ φῶς τῶν θεῶν ἐπιτολῶν Σου.
Ἐρανίσθη δὲ τοῦτο ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν
Δαβὶδ τὸν πεφωτισμένον ὄντα ἀπ τὸ φῶς
τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅς τις εἶπε· «Κατε-
εὐθυνον ἐνώπιόν Σου τὴν ὁδόν μου» (Ψαλ.
ε'. 9)· καὶ «Τὰ διαθήματά μου κατεῖθν-
νον κατὰ τὸ λόγιόν Σου» (Ψαλ. ρη'. 133)·
διότι τὸ ἴδιον εἶναι νὰ εἰπῇ ἰνὰς φῶς
καὶ λόγιον Θεοῦ· καθότι τὰ λόγια τοῦ
Θεοῦ δὲν εἶναι ἄλλο, εἰμὴ φῶς· Ἀύχρος,
φησὶν ὁ αὐτὸς Προφητάναξ, τοῖς ποσὶ
μου ὁ Νόμος Σου καὶ φῶς ταῖς ἰρίβοις
μου» (Ψαλ. ρη'. 105)

Σημείωσαι δέ, διὲ οἱ Μαθηταὶ εἶδον
εἰς τὸ Ὁρος τὸ ἀκτιστον φῶς τῆς τοῦ
Κυρίου Θεότιτος ὄχι μόνον μὲ τὸν νοῦν,
ὅς τις εἶναι ὀφθαλμὸς τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ
καὶ μὲ τοὺς αἰσθητοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ σώ-
ματος. Ἀλλὰ πῶς εἶδον αὐτό; μένοντες
ἐν τῇ φυσικῇ δυνάμει αὐτῶν; ὄχι, ἀλλὰ
ἀλλοιωθέντες εἰς τὸ κρεῖττον καὶ θεοῖτε-
ρον καὶ δυναμωθέντες ὑπὸ τῆς δυνάμεως
τοῦ φωτὸς ἐκείνου· ἐπειδὴ κτιστοὶ καὶ αἰ-
σθητοὶ ὀφθαλμοὶ τὸ ἀκτιστον καὶ ὑπερ
αἰσθησὶν καὶ νοῦν φῶς χωρῆσαι οὐ δύ-
νανται. Ὑπὸ τοῦ φωτὸς ἐκείνου λοιπὸν
ἐνισχυθέντες καὶ δυναμωθέντες οἱ τῶν
ὄρος ἐν τῇ δόξῃ τοῦ Πατρὸς, τῆς ὁποίας

τοὺς ὄρους τῆς ἐναντιῶν φύσεως γεγονό-
τες, εἶδον τὸ ὑπερφυεὲς ἐκεῖνο καὶ ἄκτι-
στον καὶ τῆς θείας οὐσίας ἀχώριστον
φῶς, κατὰ τὴν κοινήν δόξαν τῶν Ἱερῶν
Θεολόγων ὅθεν εἶπεν ὁ Ἱερὸς Μάρκος ὁ
Ἐφέσου ἐν βιβλ. κεφαλαίῳ τῶν περὶ θείου
φωτός: «Εἰ τὴν ἐναντίαν δύναμιν (ἦτοι
τῶν Δαιμόνων) οἶδαμεν ἐνεργεῖν τι πε-
ρὶ τὰς ἀνθρωπίνους ὕψεις, μεταποιεῖν τε
αὐτὰς καὶ διατιθέσθαι παρὰ φύσιν πρὸς τὸ
μὴ ὄν, δηλοῦσι δὲ οἱ θανατοποιοὶ καὶ τὰ
πάσαι ἀδόμητα μαγγανεύματα, πῶς οὐ τῇ
θείᾳ δυνάμει δώσομεν ἀλλοιοῦν τε καὶ με-
ταποιεῖν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὲρ φύσιν δύ-
νασθαι καὶ ταῦτα δὴ πρὸς τὸ ὄν, ἦτοι τὸ
θεῖον φῶς;»

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάν-
νης λέγει παρηγορίζων εἰς τὴν Μεταμόρ-
φωσιν διὸ οἱ αἰσθητοὶ ὀφθαλμοὶ τῶν Ἀ-
ποστόλων πρὸς ἐκεῖνο τὸ ἄκτιστον φῶς
τῆς Θεότητος ἦτον τυφλοί: «Μεταμορφοῦ-
ται τοῖνυν Χριστός, οὐχ ὃ οὐκ ἦν προσ-
λαβόμενος, οὐδὲ εἰς ὅπερ οὐκ ἦν μετα-
βαλλόμενος, ἀλλ' ὅπερ ἦν τοῖς οικείοις
μαθηταῖς ἐκφαινόμενος καὶ διανοίγων
τούτων τὰ ὅμματα καὶ ἐκ τυφλῶν ἐργαζό-
μενος βλέποντας» πρὸς τὰ ὁποῖα λόγια
ἐπιφέρει ὁ Θεσσαλονίκης θεῖος Γρηγό-
ριος ταῦτα: «Ὁρᾷς διὸ πρὸς τὸ φῶς ἐκεῖ-
νο τυφλοὶ εἶσιν οἱ κατὰ φύσιν ὁράντες
ὀφθαλμοί; οὐκοῦν οὐδὲ τὸ φῶς ἐκεῖνο
αἰσθητόν οὐδὲ οἱ ὁρώντες αἰσθητικοῖς
ἀπλῶς ἑώραν ὀφθαλμοῖς, ἀλλὰ μετα-
σκευασθεῖσι τῇ δυνάμει τοῦ θείου Πνεύ-
ματος. Ἐνηλλάγησαν οὖν καὶ οὕτω τὴν
ἐναλλαγὴν εἶδον οὐχ ἦν ἀρίτως, ἀλλ' ἦν
ἐξ αὐτῆς τῆς προσλήψεως ἔλαβε τὸ ἡμέ-
τερον φῶραμα, θεωρῶν τῇ ἐνώσει τοῦ Λό-
γου τοῦ Θεοῦ» (Λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχὴ «Ἐ-
παινοῦμεν καὶ ἡμεῖς») καὶ πάλιν «Ὁὐ
γίνεται τοιγαροῦν καὶ ἀπογίνεται, οὐδὲ
περιγράφεται, οὐδὲ αἰσθητικῇ δυνάμει ὑ-
ποπίπτει τὸ φῶς τῆς τοῦ Κυρίου Μετα-
μορφώσεως, εἰ καὶ δι' ὀφθαλμῶν σωμα-
τικῶν ἑωράται καὶ πρὸς ὀλίγον χρόνον
καὶ ἐν βραχείᾳ τοῦ Ὁροῦς κορυφῇ»
(Αὐτόθ.). Ἐφη δὲ καὶ ὁ Θεοφάνης Μά-
ξιμος ἐν ταῖς εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν θε-

ωρίαις του: «Ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐπὶ τὸ
Πεῦμα μετέβησαν οἱ Ἀπόστολοι πρὶν τὴν
διὰ σαρκὸς ἀποδέσθαι ζωὴν τῇ ἐναλλαγῇ
τῶν κατ' αἰσθησίων ἐνεργειῶν, ἦν αὐτοῖς
τὸ Πνεῦμα ἐνήργησε, περιελθὼν τῆς ἐν αὐ-
τοῖς νοεράς δυνάμεως τῶν παθῶν τὰ κα-
λύμματα δι' ὅσων καθαρθέντες τὰ τῆς ψυ-
χῆς καὶ τοῦ σώματος αἰσθητήρια, τῶν πα-
ραδειχθέντων αὐτοῖς μυστηρίων τοὺς πνευ-
ματικούς ἐκπαιδεύονται λόγους».

Ὁ δὲ Χρυσορρήμων ἀποδεικνύει διὸ οὐ-
δὲ τὰ Σεραφεῖμ δύναται νὰ ἰδοῦν ἄκρα-
τον τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κατὰ συγκα-
τάθασιν τοῦτο βλέπουν καὶ ἄκουσον αὐ-
τοῦ λέγοντος: «Σεραφεῖμ εἰσιτήκισαν κύ-
κλῳ αὐτοῦ, ἕξ πτέρυγες τῷ ἐνὶ καὶ ἕξ
πτέρυγες τῷ ἐνὶ καὶ ταῖς μὲν δυοὶ κατε-
κάλυπτον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ταῖς δὲ δυοὶ,
τοὺς πόδας. Τίνας ἔνεκεν, εἶπέ μοι, κα-
λύπτουσι τὰ πρόσωπα, καὶ προβάλλονται
τὰς πτέρυγας; τίνας δὲ ἔνεκεν ἐτέρον, ἀλλ'
ἦ διὰ τὸ μὴ φέρειν τὴν ἐκ τοῦ θρόνου
λάμπουσαν ἀστραπὴν καὶ τὰς μαρμαρυ-
γὰς ἐκεῖνας; καίτοιγε οὐκ αὐτὸ ἄκρατον
ἑώραν τὸ φῶς, οὐδὲ αὐτὴν ἀκραίφνη
τὴν οὐσίαν (τοῦ φωτός), ἀλλὰ συγκατά-
θασις ἦν τὰ ὁρώμενα. Τί δὲ ἐστὶ συγκα-
τάθασις; «Ὅταν μὴ ὡς ἔσονται ὁ Θεὸς φαί-
νηται, ἀλλ' ὡς ὁ δυνάμενος αὐτὸν θεωρεῖν
οἶός τε ἐστὶν οὕτως ἑαυτὸν δεικνύη, ἐπι-
μετρῶν τῇ τῶν ὁρώντων ἀσθενείᾳ τῆς
ὄψεως τὴν ἐπίδειξιν. Καὶ διὸ συγκατά-
θασις ἦν, ἕξ αὐτῶν τῶν ρημάτων δηλον
εἶδον γάρ, φησί, τὸν Κύριον καθήμενον
Θεὸς δὲ οὐ κἀνήται: σωματίων γάρ ὁ σχη-
ματισμὸς οὗτος» (Λόγ. Γ'. περὶ ἀκατα-
λήπτου). Ἐκ τῶν λόγων δὲ τούτων τοῦ
Χρυσοστόμου συμπεραίνομεν διὸ ἂν τὰ Σε-
ραφεῖμ κατὰ συγκατάθασιν βλέπουν τὸ θεῖ-
ον φῶς, βέβαια καὶ οἱ Ἀπόστολοι, μ' ὄ-
λον διὸ ἐδυνάμωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ των, κατὰ
συγκατάθασιν εἶδον τὸ φῶς τῆς τοῦ Κυ-
ρίου Μεταμορφώσεως, ὅχι καθὼς αὐτὸ
ἦτον, ἀλλὰ καθὼς αὐτὸ ἐδύνατο νὰ βλέ-
πουν ἐκεῖνοι.

(Ἐρμηνεία τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀ-
γιορείτου ἀπὸ τοῦ «Ἐσφοδοφόμιον» του)

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟ "ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ..

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

ΟΝ ΙΔΙΟ τὸν θεο-φρούρητο Κύριό μου ὑποδέχθηκα μὲ τὴν λήψη τῶν πανευφήμων ἐπιστολῶν του — αὐτὸν ποὺ πάντοτε μὲν εἶναι παρὼν καὶ ἀδυνατεῖ ἐντελῶς ν' ἀπου-

σιάζη κατὰ τὸ πνεῦμα ἀπ' ἐδῶ, καὶ ποὺ μ' ὄλο τοῦτο δὲν ἀπαζιώνει, λόγῳ τοῦ πλοῦτου τῆς ἀρετῆς του, νὰ ἐπικοινωνῆ μὲ τοὺς δούλους του καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τῆς ἀλληλογραφίας, ποὺ ὁ Θεὸς χορήγησε στοὺς ἀνθρώπους σὰν εὐκαιρία ἀναστροφῆς, ἔχοντας ὑπόδειγμά του καὶ σ' αὐτὴν τὴν περίπτωση Ἐκεῖνον, ποὺ πρῶτος καταδέχτηκε νὰ συναναστραφῆ μὲ τοὺς δούλους Του. Γι' αὐτὸ, ἀφοῦ θαύμασα τὸ μέγεθος τῆς συγκαταβάσεώς του, ἀνέμιξα τὴν πόθο στὸν φόβο μου γι' αὐτόν, κί' ἔφτιαξα μὴν ἀγάπη ἀπ' αὐτὰ τὰ δυό, σὲ σεβασμὸ κί' εὐμένεια βασιομένην· ὥστε οὔτε μίσος ὁ φόβος νὰ γίνῃ, γυμνὸς ἀπὸ τὸν πόθο, οὔτε θράσος ὁ πόθος, χωρισμένους ἀπ' τὸν σῶφρονα φόβο. Ἀλλὰ ν' ἀποδειχθῆ ἡ ἀγάπη, ἑσωτερικὴ λειτουργία στοργῆς, ποὺ συμφιλιώνει ὅσα ἀπ' τὴν ἴδια τὴ φύση τους, συγγενεύουν μεταξύ τους, μὲ τὸ νὰ δαμάζῃ ἀπὸ τὴ μιὰ τὸ μίσος μὲ τὴν εὐμένεια κί' ἀπὸ τὴν ἄλλη, μὲ τὸ σεβασμὸ ν' ἀπομακρύνῃ τὸ θράσος. Ἀφοῦ μάλιστα περισσότερο ἀπ' ὅλα, τὸ φόβο ὁ μακάριος Δαβὶδ ἐγνώρισε νὰ προξενῆ τὴν θεία ἀγάπη κί' εἶπε: ὁ φόβος Κυρίου ἀγνός, διαμένων εἰς αἰῶνα αἰῶνος, μ' ἐπίγνωση θέβαια τῆς διαφορᾶς του ἀπὸ τὸν φόβο ποὺ προέρχεται ἀπ' τὴν φρικτὴ ἀναμονὴ τιμωρίας γιὰ κάποια ἐνοχὴ. Ἀφοῦ ὁ ἕνας δημιουργεῖται ἀπὸ ἐξωτερικὰ αἴτια κί' ἐξαφανίζεται ἐντελῶς μὲ τὴν ἐμφάνιση τῆς ἀγάπης καθὼς θέβαια αὐτολεξεῖ ὁ μέγας Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης φανερώνει λέγοντας, ἡ ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ἐνῶ ὁ ἄλλος προ-

δίδει, πὼς ἡ λειτουργία τῆς ἀληθινῆς στοργῆς ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα σὴν ἀνθρώπινη φύση. Κί' ἔτσι μπορεῖ αὐτὸς ὁ φόβος νὰ διατηρῆ τὸ λειτούργημα τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν Θεὸ καὶ μεταξύ τους, ἐντελῶς ἄθικτο. Μὲ πόθο λοιπόν, καθὼς εἶπα, ἀφοῦ ἀνέμιξα κί' ἐγὼ τὸν φόβο πρὸς τὸν Κύριό μου, διατήρησα αὐτὴ τὴ λειτουργία τῆς ἀγάπης μέχρι σήμερα. Κί' ἀπὸ τὸν σεβασμὸ μὲν, ἐμποδίζομαι νὰ γράψω, ὥστε νὰ μὴν ἐπικρατήσῃ τὸ θράσος· ἀπὸ δὲ τὴν εὐμένεια παρακινούμαι σ' αὐτὸ, ὥστε νὰ μὴ θεωρηθῆ μίσος ἡ ὀλοκληρωτικὴ ἀποκὴ ἀπὸ τὸ γράψιμο. Γράφω δέ, ἐπειδὴ ἔχω ἐντολὴ νὰ κάνω ἔτσι, ὄχι ὅσα στοχάζομαι, ἀλλ' ὅσα θέλει ὁ Θεός, καὶ μὲ τὴ Χάρη Του παραχωρεῖ πρὸς ὄφελος. Γιατί, ἡ Βουλὴ τοῦ Κυρίου, λέει ὁ Δαβὶδ, εἰς τὸν αἰῶνα μένει, λογισμοὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεὰν. Καὶ Βουλὴ μὲν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς Ἰῶς ἐννοοῦσε τὴν ἀνέκφραστη κένωση τοῦ Μονογενοῦς Υἱοῦ, μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν θέωση τῆς φύσεώς μας, ἀφοῦ, ὅσον ἀφορᾶ αὐτὴ τὴν κένωση, ἐμπεριέχονται στὴ βουλὴ Του ὅλοι οἱ αἰῶνες. Λογισμοὺς δὲ τῆς καρδίας αὐτοῦ, τὸ γεγονὸς τῆς προνοίας καὶ τὸ γεγονὸς τῆς κρίσεως, σύμφωνα μὲ τὰ ὁποῖα καὶ τὴν τωρινὴ ζωὴ μας καὶ τὴν μέλλουσα, σὰν κάποιες διαφορετικὲς γενεαλογικὲς περιόδους, μὲ σοφία διακυβερνᾶ, χορηγῶντας ἀμοιβαία σὴν κάθε μιὰ τὴν ἐνέργεια ποὺ τῆς ἀρμόζει. Ἄν δὲ εἶναι ἔργο τῆς θείας βουλῆς ἡ θέωση τῆς φύσεώς μας, τότε καὶ σκοπὸς τῶν θεῶν λογισμῶν εἶναι ἡ τελεσφόρηση τῶν ἐπιδιώξεων τῆς ζωῆς μας. Εἶναι ὀφελίμο λοιπόν καὶ νὰ γνωρίσω καὶ νὰ ἐφαρμόσω καὶ ἔτσι, ὅπως πρέπει νὰ περιγράψω, τὴν δύναμη τῆς προσευχῆς τοῦ Κυρίου. Πολὺ περισσότερο μάλιστα, ἀφοῦ καὶ ὁ Κύριός μου, γράφοντας σὲ μένα τὸν δούλο Του, ἀναφέρθηκε ἀπὸ θεία ἐμπνευση σ' αὐτὴ τὴν προσευχὴ. Αὐτὴν λοιπόν, καθὼς ἐπιβάλλεται, παίρνοντας σὰν θέ-

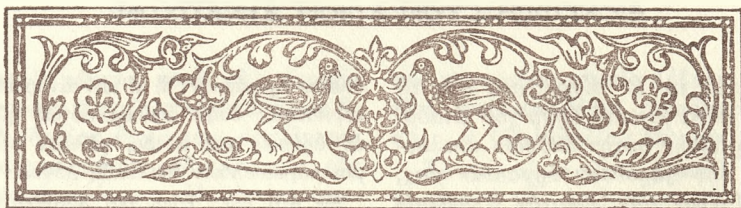
μα τοῦ λόγου μου, παρακαλῶ τὸν Κύριο, πού τὴν ἐδίδαξε, νὰ διανοίξῃ τὸν νοῦ μου, γιὰ νὰ κατανοήσω τὰ μυστήρια, πού ἐμπεριέχονται σ' αὐτὴν καὶ νὰ μοῦ δώσῃ κατάλληλο λόγο, γιὰ νὰ διασαφηνίσω ὅ,τι ἀπὸ αὐτὰ ἐνόησα. Γιατὶ περιέχει συμπυκνωμένον ὀλόκληρο τὸν σκοπὸ πού προανέφερα, κρυμμένον μὲ τρόπο ἀκατάληπτο — ἢ μᾶλλον γιὰ νὰ κυριολεκτήσῃ, διαλαλούμενον ὀλοφάνερα πρὸς ὅσους ἔχουν νοῦν ὑγιῆ — περιέχει δηλαδὴ ἡ προσευχὴ αὐτῆ ὅλα τὰ αἰτήματα, πού μὲ τὴν κένωση καὶ σάρκωσὴ Του πραγματοποιήσῃ ὁ ἴδιος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, διδάσκοντας ἔτσι νὰ ἐπιδιώκουμε τὴν ἀπόκτηση τέτοιων ἀγαθῶν, πού μόνος ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ χορηγεῖ πραγματικά, μέσῳ τοῦ Υἱοῦ, ὁ ὁποῖος ἀ σ κ ε ῖ εἰρηνευτικὸ ἔργο μεσολαθητοῦ μὲ τὴς ἐνέργειες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, χάρις στὴς δύο ὁμοούσιες φύσεις Του (πρὸς τὸν Πατέρα τῆς μᾶς καὶ πρὸς ἐμᾶς τῆς ἄλλης), ἂν θέβαια εἶναι μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, σύμφωνα μὲ τὸν θεῖο Ἀπόστολο, ὁ Κύριος Ἰησοῦς· καὶ στοὺς ἀνθρώπους μὲν φανερῶναι μὲ τὴν σάρκωσὴ Του τὸν Πατέρα πού ἀγνοοῦν, στὸν Πατέρα δὲ ὁδηγεῖ μέσῳ τοῦ Πνεύματος τοὺς ἀνθρώπους πού συμφιλιώθηκαν μαζί Του, χάρις στὴ δικὴ Του εἰρηνοποιὸ Παρουσία. Γιὰ τὴ κορήγησιν αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν καὶ γιὰ χάρι τῶν ἀνθρώπων ἔγινε ἄνθρωπος, χωρὶς νὰ ὑποστῆ καμμία μετατροπὴ ἢ Θεοτήτᾳ Του καὶ πολλὰ πρωτοφανῆ μυστήρια πραγματοποιήσῃ ὁ Ἰδιος καὶ δίδαξε, τόσα, ὥστε οὐδέποτε κατωρθώθηκε νὰ καταμετρηθῶν σὲ πλῆθος καὶ μέγεθος· ἀπὸ αὐτὰ, ἔχει δωρήσει στοὺς ἀνθρώπους τὴν ξεχωριστὴ εὐεργεσίαν, ἐπτά, πού ἀπευθύνονται σ' ὅλους ἀνεξαιρέτως καὶ διακρίνονται ἔτσι ἀπ' ὅλα τὰ ὑπόλοιπα· αὐτῶν ἀκριβῶς περιέχει τὴ δύναμι μὲ τρόπο ἀκατάληπτο, καθὼς εἶπα, αὐτῆς τῆς προσευχῆς ὁ σκοπὸς καὶ εἶναι: θεογνωσία, δωρεὰ υἰοθεσίας, ἰσοτιμία μὲ τοὺς Ἀγγέλους, συμμετοχὴ στὴν αἰώνια ζωὴ τοῦ Θεοῦ, ἐπαναφορὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως στὴν ἀρχικὴ τῆς κατάστασιν, ὥστε νὰ συγκλίνῃ ἀπαθῶς σὲ ἐνότητα μὲ τὸν ἑαυτὸ τῆς, καταστροφὴ τοῦ νόμου τῆς ἀμαρτίας καὶ ἐξάλειψιν τῆς τυραννίας τοῦ πονηροῦ, πού μᾶς κυριάρχησε μὲ ἀπάτη· ἂς ἐξετάσουμε λοιπὸν τὴν ἀξιοπιστία ὄσων ἐλέχθησαν.

Θεογνωσία μὲν διδάσκει μὲ τὴ σάρκωσὴ Του ὁ Λόγος, ἐπειδὴ στὸν ἑαυτὸ Του ἐμφανίζει τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα· ὀλόκληρος

δηλαδὴ ὁ Πατὴρ καὶ ὀλόκληρο τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο ὑπῆρχαν κατ' οὐσίαν μέσα σ' ὀλόκληρο τὸν Υἱὸ ἐντελῶς καὶ ἀνελλιπῶς, καὶ ὅταν ἐσαρκώθη· ὅχι ὅτι σαρκώθηκαν κι' Αὐτοί, ἀλλ' ὁ μὲν Πατὴρ εἶχε τὴν ἀγαθὴ πρωτοβουλία τῆς σαρκώσεως, τὸ δὲ Πνεῦμα συνεργοῦσε στὴ σάρκωσιν, ὅταν ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς τὴν πραγματοποιήσῃ, ἀφοῦ θέβαια ὁ Λόγος ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχη νοῦ καὶ νὰ ζῆ, χωρὶς νὰ περιέχεται σὲ κανένα ἀπολύτως ἄλλο κατὰ τὴν οὐσίαν Του, παρὰ μόνον στὸν Πατέρα καὶ στὸ Πνεῦμα, ἀκόμη καὶ ὅταν ἐνώθητε κατὰ τὴν ὑπόστασιν Του μὲ τὴ σάρκα, ἀπὸ ἔρωτα γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Υἰοθεσία δὲ δίνει, χαρίζοντας τὴ δωρεὰ τῆς ὑπερφυσικῆς ἀνωθεν γεννήσεως καὶ συνθεώσεως μέσῳ τοῦ Πνεύματος· αὐτὴν τὴν υἰοθεσία διαφυλάττει καὶ διατηρεῖ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἢ προαίρεση ὄσων γεννιῶνται μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, μὲ τὸ ν' ἀγαποῦν μὲ γνήσια στοργικὴ διάθεσιν τὴν δωρεὰ πού τοὺς ἔχει δοθῆ καὶ μ' ἐπιμέλεια νὰ ὁμορφάινουν, μὲ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐντολῶν, τὸ κάλλος πού τοὺς δόθηκε σὰν χάρι· καὶ τόσο νὰ οἰκιοποι-οῦνται μὲ τὴν ἀποβολὴ τῶν παθῶν τῆς θεῖας φύσεως, ὅσο ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἀδειασε, οἰκονομῶντας τὰ πράγματα, τὸν ἑαυτὸ Του θεληματικά, ἀπ' τὴν ὀλοκληρωτικὴ καὶ φυσικὴ Του δόξα, κι' ἔγινε πράγματι ἄνθρωπος. Ἰσοτιμίας δὲ μὲ τοὺς Ἀγγέλους ἔκανε τοὺς ἀνθρώπους, ὅχι μόνον ἐπειδὴ, ἀφοῦ εἰρήνευσε «διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς» καὶ κατήργησε τὴς ἐχθρικὰς δυνάμεις πού γέμιζαν τὸν μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς κῶρο, ἀπέδειξε ὅτι ὑπάρχει ἐνιαῖο μέτωπο ἐπιγείων καὶ οὐρανίων δυνάμεων γιὰ τὴν παγίωσιν τῶν θεῶν καρισμάτων, ἀφοῦ ἡ ἀνθρώπινη φύσις, μαζί μὲ τὴς οὐράνιες δυνάμεις ἀνυμνεῖ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ μὲ ἀγαλλίασιν, ἔχοντας ἐνιαῖο καὶ κοινὸ μ' αὐτὰς αὐτὸ τὸ θέλημα, ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς πρὸς χάριν μας οἰκονομίας, μὲ τὸ ν' ἀναληφθῆ μαζί μὲ τὸ σῶμα πού προσέλαβε ἀπὸ μᾶς, ἔνωσε οὐρανὸ καὶ γῆ μέσῳ τοῦ ἑαυτοῦ Του καὶ σύνδεσε μὲ τὰ νοητὰ τὸ αἰσθητὰ καὶ φανέρωσε ἐνιαῖα ἀπ' ἄκρην σ' ἄκρην τὴ δημιουργία, ἀφοῦ αὐτοσυγκρατεῖται ὀλόκληρη μὲ τὴν ἀρετὴ καὶ τῆς πρωταρχικῆς τῆς αἰτίας τὴν ἐπίγνωσιν, φανερῶνοντας, νομίζω, μὲ ὅσα κατὰ τρόπο ἀκατάληπτο ἐπιτελοῦσε, ὅτι ὁ μὲν Λόγος εἶναι ἔ-

→ στή σελ. 29

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΔΙΑΔΟΧΟΝ

Α ΗΤΟ πολὺ ὠφέλιμον νὰ ἐγνωρίζαμε τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν τοῦ ἁγ. Πατρὸς μας Διαδόχου.

Ἐν τούτοις, ἐπειδὴ ἔζησε κατὰ τὰ μέσα τοῦ ε' αἰῶνος σὲ

μίαν ἀπομακρομένην ἐπαρχίαν τῆς Ἡπείρου, τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα του εἶναι ἐλάχιστα.

Γνωστοὶν εἶναι ὅτι ὑπῆρξεν Ἐπίσκοπος Φωτικῆς, ἡ ὁποία τοποθετεῖται στὴν σημερινὴν Παραμυθίαν. Ἡ ἐπισκοπὴ Φωτικῆς φέρεται ὡς σημαντικὴ γιὰ πολλοὺς αἰῶνας καὶ σήμερα εἶναι γνωστοὶ τέσσερες Ἐπίσκοποι κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἁγίου Πατρὸς· ὁ Ἰωάννης, ὁ ὁποῖος συμμετέσχε στὴν Δ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ὁ διαδεχθεὶς τοῦτον ἅγιος Διάδοχος καὶ οἱ ἐπίσης διαδεχθέντες πιδανὸν τὸν Ἄγιον, Γλάριος καὶ ὁ Φλωρέντιος.

Ὁ θεῖος Διάδοχος ἐγεννήθη κατὰ τὰς πρώτας δεκαετίας τοῦ ε' αἰῶνος καὶ ἐγένετο Ἐπίσκοπος Φωτικῆς στὴν περίοδον τῶν ἐτῶν 451-458, ἐκοιμήθη δὲ ἐν Κυρίῳ περὶ τὸ 486. Ἐὰν εἶναι κάπως ἐκπληρικτὸν τὸ δι, ἓνας ἴσους μεγάλος θεολόγος καὶ μουσικὸς Πατὴρ δὲν μνημονεύεται παρὰ ἐλάχιστα ὑπὸ τῶν συγχρόνων του, δύναται ἐξ ἴσου ἀνέτως νὰ ἐξηγηθῇ τὸ φαινόμενον, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ ἀπομακρομένη γεωγραφικὴ θέσις τῆς

Φωτικῆς τότε, χωρὶς νὰ ἀναφερθῇ καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ ἁγίου Διαδόχου ὅπως μείνη ἀγνωστος, καὶ ἔκφραζομένην ἐπιθυμίαν του ἐκ ταπεινώσεως σὲ τὸ 13ον κεφάλαιον.

Ὁ ἅγιος Πατὴρ, ὅπως εἶναι ἱστορικῶς ἐξακριβωμένον, ἦτο ἓνας ἐκ τῶν Ἐπισκοπῶν Ἡπείρου, ποὺ ὑπέγραψαν τὴν πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Λέοντα Α' Ἐπιστολὴν διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀλεξανδρείας Προτερίου τὸ ἔτος 458, τῆς συγγραφῆς αὐτῆς ἀποδιδομένης εἰς τὸν ἅγιον Διάδοχον θάσει ἐσαυτερικῆς τεκμηριώσεως.

Ἐπίσης εἰς τὸν πρόλογον τῆς Ἱστορίας τοῦ Βικτωρος Ἐπισκόπου Βίτης, τέλη τοῦ ε' αἰῶνος, ὁ ἅγιος Διάδοχος ἀποκαλεῖται ἅγιος καὶ μακάριος ἄνηρ, «ἄξιος κάθε ἐλαίου, διότι τὰ ἔργα του, σὰν ἄστρα λαμπρά, στολίζουν τὸ καθολικὸν δόγμα». Καὶ ὁ Μ. Φώτιος (ἐν Βιβλιοθήκῃ κωδ. 231) ἀναφέρει τὴν πληροφορίαν, ὅτι ἀπὸ τὴν Συνοδικὴν ἐπιστολὴν τοῦ ἁγίου Σωφρονίου Ἱεροσολύμων προκύπτει, ὅτι ὁ ἅγιος Διάδοχος Φωτικῆς ὑπῆρξεν ἓνας ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους ἀντιπάλους τῶν μονοφυσιτῶν, παρ' ὅλον ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 451, ποὺ συνῆλθεν ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, εἰς τὴν ὁποίαν παρέστη Ἰωάννης ὁ Φωτικῆς, δὲν ἦτο Ἐπίσκοπος.

Μὲ τὸν ἅγιον Διάδοχον καὶ τὸ ἔργον του ἠσχολήθησαν πολλοὶ ἡμέτεροι καὶ ξένοι θεολόγοι, πλὴν ὅμως συστηματικὰς θεολογικὰς ἐργασίας παρουσίασαν ἀπὸ μὲν τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν ὁ Ed. des Places, ἀπὸ δὲ τοὺς Ὀρθοδόξους ὁ καθηγητῆς Παν. Χρήστου.

Ὁ des Places, καθηγητῆς τοῦ Βιβλικῶ Ἰνστιτούτου τῆς Ρώμης, παρέδωκεν εἰς τὴν γαλλικὴν σὲ κριτικὴν ἔκδοσιν τῆς σειρᾶς S.C. τὴν Ὅρασιν, τὸν Λόγον εἰς τὴν

* Ἀπὸ τὸ ἦδη κυκλοφοροῦν βιβλίον τοῦ Μοναχοῦ Θεοκλήτου Διονυσιάτου «Τὰ ἑκατὸν Ἰστορικὰ Κεφάλαια» τοῦ Ἁγίου Διαδόχου Φωτικῆς.

Ἀνάληψιν καὶ τὰ Ρ' Κεφάλαια σὺν τῇ Κατηχήσει, μόνα γνωστὰ ἔργα τοῦ Διαδόχου. Τὴν κριτικὴν αὐτὴν ἔκδοσιν ἀκολουθοῦμεν εἰς τὴν παροῦσαν ἐργασίαν μας, διότι τὸ κείμενον τῶν Ἑκατὸν Κεφαλαίων εἰς τὴν «Φιλοκαλία», παρ' οὗ εἶχεν ὑποτιθῆ ἀπὸ τὸν ἐκδότην αὐτῆς, ἅγιον Νικόδημον τὸν ἀγιορείτην, σχετικὴν ἐπεξεργασίαν δι' ἀντιβολῆς περισσοτέρων τῶν 3-4 χειρογράφων κωδίκων, ἐν τοῦτοις δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένη μερικῶν παραλλαγῶν, ὅχι βεβαίως σημαντικῶν.

Δὲν εἶναι ἐπίσης γνωστὸν πότε ἐγράφησαν τὰ ἔργα αὐτὰ ὑπὸ τοῦ ἀγίου Πατρὸς. Πάντως τὸν ἀποδεικνύουν ὅχι μόνον ἐντριβῆ τῆς μουσικῆς θεολογίας διδασκαλον, ἀλλὰ καὶ κάτοχον τῆς δογματικῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Ἔτσι διὰ μὲν τοῦ μὴ ἐκπεταμένου Λόγου του εἰς τὴν Ἀνάληψιν, ἀναδεικνύεται θαυτὸς γνώστης τῆς θεολογίας περὶ τῆς ἐνώσεως ἀσυγχύτως τῶν δύο ἐν Χριστῷ φύσεων, διελέγχων τοὺς Μονοφυσίτας τῆς ἐποχῆς του. Διὰ δὲ τῆς Ὁράσεως, εἰσάγει ἕνα ὑψηλῆς θεολογίας καὶ θαυμάσιου πνευματικότητος διάλογον μεταξὺ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ αὐτοῦ. Μὲ τὸν θεῖον αὐτὸν διάλογον θίγονται μία σειρά ἀπὸ θέματα δογματικὰ καὶ πνευματικὰ, ποὺ προσεκάλουν προφανῶς σὶν ε' αἰῶνα αἱ αἰρέσεις τοῦ ἀνθρωπομορφισμοῦ καὶ τοῦ μασσαλιανισμοῦ, δηλαδὴ ἐὰν ἔχη μορφήν τὸ θεῖον, πῶς εἶραται, τί εἶναι τὸ θεῖον φῶς ἢ πῶς εἶδε τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ἀλλὰ καὶ τί ἦτο ἢ «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ». Παραθέτομεν μικρὸν ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν διάλογον τῆς Ὁράσεως, ὡς δεῖγμα τῆς «λεπιότητος καὶ καλλιουργίας τοῦ ἀγίου Διαδόχου, τῆς καθαρότητος τοῦ ὕφους του, ποὺ τὸν ἀναδεικνύουν πραγματικῶν Ἑλληνα τοῦ 5ου αἰῶνος», ὅπως λέγει ὁ des Places.

«— Τί δὴ τοσοῦτον τὴν ἔρημον ἐθαύμασας, εἶπέ μοι, δέομαί σου; νύκτωρ ἤρεμούσης μου τῆς ψυχῆς ἠρώτουν ὡσανεὶ παρόντα τὸν σοφὸν Ἰωάννην. Ὡ πολύφημη καὶ μήτηρ Ἐκκλησία, τί περὶ τὸ ἅγιον ἐκεῖνο καὶ ἀνεπιμέλητον οὕτω θερμῶς, πάλιν ἔλεγον, δι-

ἐκείσο πρόσωπον; ἢ τί τὴν ἀνθρωπίναν ἀκοὰς τέρπουσαν βοὴν ἀψύχῳ οὕτως ἡδέως ἐβάβας ἐν ἐρήμῳ; καὶ αὐτός, μᾶλλον δὲ ὡς αὐτός μοι παρεισεληθὼν διελέκθη λόγοις»

— Καὶ πῶς, ἔφη, σοὶ λαλῆσαι δυνήσομαι, ὁ ἔξω που ὦν τοῦ φθαρτοῦ αἰῶνος τῷ τέως ἐν αὐτῷ ἔως ὁ Θεὸς θέλει ἐνδιαγόντι, φίλε;

— Δυνήσῃ, ἔφη, θαυμάσιε, τὸν ἔρωτά σου τῆς σοφίας εἰ θελήσεις ὀφθῆναι μοι ἐν ἐρωτήσεσι λόγων, καὶ εἰ θούλει συντάξομαι, εἰς αὐτὸ φθάσας τὸ χωρίον τῶν λόγων, ἵνα σὺ μὲν διδάξῃς, ἐγὼ δὲ μάθω τίνας δὴ χάριν ἔτερψας οὕτως τοῖς λόγοις καὶ τῷ βίῳ τὴν ἐρημίαν, ἀνδρείε, πόλιν ἀρετῶν ἐκείσε οὐσιτησάμενος;

— Βίου μὲν, ἔφη, καθαρότητος ἵχνος, ἐρημίας ὁσμῆ, πολιτικῶν δὲ ἡθῶν ἀπαλλαγῆ ἢ τῆς ἐκεῖ σιωπῆς εὐσοχημος ὁμιλία, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ζάλην τῶν ἀνθρωπίνων ἐκείσε διαλύων λογισμῶν τῇ δυνάμει τῆς ὑπομονῆς διετέλουν, ἐν πνεύματι τὸ ρῆμα περιμένων ἥς ἐμνήσθης βοῆς.

— Καλῶς. Τί σὺν τὸ σῆμα τῆς βοῆς; τοῦτο γὰρ τέως παρὰ σοῦ μαθεῖν ὀρέγομαι.

— Τὴν τοῦ Ἰσραὴλ, ἔφη, ὠμίλει κουφότητα: ἐπειδὴ γὰρ ἐκείνοι κηρῷ ὡπερ ἀγνωμοσύνης ἐσφράγισαν τὰς ἑαυτῶν ἀκοὰς, ἀπωθούμενοι τὸν ἦχον τῆς γνώσεως τοῦ Ὑψίστου, τὰ θηριώδη ἔθνη ἐκ τῶν ἐρήμων τόπων εἰς ἀπάντησιν προεκαλούμην τῆς αὐτοῦ πίστεως, αἰνίγματι σαφεῖ μορφῶν τὴν θεωρίαν.

— Καὶ τίς, ἔφη, ἐγώ, ὁ τοῦ κηρυττομένου σημάνας τὴν δύναμιν;

— Ρῆμα, ἔφη, πατρικόν, ἐν πνεύματι ἐνεχθέν.

— Πιστῶς. Ἄλλὰ πῶς δὲν οὐκ ἤδεις ἐπεγίνωσκας, εἶπέ μοι;

— Ἐν μορφῇ ἀνθρώπου κράτος ἐῶρων θεῖον.

— Ἐγὼ δέ σε καὶ τῆς τόλμης, ἔφη, ἐθαύμασα, θεσπέσε.

— Ποίας; ἔφη.

— Ὅτι δὴ ἀνθρώπος ὦν υἱὸν ἐθάπτιζες Θεοῦ.

— Τῇ ὑπακοῇ, ἔφη, τὴν τόλμαν ἰασάμην' ὑπακοῆς γὰρ οὐδὲν ταπεινότερον».

Ἡ γλῶσσα τοῦ ἀγίου Διαδόχου παρουσιάζει πρωτοτυπίαν καὶ αὐτικὴν χάριν. Ἡ πρωτοτυπία του ὀφείλεται ἴσως εἰς τὴν ἀπομόνωσιν τῆς Ἠλείρου ἀπὸ τὰ μεγάλα

ἐκκλησιαστικά κέντρα κατά την εποχήν του. Ἀλλὰ τόσον ἡ χορῆσις νέων λέξεων ὅσον καὶ τὸ ἰδιαίον ὕψος του, ὀφείλονται εἰς τὸν ἐκλεπτυσμένον νοῦν του καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην ἐκφράσεως εἰδικῶν πνευματικῶν ἀλλοιώσεων τῆς ψυχῆς του. Τὸ φαινόμενον τῆς παραγωγῆς νέων λέξεων καὶ νέων φραστικῶν τύπων, εἶναι κοινὸν μεταξὺ τῶν μουσικῶν καὶ Νηπιτικῶν Πατέρων. Βιοῦντες ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἐντόμως καὶ μὴ ἀπευθυνόμενοι ἀμέσως εἰς ἕνα ὠρισμένον κοινόν, κατέθειαν ἐλευθέρως τὰς ἐμπειρίας των «ἐν ἐτέραις γλώσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι» (Πραξ. β', 2).

Ὁ Μ. Φώτιος, ἀναφερόμενος σὲ 100 κεφάλαια τοῦ ἁγίου Διαδόχου, μεταξὺ ἄλλων λέγει τὰ ἐξῆς: «... Τούτοις οὖν τοῖς δέκα (ἐννοεῖ τοὺς προιασομένους δέκα Ὄρους) τὰ ἑκατὸν ὑποτίεταται. Καὶ ἔστιν οὗτος ὁ λόγος εἰς τὸ ἄριστον τοῖς ἀοκονμένοις συγκείμενος καὶ τοῖς ἐν αὐταῖς ἐγγεγυμνασμένοις ταῖς τελειοποιεῖς πράξεσιν οὐδ' ἀσαφές τι ἐμπαρεχόμενος· ἡ γὰρ διὰ πείρας γνῶσις εὐχερῶς τῆς διὰ λόγων ἐπιβατεῦει διδασκαλίας...» (Βιβλιοθήκη, κωδ. 201).

Ὁ δὲ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης, ἐρμηνεύων καὶ τὰς ἀπόψεις τῶν πρὸ αὐτοῦ ἁγίων Πατέρων, περὶ τῆς πνευματικῆς ἀξίας τῶν ρ' κεφ., μεταξὺ ἄλλων ἐγκωμίων γράφει: «ὅτι δὲ ἦν καὶ σοφὸς ἀνήρ, πράξει καὶ θεωρίᾳ διαλάμπων, ἐκ τοῦ σφριζομένου αὐτοῦ τούτου λόγου, παντὶ τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν ἔξεσιν· ὃν διὰ μακρᾶς πείρας φιλοσοφίας καὶ θείας ἀναβάσεως ἐν τῇ καρδίᾳ διαθέμενος, ἀριστεία συνεγράφατο. Ἐν ἑκατὸν δὲ κεφαλαίοις διελὼν, καὶ αὐτὰ, ὡς εἶπεῖν, τὰ θαυμάσια ὄργια τῆς ἐκτικῆς ἀρετῆς μετ' ἀκριβείας ἀπάσης ἀνακαλύψας· καὶ μὴν, καὶ Γραφικοῖς ρήμασι καὶ γνώσεως ἀκριβοῦς θεωρίας καταπυκνώσας, οἶδον ἵνα ἀρχέτυπον τῆς ἱερᾶς Νήψεως διδασκαλίαν ἐκ πασῶν συγκειμένην τῶν ἀρετῶν τοῖς μετ' αὐτόν, μικροῦ δεῖν, ἅπασι νηπιτικοῖς, θεοφόροις τε καὶ θεολόγοις πατρᾶσι κατέλιπε. Διὰ τοῦτο καὶ πολλοὺς ἄν εὐροῖς ἐξ αὐτῶν πικρὰ πρὸς τὰ κεφάλαια ταῦτα, ὡς εἰς ἀπληρωμένους ἀποβλέποντας πίνακας καὶ τὰς ἀφορμὰς ἐκ τοῦτων

καὶ μαρτυρίας αὐταῖς λέξεσιν εἰς τὰ αὐτοῖς φιλοπονηθέντα παράγοντας νηπιτικά...» (Φιλοκαλία, 1ος τόμ.).

Τὰ ἀνωτέρω εἶναι ἀρκετὰ γιὰ νὰ φανερώσωσιν τὴν ἐπίδρασιν ποὺ ἤσκησαν τὰ ρ' κεφ. τοῦ ἁγίου Διαδόχου στὴν διαμόρφωσιν τῆς πνευματικῆς παραδόσεως τῆς Ὀρθοδοξίας, ἀποτελέσματα ἀρχέτυπον τῆς ἱερᾶς Νήψεως καὶ τῆς μουσικῆς θεολογίας. Στους διαφόρους κώδικας τὰ ρ' κεφ. φέρονται μὲ διαφόρους τίτλους, ἐπικρατέστερος τῶν ὁποίων εἶναι: «Κεφάλαια ἀσκητικά καὶ γνωστικά ἑκατὸν».

Τῶν ρ' κεφαλαίων προηγείται ἡ ἔκθεσις δέκα Ὄρων, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν ἀκροτάτην ἔκφρασιν τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, ἡ ὁποία συνίσταται στὴν πίστιν, ὡς ἐννοίαν περὶ Θεοῦ ἀπαθῆ· στὴν ἐλπίδα, ὡς ἐκδημίαν τοῦ νοῦ πρὸς τὰ ἐλπιδόμενα· στὴν ὑπομονήν, κατὰ τὴν ὁποίαν τελεῖ κανεῖς εἰς ἀδιάλειπτον ἀναμονήν τοῦ ἀοράτου Θεοῦ, τὸν ὁποῖον βλέπει ὡς ὄρατόν· στὴν ἀφιλαργυρίαν, ποὺ συνίσταται σὲ νὰ μὴ θέλη κανεῖς νὰ ἔχη τίποτε, ἐν ἀντιθέσει μὲ ἐκεῖνον ποὺ θέλει σφοδρῶς· στὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ, ποὺ καταφαίνεται σ' ἐκεῖνον, ὅστις ἀγνοεῖ τελείως τὸν ἑαυτόν του, ἐπειδὴ ζῆ ἐν Θεῷ· στὴν ταπεινοφροσύνην, τὴν συνιστάμενην στὴν λήθην τῶν ὄσων καλῶν κανεῖς ἐπιτυγχάνει· στὴν ἀοργησίαν, ποὺ ἔχει ὡς χαρακτηριστικὸν τὴν θερμὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ἀπορνήν τῆς ὀργῆς· στὴν ἀγνότητι, ποὺ ἐκφράζεται ὡς αἰσθησις τῆς ψυχῆς πάντοτε ἠνωμένης μὲ τὸν Θεόν· στὴν ἀγάπην, ποὺ γνώρισμά της εἶναι ἡ ἀδελφὴ τῆς φιλίας πρὸς τοὺς ὑβρίζοντας· καὶ τέλος, στὴν ἀλλοίωσιν τῆς ψυχῆς, ποὺ συνίσταται στὴν διαρκῆ ἐντροφήν τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν χαρὰν, ἀπὸ τὴν ἀναμονήν τοῦ, γιὰ τοὺς ἄλλους φοβεροῦ, θανάτου.

Τὰ ρ' κεφ. φαίνεται ὅτι ἐξεδόθησαν διὰ πρώτην φορὰν εἰς τὴν Φιλοκαλίαν ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν τῆς Ἁγίων Μακαρίου Κορίνθου καὶ Νικόδημου Ἁγιορείτου τὸ 1782 βάσει ἁγιορειτικῶν χειρογράφων, ὡς ἤδη ἐγγράψαμεν, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ ἀποφθεγματικὸν καὶ γνωμικὸν φιλολογικὸν εἶδος χάριν ἐκκόλου ἀπομνημονεύσεως. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀρραφος μορφή των,

ἀποβλέπει εἰς τὴν αὐτοτελή καὶ χωρὶς συνοχὴν μὲ ἄλλα προβλήματα παρουσίας τῶν ἀγιοπνευματικῶν ἐμπειριῶν, παρ' οὗ δύναται κανεὶς νὰ διακρίνῃ μίαν, μακρυνὴν ἢ ἄμεσον, ἐσωτερικὴν σχέσιν μεταξὺ τῶν κεφαλαίων.

Ἡ εἰς κεφάλαια μορφή ὁλοκληρῶν θεολογικῶν καὶ πνευματικῶν πραγματειῶν, τὴν ὁποῖαν ἠκολούθησαν πολλοὶ ἅγιοι Πατέρες, ἐπελέγη ἴσως πρὸς διευκόλυνον τῶν συνακτικῶν ἰων. "Ὅντως, αἱ πνευματικαὶ ἐμπειρίαι ἀναφέρονται σὲ συγκεκριμένα θεολογικὰ καὶ πνευματικὰ θέματα, τὰ ὁποῖα, λόγῳ τῆς ποικιλίας ἰων, δὲν ἐπιτρέπουν συστηματικὴν ἐπεξεργασίαν." Ἄλλωστε αὐτὴ ἡ φύσις ξεχωριστῶν καὶ σὲ περιορισμένον χρόνον ἀκεραιουμένων ἐμπειριῶν, καθορίζει τὴν μορφήν τῶν κεφαλαίων.

Ἐπειδὴ ὅμως τὰ κεφάλαια ὄλων τῶν Πατέρων στρέφονται περὶ τὴν ἐνιαίαν ψυχὴν, τὰ πάθη τῆς — τὰ ψεκτὰ καὶ τὰ θεῖα — σὲ ὄλες τὶς παραλλαγὰς καὶ ἐκφάνσεις ἰων, ὡς καὶ περὶ τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῶν δαιμόνων καὶ ὑποδεικνύονται τρόποι καὶ μέθοδοι ἐμπειρικοὶ, ἐπόμενον εἶναι νὰ μὴ σιροῦνται ἐσωτερικῆς ἀλληλεξαρτήσεως καὶ σχετικῆς ἀλληλουχίας.

Ἐπρεπεν ὅμως νὰ εὐρισκώμεθα σὴν πνευματικὴν κατὰστασιν τῶν ἁγίων Πατέρων, τῶν ὁποίων ὁ νοῦς περιελάμπει ἀπὸ τὸ ἅκιστον φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ψυχὴ ὁλόκληρος ἐφλέγειτο ἀπὸ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, ἡ ταπεινότης συγκρατοῦσε σὲ αὐτογνωσίαν τὸν θεωμένον, ἀλλ' ὄχι ἐκτὸς κινδύνου, ἀνθρώπου, τὸ σῶμα τῶν, μετέχον τῶν ἀκρίσιων ἐνεργειῶν, συννεφραίνεται μὲ τὴν ψυχὴν, αἱ πνευματικαὶ θεωρίαι διεδέχοντο ἢ μίαν τὴν ἄλλην, ἢ προσευχὴ ἐντὸς τῆς καρδίας εἶχεν

ἀποβῆ φύσις, δι' αὐτὸ καὶ ἡ μουσικὴ ἐνωσίς ἰων μὲ τὸν Θεὸν δὲν διεκόπτετο, «πάσχοντες» ἴσως μουσικὲς ἐνεργείες — πὸν «Θεὸς οἶδε καὶ οἱ ταῦτα πάσχοντες» — γὰ νὰ κατανοήσωμεν διατὶ προτιμοῦσαν τὴν ἄσραφον αὐτὴν μέθοδον τῶν ἀσυνδέτων ἐξωτερικῶς κεφαλαίων.

Πράγματι, συνεχόμενοι οἱ ἅγιοι Πατέρες ἀπὸ τὴν ἀκάματον ἐνεργείαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ζῶντες ἕνα χωρὶς τέλος παρόν, μίαν κατὰστασιν ἐντόνου ὑπαρξιακοῦ ἔρωτος, πὸν ἀποκλείει τὴν διαχρονικὴν κίνησιν τῆς ψυχῆς σὲ παρελθόν καὶ μέλλον, ἀλλὰ καὶ σὲ διδῆποτε ἄλλο, πὸν αἶρει τὴν μέθεξιν τοῦ θιουμένου παρόντος, προτιμοῦσαν νὰ κενώνουν τοὺς θησαυροὺς τῶν ἐμπειριῶν τῶν ἀποσπασματικά, μὲ τὴν οἶονεὶ ἀποφθεγματικὴν μορφήν τῶν κεφαλαίων, παρὰ νὰ ἐκδιπλοῦνται καὶ νὰ «σκεδάννυνται» σὲ ἐκτεταμένες πραγματεῖες θεμάτων, συστηματικῶς καὶ μεθοδικῶς ἐπεξεργαζομένων.

Ἀκριβῶς ἀπὸ αὐτὴν τὴν πάμφορον καὶ ἐρωτικὴν ἐν Πνεύματι κατὰστασιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ, τοῦ ἁγίου Διαδόχου, ἀνέβλυσαν τὰ ἡδύτατα «Γνωστικὰ Κεφάλαια», ὡς οὐσία καὶ μορφή, τὰ ὁποῖα ἀπευθύνονται κυρίως πρὸς μοναχοὺς, ἀλλὰ ἔχουν γενικωτέραν σημασίαν καὶ ἀφοροῦν εἰς ὄλην τὴν Ἐκκλησίαν, διότι ἀναφέρονται σὲ ὄλα τὰ προβλήματα τῆς χριστιανικῆς ψυχῆς, καλουμένης νὰ ἀνέλθῃ σὲ ὑψηλότατες σφαῖρες ἐν Χριστῷ ζωῆς. Θεωροῦμεν δὲ περιττὸν νὰ ἀναλόσωμεν εἰς τὴν Εἰσαγωγὴν τὸν περιοχόμενον τῶν Κεφαλαίων, δεδομένου ὅτι ἡ ἀνάλησις, αἱ συσχετίσεις καὶ αἱ ἀναφοραὶ τῶν γίνονται εἰς τὰ ἐκτεταμένα σκόλια, μὲ τὸν σκοπὸν, ὅπως ἀποδοῦν ὅσον τὸ δυνατὸν περισοότερον κατανοητὰ ὑπὸ τῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν.

ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΚΡΟΥΣΕΙΣ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ;*

ΕΚΚΛΗΧΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

ΕΝ τῷ βιβλίῳ τοῦ φιλολόγου R. Livingston «Ἑλληνικά Ἰστανικά καὶ σύγχρονος ζωή», ὅπερ, μεταφρασθὲν ἐλληνιστί, ἐξεδόθη ἐν ἔτει 1950, γράφονται τὰ ἐξῆς, ἐν σελ. 110: «Τί θὰ ἦταν ὁ κόσμος χωρὶς τὴν Ἑλλάδα, μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε ἀπὸ τίς ΠΑΡΑΚΡΟΥΣΕΙΣ ΤΟΥΤ' ΑΣΚΗΤΙΣΜΟΥ καὶ ἀπὸ τὴ στενή, ἄδικη καὶ βαρετὴ μονοτονία τοῦ Πουριτανισμοῦ!»!...

Ὁ Livingston εἶνε ξένος καὶ δύναται βεβαίως νὰ ἔχη στανδήποτε γνώμην θέλει περὶ Ἀσκητισμοῦ καὶ νὰ γράφῃ «ὅ,τι ἂν ἐπ' ἀκαιρίμην γλῶτταν ἔπος ἐπέλθῃ». Προκαλεῖται ὁμως βαθύτατον ἄλγος ψυχῆς, ὅταν γνῶμαι τοιαῦται, υἰοθετοῦμεναι, καταχωρίζονται εἰς κείμενα ἐπιφανεστάτων Ὁρθόδοξων Θεολόγων, ἀνδρῶν ἀναμφισβητήτως σοφῶν καὶ τὴν Μητέρα ἡμῶν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν βαθέως σεβομένων. (Ἐν ἀναφέρω ὀνόματα, οὔτε ἀναγράφω παραπομπάς, διότι ἀναμφιβόλως εἶνε ἄχαρι ἔργον καὶ πικρὸν νὰ λυπῆ τὴν συνεχῶς πρόσωπα σεβαστὰ καὶ προσφιλή).

Ἄλλ' ἀράγε εἶνε δυνατόν νὰ λέγωμεν, ὅτι ὁ Ἀσκητισμὸς εἶνε παράκρουσις, ἤ, ἔστω, ἔχει παρακρούσεις, χωρὶς νὰ πλήτ-

τωμεν τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν ἡμῶν, ἣν διαποτίζει ὀλοκληρωτικῶς τὸ ἀσκητικὸν πνεῦμα; Τίς ἀγνοεῖ, ὅτι τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας τὸ πνεῦμα εἶνε πνεῦμα πτωχείας, ὑποκειμενικῆς βίας, στερησέων, ἐκουσίον κακοπαθείας, πνεῦμα βαθύτατα ἀσκητικόν, ἀρνησίκосμον (ἐν εὐρεία ἐννοίᾳ), μυστικίζον, οὐρανοπολιτικόν; Καὶ δὲν εἶνε μόνον τοῦτο! Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἀνέκαθεν ἐθεώρησε τοὺς Ἀσκητάς, τὰ ἱερὰ αὐτὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὡς τὴν «ἀφρόκρεμαν» τῶν ἑαυτῆς τέκνων, ὡς τοὺς πρωταθλητὰς τῶν ἀγῶνων τῆς χριστιανικῆς τελειότητος, ὡς τοὺς ἀετοὺς τῶν θείων ἀναβάσεων. Ἐκκαυχῆθη δι' αὐτὰς τὰς καθαρὰς ψυχὰς «τὰς μεθουούσας ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ καὶ σιγῶσῃ φωνῇ κατατρύφασας τῆς δόξης τοῦ Κυρίου», τὰς «ὀδευούσας ἐν νήφει καὶ ὀρώσας πλουσίως τὰς μαρμαρυγὰς τῆς ἀνωθεν χάριτος», τὰς «ἀρίστοις ἐννοίαις φωταγωγουμένας» καὶ «ταῖς τῶν ὄντων θεωρίαις ἀδιαλείπτως καταλαμπομένας» καὶ ἐδόξασε τὸν Δωρησάμενον αὐτῇ ταύτας. Εἶδεν αὐτὰς τὰς ὑπάρξεις ὡς «ἐπινεύουσας Ἁγγέλους, ὡς οὐρανίους ἀνθρώπους», τελούντας ἐν τῇ γῆ τὴν ἀσίγητον τῆς Τριάδος δοξολογίαν, ἔργον, ὅπερ ἐν Οὐρανῷ τελοῦσι τὰ φρονικὰ καὶ πύρινα Σεραφεῖμ. Μυριάδας ἐξ αὐτῶν κατέαξεν εἰς τὸ Ἁγιολόγιον αὐτῆς καὶ κατατάσσει καὶ θὰ κατατάσσει... Ἐξέφυαν δι' αὐτοὺς ὠραιότατους καὶ πλήρεις ἐκστατικῶν ἐπαίνων ὕμνους καὶ ἐπικαλεῖται τὴν θερμὴν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ φλογώδους Θρόνου πρεσβείαν. Διὰ τῶν ἐγκριτοτέρων Πατέρων καὶ Διδασκάλων αὐτῆς ἐνεκομίωσεν ἀκροτάτοις ἐγκωμίαις τὸν ἐρημοπολίτην βίον καὶ ἀπέτισε φόρον τιμῆς καὶ θαυμασμοῦ πρὸς τοὺς ἐλλεξαμένους αὐτὸν καί, ἐν δριμυτάτῳ ψυχῆς πόθῳ καὶ ἀφορητῷ θεϊκῷ ἔρωτι, ἀραμένους ἐπ' ὧμων

* Μὲ χαρὰ ἀναδημοσιεύομεν ἄρθρον τοῦ προσφίλου καὶ πολυτίμου ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ π. Ἐπιφανίου Θεοδοροπούλου, ὅπερ εἶδε τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος τὸ πρῶτον τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1958 εἰς τὸ Περ. «Τρεῖς Ἱεράρχαι» τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ ἄρθρον διατηρεῖ ὅλην τὴν ἐπισημοσύνην του καὶ τὸ ἰδιάζον κῦρος τοῦ συγγραφέως.

τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου. Διὰ Συνδῶν αὐτῆς ἐδικαίωσε διδασκαλίας καὶ μεθόδους αὐτῶν καὶ ἀπελάτισε δεινούς αὐτῶν ὕβριστὰς καὶ σνοκοφάντας.

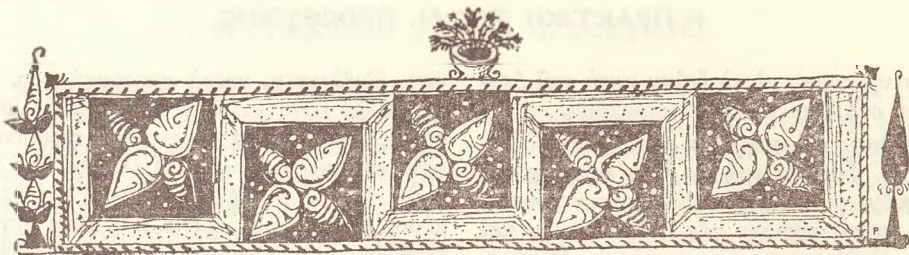
Μὴ νομίση ὁμως τις, ὅτι οὕτως ἐπολιτεύθη ἡ Ἐκκλησία ἔναντι ὠρισμένων μόνων Ἀσκητῶν, οὓς θὰ ἠυδόκει ὁ ταλαίπωρος κόσμος νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς «ισορροπημένους». Δὲν ἔχει οὕτω τὸ πρᾶγμα! Ἡ Ἐκκλησία ἐνεκολπώθη ὡς ἅγιους καὶ πρεσβυτάς αὐτῆς καὶ αὐτούς, οὓς ὁ κόσμος θὰ ἔβλεπε μετ' ἀπεράντου οἴκτου ὡς ἀνθρώπους ἐσχάτης παρακρούσεως. Ναί! Ἡ Ἐκκλησία ἔκρινε ὡς ἅγιους αὐτῆς Ἀλύπιον καὶ Συμεὼν καὶ Δανιὴλ καὶ Λουκᾶν τοὺς στυλίτας, Ἀνδρέαν καὶ Θεόδωρον καὶ Βασίλειον καὶ Ἰωάννην καὶ Παῦλον καὶ Μάξιμον καὶ Συμεὼν τοὺς διὰ Χριστὸν σαλοὺς!... Τί καὶ ἂν ὁ κόσμος, ὁ τοῖς γηίνοις ἀκαταπαύστως συμφρυρόμενος, ἄλλως κρίνει περὶ αὐτῶν; Ἡ Ἐκκλησία «οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἔλαβεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ...» (Μήπως, ἄλλωστε, καὶ δλόκληρος ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ κόσμου ὡς παρακρούσεις καὶ μαωρία;...). Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα νὰ ὀμιλῶμεν περὶ «παρακρούσεων τοῦ Ἀσκητισμοῦ», χωρὶς νὰ κινδυνεύωμεν νὰ καταλογίσωμεν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἡμῶν παρακρούσεις, ἐφ' ὅσον αὕτη τοιαύτην διαγωγὴν ἐπέδειξεν ἔναντι τῶν «παρακρούσεων» αὐτῶν;

Εἶπον, ὅτι οἱ Πατέρες ἐθαύμασαν καὶ ἐξύμνησαν τὴν ἄσκησιν καὶ τοὺς Ἀσκητάς. Ἀποδείξεις βεβαίως δὲν θὰ προσκομίσω. Εἶνε τόσον γνωστή, τόσον διάχυτος, τόσον ὁμολογουμένη, τόσον αὐτονόητος ἡ ἀγάπη (ἀγάπη ἔργω καὶ λόγῳ) τῶν Πατέρων πρὸς τὴν ἄσκησιν, ὥστε ὁ πειρώμενος νὰ ἀποδείξῃ ταύτην, θὰ ἦτο ἐξ ἴσου ἀφελῆς πρὸς τὸν ἀναλαμβάνοντα ν' ἀποδείξῃ ὅτι οἱ Πατέρες ἠγάπων τὸν Παράδεισον!... Διὰ τοῦτο οὐχὶ πρὸς ἀπόδειξιν, ἀλλ' ἀπλῶς πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀναγνωστῶν μου, θὰ καταχωρίσω μικρὸν Πατερικὸν κείμενον. Ἐκ τῶν ἀναριθμῶν ὑμνητικῶν καὶ θαυμαστικῶν τῶν Ἀσκητῶν καὶ τῆς ἀσκήσεως Πατερικῶν κειμένων, προκρίνω τοῦτο, διότι ἐν αὐτῷ ἀντιπαραβάλλονται μετὰ καταθελγούσης ζωηρότητος καὶ κατασφυγνολογίας εἰλικρινείας ἡ σοφία τοῦ κόσμου καὶ ἡ ἄσκησις τοῦ Χριστιανισμοῦ. Εἶνε ἐν

ἀπόσπασμα ἐκ τῆς Ἐπιστολῆς τοῦ Μ. Βασιλίου πρὸς Εὐστάθιον τὸν Σεβαστείας, οὗ τὴν ἀρχὴν καὶ ἄλλοτε εἶδομεν. Ἄς ἀκούσωμεν λοιπὸν τὰς ἐντυπώσεις τοῦ ἱεροῦ Πατρός, ἅστινας ἐνεποίησεν εἰς αὐτὸν τὸ μὲν ἡ ἀναστροφή τῶν φιλοσόφων καὶ ἡ μελέτη τῆς φιλοσοφίας, τὸ δὲ ἡ ἀναστροφή τῶν Ἀσκητῶν καὶ ἡ θεὰ τῆς ἀσκήσεως:

«Ἐγώ, πολὺν χρόνον προσαναλώσας τῇ ματαιότητι καὶ πᾶσαν σχεδὸν τὴν ἔμμαντοῦ νεότητα ἐναφανίσας τῇ ματαιοπονίᾳ, ἦν εἶχον προσδιατριβῶν τῇ ἀναλήψει τῶν μαθημάτων τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ μωρανθείσης σοφίας, ἐπειδὴ ποτε, ὥσπερ ἐξ ὕπνου βαθέως διαναστάς, ἀπέβλεψα μὲν πρὸς τὸ θαυμαστὸν φῶς τῆς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, κατεῖδον δὲ τὸ ἄχρηστον τῆς σοφίας τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων, πολλὰ τὴν ἐλεεινὴν μου ζωὴν ἀποκλαύσας, ἠυχόμεν δοθῆναι μοι χειραγωγίαν πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν τῶν δογμάτων τῆς εὐσεβείας. Καὶ πρό γε πάντων ἐπιμελὲς ἦν μοι διόρθωσίν τινα τοῦ ἤθους ποιήσασθαι, πολὺν χρόνον ἐκ τῆς πρὸς τοὺς φαύλους ὀμιλίας, διαστραφέντος. Καὶ τοῖνυν, ἀναγνούς τὸ Εὐαγγέλιον καὶ θεασάμενος ἐκεῖ μεγίστην ἀφορμὴν εἰς τελείωσιν τὴν διάπρασιν τῶν ὑπαρχόντων καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς τῶν ἀδελφῶν κοινωνίαν καὶ ὅλως τὸ ἀφροντίστως ἔχειν τοῦ βίου τούτου καὶ ὑπὸ μηδεμιᾶς συμπαθείας πρὸς τὰ ὄδε τὴν ψυχὴν ἐπιστρέφασθαι, ἠυχόμεν εὐρεῖν τινα τῶν ἀδελφῶν ταύτην ἐλόμενον τὴν ὁδὸν τοῦ βίου, ὥστε αὐτῷ συνδιαπραιωθῆναι τὸν θραχὺν τοῦτον τοῦ βίου κλύδωνα. Καὶ δὴ πολλοὺς μὲν εὗρον κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, πολλοὺς δὲ κατὰ τὴν λοιπὴν Αἴγυπτον καὶ ἐπὶ τῆς Παλαιστίνης ἐτέρους καὶ ἐπὶ τῆς Κοίλης Συρίας καὶ τῆς Μεσοποταμίας· ὧν ἐθαύμαζον μὲν τὸ περὶ τὴν δίαιταν ἐγκρατές, ἐθαύμαζον δὲ τὸ καρτερικὸν ἐν πόνοις, ἐξεπλάγην τὴν ἐν προσευχαίς εὐτονίαν, ὅπως ὕπνου κατεκράτουν, ὑπ' οὐδεμιᾶς φυσικῆς ἀνάγκης κατακαμπτόμενοι, ὑψηλὸν αἰεὶ καὶ ἀδοῦλωτον τῆς ψυχῆς τὸ φρόνημα διασώζοντες, ἐν λιμῷ καὶ δίψει, ἐν ψύχει καὶ γυμνότητι, μὴ ἐπιστρεφόμενοι πρὸς τὸ σῶμα, μηδὲ καταδεχόμενοι αὐτῷ προσαναλώσασθαι τινα φροντίδα, ἀλλ' ὡς ἐν ἄλλοτρίᾳ τῇ σαρκὶ διάγον-

→ στή σελ.23

Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ Ν. ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

ΤΗΝ ἔρημο ὅταν ἤ-
μεθα ἡ ἀγρυπνία μας
ἄρχιζε μὲ τὴ δύση
τοῦ ἡλίου. Καὶ πα-
ρατεινόταν μέχρι
τῶν ὀρθρινῶν ὥρῶν.

Ὁ μακαριστὸς Γέ-
ροντάς μου Ἰωσήφ,

διδάσκοντάς μας τὰ καθήκοντα τῆς μονα-
χικῆς πολιτείας ἐπέμενε πολὺ στὴν πρα-
κτικὴ μέθοδο τῆς νοερᾶς προσευχῆς. Κα-
θὼς ἡ δική του ζωὴ ἦταν μιὰ συνεχῆς βία
στὸ θέμα τῆς προσευχῆς, ἔτσι ἐπέμενε καὶ
ἡμεῖς νὰ διαζώμε ὅσο ἠμποροῦμε τὸν ἑαυ-
τό μας γιὰ νὰ στερεώσωμε βαθεῖα στὸ νοῦ
καὶ στὴν καρδιά μας τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου
ποῦ εἶναι ὁ ἀκρογωνιαίος λίθος τῆς ὅλης
πνευματικῆς οἰκοδομῆς.

Μετὰ τὸν ὕπνο, μᾶς ἔλεγε ὁ Γέροντας,
ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ξεκούραστος,
καθαρός. Εἶναι ὅτι πρέπει γιὰ νὰ τοῦ δώ-
σωμε ὡσὰν πρώτη πνευματικὴ ὕλη τὸ ὄ-
νομα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τοῦτο ὅμως γνωρίζοντάς το ὁ Διάβολος
σπεύδει καὶ αὐτὸς ἀπὸ τῆς ἐξυπνήσεως νὰ
σπειρῇ ἀστραπιαίως τὰ ζιζάνια τῶν πο-
νηρῶν λογισμῶν του, οὕτως ὥστε μὲ αὐτὰ
νὰ ἀρχίσῃ νὰ ἀλέθῃ ὁ μῦλος τῆς μνήμης
καὶ νὰ ἀκούεται τὸ γύρισμά του ὡσὰν ἦχος
ἰδικῆς του προσευχῆς.

Οἱ μυλωνᾶδες στὴ γλῶσσα τους, ἐκείνο
τὸ μέρος ὅπου βάζουν τὸ σιτάρι, τὸ κριθά-
ρι, τὸ καλαμπόκι ἢ ὅτι ἄλλο εἶναι γιὰ ἄ-
λεσμα, τὸ λέγουν «πόθος». Ἐπάνω ἀνοιχτὸς
καὶ φαρδὺς ὁ πόθος καταλήγει κάτω τόσο
στενὸς ποῦ ἀφήνει λίγα μόνο σπυριά νὰ
πέφτουν ρυθμικὰ στὶς μυλόπετρες.

Λοιπὸν, ὅτι μὴ στὸν πόθο θὰ περάσῃ
ἢ τὶς μυλόπετρες, θὰ ἀλεσθῇ. Ἄλλὰ ὅτι
μὴ στὴν καρδιά, ποῦ ἔχει ὄλους τοὺς ἀν-

θρώπινους πόθους δὲν εἶναι ἀναγκαῖο νὰ
ἀνεβῇ καὶ νὰ περάσῃ ἀπ' τὶς μυλόπετρες
τοῦ νοῦ. Ἐκ τῆς καρδίας εἶπεν ὁ Κύριος
ὅτι ἐξέρχονται οἱ πονηροὶ λογισμοί. Καὶ
ἀνεβαίνουν καὶ περνοῦν ἕνας - ἕνας καὶ ἀ-
λέθονται. Ὅσο πιὸ ἀκάθαρτη καὶ γήινη
ἡ καρδιά, τόσο πιὸ αἰσχροὶ καὶ χαμερπεῖς
οἱ λογισμοί.

Λοιπὸν γιὰ νὰ μὴν ἀνεβῇ ὅλη ἡ θολού-
ρα τῶν λογισμῶν στὸν νοῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ
νὰ καθαρισθῇ ἡ καρδιά καθὼς τὸ ἐπιθυ-
μεῖ ὁ Πλαστοουργὸς τῆς, κατεβάζομε διὰ
τῆς νοερᾶς προσευχῆς τὸν νοῦν μας εἰς τὸν
καρδιακὸν οὐρανὸν καὶ μετατρέπομε τὸν
χώρο τῆς ἐυπαθείας καὶ τῆς ἐμμέσου λα-
τρείας τοῦ Σατανᾶ σὲ ναὸν τοῦ Θεοῦ ἁγι-
ον, σὲ κατοικητήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Μὲ τὰ λόγια αὐτὸ τὸ σχῆμα ποῦ διαγρά-
ψαμε εἶναι ἀπλό, ἀλλὰ στὴν ἐφαρμογὴν του
ἀπαιτεῖ ὅλες τὶς δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου
καὶ ἀμέριστον συνέργειαν τῆς θείας χάρι-
τος. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς πάντοτε προσφέ-
ρεται καὶ μάλιστα παρακαλῶντας «Δός μοι,
νιέ, σὴν καρδίαν», ἀπαραίτητον εἶναι νὰ
προσφέρωμε καὶ ἡμεῖς τὸν ἑαυτόν μας ὁ-
λόκληρον καὶ πειθήνιον εἰς τοὺς ἀσκητικὸς
κανόνας τῶν Νηπτικῶν Πατέρων μας.

Λοιπὸν προσοχὴ στοὺς πρώτους λογι-
σμοὺς μετὰ τὸν ὕπνο. Ὅνειρα, φαντασίες,
καλὰ - ἄσχημα, ὅτι μᾶς κληροδότησε ὁ ὕ-
πνος τὰ σβήνομε ἀμέσως.

Καὶ εὐθὺς ἀμέσως παίρνομε τὸ ὄνομα
τοῦ Χριστοῦ ὡς ἀναπνοὴ τῆς ψυχῆς μας.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀφοῦ ρίξομε λίγο νερὸ
στὸ πρόσωπο γιὰ νὰ ξυπνήσωμε, καὶ ἀφοῦ
πάρωμε ἕνα καφέ ἢ κάτι ἄλλο γιὰ τόνωσι
— ἐφ' ὅσον ἡ ἀγρυπνία μας ἀρχίζει πολὺ
πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα — λέγομε τὸ Τρι-
σάγιο, ἀπαγγέλλομε τὸ Σύμβολο τῆς πί-
στεως καὶ τὸ Ἄξιόν ἐστιν τῆς Ὑπεραγίας
Θεοτόκου καὶ καθήμεθα στὸν τόπο τῆς

προσευχῆς μας μὲ τὸ ὄπλον κατὰ τοῦ Διαβόλου στὸ χέρι — τὸ κομποσχοίνι.

Κάθισες στὸ σκαμνάκι σου; Ἔλεγε ὁ Γέροντας. Μιὰ στιγμή! Μὴν ἀρχίσης νὰ προσεύχεσαι κατὰ τὸν ἐνδιάτακτον τρόπον, πρὶν συγκεντρώσης τὴν διάνοιά σου, καὶ πρὶν ἀδολεσχήσης ὀλίγον μὲ τὸν θάνατον καὶ τὰ ἐπακόλουθα.

Συλλογίσου ὅτι αὐτὴ εἶναι ἡ τελευταία νύχτα τῆς ζωῆς σου. Γιὰ ὅλες τὶς ἄλλες ἡμέρες καὶ νύχτες εἶσαι σίγουρος ὅτι πέρασας καὶ διαδοχικὰ σὲ παρέπεμψαν μέχρις ὅς' αὐτὸ τὸ χρονικὸ ὄριο τοῦ βίου σου. Γιὰ τούτη ὁμως τὴ νύχτα πού ἔχεις μπροστὰ δὲν εἶσαι σίγουρος ἂν θὰ σὲ παραδώσῃ στὴν ἡμέρα πού θὰ ἔρθῃ ἢ στὸν θάνατο πού ἔρχεται. Πόσοι θὰ ἀποθάνουν αὐτὴ τὴ νύχτα! Πῶς τὸ ξέρεις ὅτι δὲν θὰ εἶσαι ἀνάμεσα σ' αὐτούς;

Συλλογίσου λοιπὸν πῶς, φεύγοντας σὲ λίγο, θὰ ἔρθουν νὰ διεκδικήσουν τὴν ψυχὴ σου οἱ Ἄγγελοι ἢ οἱ Δαίμονες κατὰ τὰ πεπραγμένα σου. Πικροὶ κατήγοροι οἱ Δαίμονες τὴν ὥρα τοῦ θανάτου παρουσιάζουν στὴ μνήμη ὅλα τὰ ἔργα ὅλης τῆς ζωῆς καὶ ὠθοῦν στὴν ἀπόγνωση. Οἱ Ἄγγελοι ἀντιπροβάλλουν τὰ κατὰ Θεὸν εἰργασμένα. Καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο τὸ πρόχειρο πρωτοδικεῖο προσδιορίζεται ἡ πορεία τῆς ψυχῆς. Ἐπειτα τὰ ἐναέρια τελώνια. Ἐπειτα τὸ φοβερὸν βῆμα τοῦ Κριτοῦ. Καὶ ἔπειτα ἡ ἀπόφασις.

Καὶ ἂν τὸ ἀποτέλεσμα ὅλης αὐτῆς τῆς διαδικασίας θὰ εἶναι κόλασις, τότε τί θὰ κάμης, ψυχὴ ταλαίπωρη; Τί θὰ ἔδινες τὴν ὥρα ἐκείνη γιὰ νὰ λυτρωθῆς; Ἐλθὲ εἰς ἑαυτὸν καθὼς ὁ ἄσωτος ἐκεῖνος υἱὸς καὶ μετανόησε καὶ ζήτησε τὸ ἔλεος τοῦ πολυελέου Θεοῦ. Ὅ,τι θὰ ἠθέλες τότε νὰ κάμης, κάμε το τώρα. Ἡμαρτες; μετανόησον. Ἰδοὺ νῦν καιρὸς εὐπρόσδεκτος.

Ἐὰν μὲ αὐτὲς τὶς σκέψεις, χωρὶς εἰκόνας καὶ φαντασιές, ἀδολεσχήσῃ ἔστω καὶ γιὰ λίγη ὥρα ὁ ἄνθρωπος κατανύσσεται. Μαλακώνει ἡ καρδιά του σὰν τὸ κερί, καὶ ἡ διάνοιά του παύει νὰ μετεωρίζεται. Ἡ μνήμη τοῦ θανάτου ἔχει αὐτὸ τὸ προνόμιο, νὰ νικά ὅλα τὰ ἀπατηλὰ τῆς ζωῆς, καὶ νὰ γεννᾷ στὴν καρδιά τὸ κατὰ Θεὸν πένθος. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς κατανύξεως μπορεῖς νὰ ἀρχίσης τὴν μονολόγι-

στη, ἀδιάλειπτη, νοερὰ προσευχὴ σου.

Καθὼς εἶναι συναγμένη ἡ διάνοιά σου, καθὼς εἶναι συντετριμμένο καὶ τεταπεινωμένο τὸ πνεῦμα σου, κλίνει ἐλαφρὰ τὴν κεφαλὴ σου καὶ στρέψε τὴν προσοχὴ πρὸς τὸ μέρος τῆς καρδιάς. Εἶναι καὶ αὐτὴ συντετριμμένη καὶ τεταπεινωμένη καὶ περιμένει τὸν νοῦν νὰ κατεβῇ διὰ νὰ προσφέρουν ἰκεσία στὸν πολυεὐσπλαγχνο μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι δὲν θὰ τὴν ἐξουδενώσῃ.

Ἀπὸ τὴν εἰσποῆ τῶν μυκτῆρων ἀρχίζει ἡ διαδικασία τῆς ἀναπνοῆς τοῦ σώματος. Ἐκεῖ συναίει διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τὴν ἀναπνοὴν τῆς ψυχῆς σου. Εἰσπνέοντας λέγε μιὰ φορὰ τὴν προσευχὴ παρακολουθώντας τὴν μέχρι τὴν καρδιά καὶ ἐκπνέοντας ἐπαναλάμβανε τὴν ἄλλη μιὰ φορὰ. Ἐκεῖ πού σταματᾷ ἡ εἰσποῆ στὸ χῶρο τῆς καρδιάς ἐκεῖ στερέωσε καὶ τὸν νοῦν σου καὶ ἀμετεωρίστως παρακολουθεῖ διὰ τῆς εἰσποῆς καὶ ἐκπνοῆς συνεισπνεομένη καὶ συνεκπνεομένη τὴν προσευχὴν: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με!

Ἐπιστράτευσε ὄσην ἀγαπητικὴν διάθεσιν ἔχεις καὶ ἀφαντάστως καὶ ἀνεικονίστως μνημόνευε διὰ τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

Ἀπομάκρυνε κάθε σκέψη. Ἀκόμα καὶ τὴν πιὸ ἁορφή καὶ τὴν πιὸ ἀγνή καὶ τὴν πιὸ σωτήρια. Εἶναι τοῦ πονηροῦ, ἐκ δεξιῶν γιὰ νὰ σταματήσῃ τὴν προσευχὴ. Καταφρόνησε ὄλους τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ὅσο αἰσχροὶ καὶ βέβηλοι καὶ βλάσφημοι καὶ ἂν εἶναι. Δὲν εἶναι ἰδιοί σου, μὴ σὲ νοιάζει, δὲν εὐθύνεσαι· βλέπει ὁ Θεὸς πόθεν προέρχονται. Μόνον ἐοῦ μὴ δελεασθῆς, μὴ φοβηθῆς, μὴ συναρπασθῆς, μὴ συνδυάσης μαζί τους.

Καὶ ἂν πρὸς ὀλίγον μετεωρισθῆς, εὐθὺς μόλις ἀντιληφθῆς τὴν φυγὴν ἀπὸ τὸν τόπον καὶ τὸν τρόπον τῆς προσευχῆς σου ἐπίστρεψε. Καί, ἂν πάλιν συναρπασθῆς, πάλιν ἐπίστρεψε. Καί, ἂν, ὅσες φορὲς μετεωρισθῆς, τόσες καὶ ἐπιστρέψῃς, ὁ Θεὸς θὰ ἰδῇ τὸν κόπον σου καὶ τὴν προθυμία σου καὶ διὰ τῆς χάριτός Του ὀλίγον κατ' ὀλίγον θὰ στερεώσῃ τὴν διανοίαν σου.

Ἐπειδὴ, συνήθεια ἔχει ὁ νοῦς νὰ τρέχῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ παραμένῃ ἐκεῖ ὅπου πονᾷμε, συγκράτησε ὀλίγον τὴν ἀναπνοὴν σου. Μὴ ἐκπνέης ἀμέσως. Τοῦτο θὰ προξενήσῃ

ένα μικρό άβλαβές άλγος στην καρδιά, εκεί όπου θέλουμε να στερεώσωμε τον νοῦν μας. Αὐτός ὁ μικρὸς πόνος θὰ συντείνῃ τὰ μέγιστα ὡς ἀν μαγνήτης γιὰ νὰ τραβᾷ καὶ νὰ κρατᾷ ἐκεῖ τὴν διάνοια, σὰν θεραπευτὴν δα τρόπον τινὰ γιὰ νὰ τὸν θεραπεύσῃ.

Καὶ ὄντως τὸ γλυκὺ ὄνομα τοῦ Κυρίου, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα ἐπικαλούμενον μετὰ πόνου καὶ συντριβῆς κάμνει ὀλίγον κατ' ὀλίγον, χρόνῳ — σὺν τῷ χρόνῳ, τὴν ἀλλοιωσιν τῆς δεξιᾶς τοῦ Ἐπιστοῦ, εἰς τὸν χῶρον ὅπου προλαβόντως εἶχε σκηνώσει ἡ ἀμαρτία.

Ἡ ἀνακίκληση τῆς προσευχῆς στὸ χῶρο τῆς καρδιάς διευρύνει τόσο τὰ ὄρια τῆς, ὥστε νὰ γίνεταί ἄλλος οὐρανὸς καρδιακός, ἱκανὸς νὰ χωρέσῃ τὸν Ἄχωρητον.

Πόλεμος, ἀγῶνας κραταιὸς θὰ γίνῃ γιὰ τὸν θρόνον τῆς καρδιάς. Ὁ Διάβολος κατ' ἀρχὴν θὰ ἐνεργῇ διὰ τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀναθυμιάσεων τῶν, δηλαδὴ τῶν ποικίλων ἀντιστρατευομένων εἰς τὴν προσευχὴν λογισμῶν. Καὶ ὅσον διὰ νηστείας, ἀγρυπνίας, προσευχῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀσκητικῶν προσπαθειῶν θὰ χάνῃ ἔδαφος, τόσοσιν καὶ θὰ ὠρύεται, καὶ τόσοσιν θὰ ἐπιχειρῇ, κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ, ὅλο καὶ δυναμικώτερα νὰ ἐκδηλώνη τὴν κακία του καὶ τὴν παρουσίαν του διὰ ποικίλων ἐπηρειῶν καὶ πειρασμῶν καὶ θλίψεων. Πλήν τὰ ὄρια τῆς δικαιοδοσίας του θὰ τὰ διαγράφη πάντοτε ἢ στοργικῇ πρόνοια τοῦ Οὐρανοῦ Πατρὸς ἀνάλογα μετὰ τὴν δυνατότητα τῆς ἀντικρούσεως τῶν προσβολῶν.

Πάντοτε πρὶν ἀπὸ τὸν πειρασμὸν χορηγεῖ κρυπτὴ χάρι σὸν ἀγωνιζόμενον ὁ ἀγωνοθέτης Χριστός, οὕτως ὥστε δι' αὐτῆς νὰ συντριβῆται ἡ μαρτία τοῦ ἐχθροῦ καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ νικημένος καὶ κατησχυμένος. Πρέπει νὰ δώσωμε σὸν Κύριον τὴν χαρὰ ὑπομένοντας τις θλίψεις, ὅση θλίψη τοῦ προξενήσαμε δελεαζόμενοι ἀπὸ τὴν ἀμαρτία. Τότε ἐχαίρετο ὁ Διάβολος καὶ ἐλυπεῖτο ὁ Θεός, τώρα σειρὰ νὰ χαρῇ ὁ Θεὸς καὶ νὰ λυπηθῇ, νὰ διαρραγῇ ὁ Διάβολος.

Β'.

Ἄλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο οὐκ ἔστι μίᾱς ἡμέρας ἢ δύο, ἀλλὰ χρόνου πολλοῦ, καὶ καιροῦ, παρατηρεῖ ὁ θεῖος Χρυσόστομος' πολ-

λοῦ γὰρ ἀγῶνος καὶ χρόνου χρεία, ὅπως ἐκβληθῇ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐνοικησῇ ὁ Χριστός... Σχολιάσατε τοῖνον καὶ παραμείνατε Κυριῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ἕως οὐ οἰκτερήσῃ ἡμᾶς' καὶ μηδὲν ἕτερον ζητεῖτε ἢ μόνον ἔλεος παρὰ τοῦ Κυρίου τῆς δόξης' ζητοῦντες δὲ ἔλεος ἐν ταπεινῇ καὶ ἐλεεινῇ καρδίᾳ ζητεῖτε' καὶ βοᾷτε ἀπὸ πρῶτῃ ἕως ἐσπέρας, εἰ δυνατόν καὶ ὅλην τὴν νύκτα, τὸ Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, ἐλέησόν με' καὶ βιάσασθε τὸν νοῦν ὑμῶν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ἕως θανάτου».

Παρόμοιες συμβουλὲς δίδουσι ὅλοι οἱ Πατέρες μας καθένας μετὰ τὸν τρόπον του καὶ μετὰ τὰ λόγια του, πάντως μετὰ τὴν ἐμπειρία τοῦ πολέμου καὶ τῆς νίκης ἐναντίον τοῦ ἐχθροῦ, τὸν ὅποιον κυριολεκτικῶς ἐκνευρίζει καὶ τελείως ἀποδυναμώνει ἢ συνεχῆς ἀδιάλειπτος νοερὰ προσευχῇ.

«Ἀδελφοί, τὸν Χριστὸν αἰεὶ ἀναπνεύετε», παροτρύνει ὁ καθηγητὴς τῆς ἐρήμου Μεγάλης Ἀντωνίας.

«Ἀεὶ μνημόνευε τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐρανοῦς ἢ διάνοιά σου γίνεται», ἀποφαινεται ὁ δισσιος Νεῖλος ὁ Σοφός.

Ὅσον ἐπιμένει ὁ εὐχόμενος, τόσοσιν καθαρίζεται ἡ καρδιά, τόσοσιν φωτίζεται ὁ νοῦς, τόσοσιν ἀγαθύνεται ἢ διάθεσις, τόσοσιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀπλώνεται τὴν χαρὰν καὶ τὴν παρουσίαν τῆς μέσας σὸν κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἄνθρωπον, χάριν τοῦ ὁποῦ ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς ἐκάλυψε ὅλες τις διαστάσεις τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἐαυτοῦ Ἀναστάσεως.

Ἀπὸ ἐδῶ προγεύεται τῶν ἀγαθῶν τῆς οὐρανοῦ Βασιλείας ἐκεῖνος ὅπου θὰ μαράνη τὴν γεύση του, θὰ συστελεῖ τις αἰσθήσεις του ἀπὸ ὅλα τὰ τεργνὰ τοῦ κόσμου, καὶ θὰ σταθῇ ἀνδρείως μέχρι τέλους ἐναντι τῶν ἐπηρειῶν τοῦ κοσμοκράτορος. Γαλήνη λογισμῶν, εἰρήνη καρδιάς, γλυκύρορα δάκρυα, ἀρπαγὴ νοός, γνῶσις μυστηρίων, ἀγάπης ὑπερβολῆς, θεωρία Θεοῦ, τελείωσις «κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει».

Ὅλα αὐτὰ μετὰ ἕνα συστηματικόν, διαρκῆ, ἐπίμονον, ἀνυποχώρητον ἀγῶνα διὰ τῆς νοερᾶς προσευχῆς.

Ἄλλὰ προκειμένον νὰ εἰσακουσθῇ ἡ ἀδιάλειπτος αὐτῇ νοερὰ ἀδολεσχία ἀπαιτεῖ-

ται από μέρους τοῦ προσευχομένου και ἡ παράλληλος βοηθητικὴ ἐκπλήρωσις τῶν μοναχικῶν και χριστιανικῶν ἐν γένει ὄρων τῆς πνευματικῆς ζωῆς.

Προκειμένου περὶ τοῦ ὑποτακτικοῦ Μοναχοῦ ἀπαρασάλευτος ἀπαιτεῖται ἡ ὑπακοὴ εἰς τὸν Γέροντα, τὸν ὁρατὸν τύπον τῆς ζωῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ. Προκειμένου δὲ περὶ ὄλων τῶν Χριστιανῶν, ρύθμισις τῆς ζωῆς των κατὰ τὶς ὑποδείξεις τῶν πνευματικῶν των πατέρων και ὑπακοὴ εἰς τοὺς Κανόνας τῆς Μῆς Ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, διὰ νὰ μὴ πλανᾶται ἕκαστος κατὰ τὴν ἰδίαν ὁδὸν τῶν ἐπιθυμιῶν και τῶν θελημάτων του, καθὼς συνιστᾶ νὰ προσέχωμεν ἢ Ἀγία Γραφή.

Ἀναφέρεται εἰς τὸ Γεροντικὸν πολὺ ἀπλή και πολὺ περιεκτικὴ ἡ γνώμη τοῦ ἀββᾶ Μίνως: «Ἡ ὑπακοὴ ἀντὶ ὑπακοῆς ἐστιν» εἰ τις ὑπακούει τῷ Θεῷ, ὁ Θεὸς ὑπακούει αὐτόν». Και ὁ ἀββᾶς Ἡσαΐας διευκρινίζει ἐκτενέστερα: «Ἀδύνατον γὰρ ἐστὶ τὸν Θεὸν μὴ εἰσακοῦσαι τοῦ ἀνθρώπου, ἐὰν μὴ παρακοῦση ὁ ἀνθρώπος τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστὶ γὰρ μακρὰν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλὰ τὰ θελήματα ἡμῶν οὐκ ἔξ αὐτόν ἀκούσαι».

Τὰ θελήματά μας δὲν ἀφήνουν νὰ εἰσακουσθῇ ἡ προσευχή μας.

Ἐὰν προσεύχεσαι και δὲν εἰσακούεσαι, πρόσεχε μήπως παρακοῦης.

Ἐὰν προσεύχεσαι τὴν νύκτα και δὲν προσέχης τῇ ζωῇ σου τὴν ἡμέρα εἶναι ὡσὰν νὰ χιτῆς και νὰ χαλαῶς συγχρόνως.

Ἐὰν ἀδιαφορῆς εἰς τὰ μικρά, θὰ παραχωρηθῇ ὀπωδήποτε νὰ πέσης εἰς τὰ μεγάλα. Πρόσεχε σεαυτῷ.

Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ στέλνη διαπαντὸς ὁ Θεὸς τὴν χάριν Του στὴν καρδιὰ ἐκείνη πού δὲν θέτει φραγμὸ στὶς ἐπιθυμίες της, και στὴ διάνοια ἐκείνη πού δὲν λείπει νὰ περιμαζευθῇ ἀπὸ τὴν ἄσκοπη περιπλάνησίν της. Δίδει ὁ Θεὸς κατ' ἀρχὴν τὴν χάριν Του διὰ νὰ μᾶς βοηθήσῃ, νὰ μᾶς διεγείρῃ, νὰ γλυκάνῃ τὰ αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς μας, νὰ μᾶς προσελκύσῃ ἄλλ' ἐὰν δὲν συγκοπιᾶσμε και ἡμεῖς ἡ χάρις ἢ χάρις θὰ συσταλῇ ἀνενεργητος. Ἐκ τοῦ τρώγειν ἔρχεται ἡ ὀρεξις και ἐκ τοῦ προσεύχεσθαι γεννᾶται ἡ προσευχή.

Ἔσται στὸ διακόνημά σου, στὴν ἐργασία σου; Ἐνθυμοῦ τοὺς ἁγίους Πατέρας οἱ ὁ-

ποῖοι ἐργαζόμενοι ἔλεγον καθ' ἑαυτούς:

Σῶμα ἐργασαι, ἵνα τραφῆς
Ψυχὴ, νῆφε, ἵνα σωθῆς.

Περισπάται ὁ νοῦς σου; Λέγε ψιθυριστὰ τὴν εὐχή. Και μὴ ἀργολογῆς. Διότι βλάπτεις ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτόν σου και ἄλλον και ἄλλους διὰ τῆς ἀργολογίας.

Λέγει ὁ Ἀββᾶς Φιλήμων, ὅτι: «Πολλοὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἐθεώρουν τοὺς Ἀγγέλους παραφυλάττοντας ἑαυτούς» διὸ και τῇ σιωπῇ ἐφύλαττον ἑαυτούς, πρὸς τινα μὴ διαλεγόμενοι».

Ἄντὶ νὰ χάνης τὸν χρόνον σου, λέγε τὴν προσευχή. Και ὅσον σοὶ ἔρχεται ἀκηδία και ἀμέλεια τόσον νὰ φοβῆσαι περὶ τῆς ἀπειλῆς τὴν ὁποῖαν ἀπηύθυνε ὁ Κύριος πρὸς τὸν δοῦλον τὸν πονηρὸν και ὀκνηρὸν.

Ἐὰν ἀφήνης νὰ σὲ παραπέμπῃ διαδοχικῶς ἡ ἡμέρα πρὸς τὴν νύκτα και ἡ νύκτα πρὸς τὴν ἡμέρα ἀμελῆ και ἀμελέστερο, εἰς ὀλίγον διάστημα θὰ καταντήσης ἀμελέστατος.

Μήπως διὰ τὴν ἀμέλειάν σου θὰ καυχῆθῃς σύ, ὅταν οἱ ἄλλοι θὰ λαμβάνουν τοὺς στεφάνους διὰ τοὺς κόπους των;

Κοπίασε ὀλίγον, ἀδελφε εἰς τὴν προσευχὴν και εἰς τὴν νῆψιν και θὰ ἰδῆς χαρὰν νὰ ἀναβρῆ εἰς τὴν καρδίαν σου και φῶς νὰ ἀνατέλλῃ εἰς τὸ στερέωμα τῆς διανοίας σου. Χαρὰν ὄχι ὡσὰν αὐτὴν ὅπου πρὶν τὴν χαρῆς χάνεται, ἀλλὰ γλυκεῖαν ὡσὰν τὸν γλυκασμὸν τῶν Ἀγγέλων, και φῶς ἀνέσπερον τοῦ ἄλλου κόσμου, τὸ ὁποῖον ὁ Χριστὸς, τὸ φῶς τοῦ κόσμου, διὰ τῆς εὐχῆς ἐρχόμενος θὰ σοὶ δωρῆσῃ πρὶν ἀναχωρήσῃς τούτου τοῦ κόσμου. Μήπως δὲν ἔγιναν αὐτὰ εἰς τοὺς Πατέρας μας, ἢ μήπως δὲν ἠμποροῦν νὰ γίνουν και εἰς ἡμᾶς, ἐὰν δὲν τὰ ἐμποδίσῃ ἡ ὀλιγοπιστία μας και ἡ ἀκηδία μας;

Και πάλιν ἔλεγε ὁ Γέροντάς μου: Κοπίασε ὀλίγον, διὰ νὰ κάμῃς χρεώστην τὸν Θεὸν και νὰ σοῦ στείλῃ ἐν καιρῷ ὑπερεκπερισσοῦ ἀπὸ ὅσα ἐκοπίασες ἢ ἐξήτησες.

Ἄλλὰ μὴ λησμονῆς τὸν λόγον τοῦ ἀγίου Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, ὅτι «πρῶτον μὲν ὁ Διάβολος ἀγωνίζεται νὰ καταργῆσῃ τὴν ἀδιάλειπτον εὐχὴν τῆς καρδίας, και ἔπειτα πείθει τὸν μοναχὸν νὰ καταφρονῆσῃ και τοὺς ὠρισμένους καιροὺς τῆς προσευχῆς και τοῦ κανόνος, ὁ ὁποῖος γίνεται διὰ προσκυνημάτων και γονυκλισιῶν».

Λοιπόν μὴ ἀκοῦς τοὺς ψιθύρους τῆς ἀμελείας, καὶ ἂν θέλῃς νὰ σκεπάξῃ ὁ Θεὸς τὰ σφάλματά σου, σκέπαζε καὶ σὺ τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ ὑπόμεινε τον ἐν ἡμέρᾳ πειρασμοῦ καὶ ὀδύνης του.

Μὴ ἀντιλέγῃς καὶ μὴ κρύπτῃς τοὺς λογισμοὺς ἀπὸ τοῦ πνευματικοῦ πατρός σου, διότι ματαίως θὰ κοιπιᾷς εἰς ὄλην σου τὴν ζωὴν καὶ ἀτελεσφόρητος θὰ παραμείνῃ ἡ προσευχή σου.

Ἐὰν δὲν καθαρισθῇς διὰ καθαρᾶς ἐξομολογήσεως, πῶς θὰ προσέλθῃς νὰ κοινωνήσῃς τῶν ἀχράντων καὶ ζωοποιῶν τοῦ Χριστοῦ Μυστηρίων; Δὲν ἤκουσες ὅτι εἰς τοὺς ἀξίως μεταλαμβάνοντας γίνονται ζωή, καὶ εἰς τοὺς ἀναξίως θάνατος;

Μὴ εἴπῃς, καθὼς οἱ ἄλλοι καὶ ἐγώ. Διότι αὐτὸ εἶναι λόγος ἀφροσύνης, καὶ ὁ Κριτὴς εἶναι ἀπαραλόγιστος.

Κάθε λογισμὸς ὅπου φέρνει ἀπόγνωσιν καὶ λύπην πολλήν εἶναι τοῦ Διαβόλου καὶ

εὐθύς νὰ τὸν ἀποβάλῃς, διότι θὰ σοῦ κόψῃ τὸ νῆμα τῆς προσευχῆς. Κάθε λογισμὸς ὅπου γεννᾷ μετρίαν λύπην εἰς τὴν ψυχὴν μειγμένην μετὰ χαρᾶς καὶ δακρύων εἶναι ἐκ τοῦ Θεοῦ. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ οὐδέποτε ἀπελπίζει τὸν ἀνθρώπον, τὸν ὀδηγεῖ μόνον πρὸς μετάνοιαν.

Λοιπόν ἐν καιρῷ εἰρήνης σου μὴ ἀμελῆς, ἀλλὰ προσεύχου, κάμνε διόρθωσιν, ἐτοιμάζου πρὸς πόλεμον. Δίδε θάρρος τοῦ ἑαυτοῦ σου. Μὴ φοβείσαι τοὺς πειρασμούς. Εἰς ὄλους συμβαίνουν ἀλλοιώσεις ἀλλὰ θέλει ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ εἰς τὸν ἀγῶνα. Ὁ δίκαιος μυρίας φορὰς τὴν ἡμέραν ἔαν πέσῃ, πάλιν ἐγείρεται καὶ νίκη λογίζεται. Τοῦτο σημαίνει ἡ εὐχή: Διαρκῆ μετάνοιαν, ἀκατάπαντον ἐπίκλησιν τοῦ θείου ἔλεους.

Τῷ δὲ διδόντι εὐχὴν τῷ εὐχόμενῳ, Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, δόξα καὶ εὐχαριστία εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ἡγ. Ε.Φ.

ΕΧΕΙ ΠΑΡΑΚΡΟΥΣΕΙΣ Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ:

→ ἀπὸ τὴν σελ. 18

τες, ἔργω ἐδείκνυσαν τὶ τὸ παροικεῖν τοῖς ὧδε καὶ τὶ τὸ πολίτευμα ἔχειν ἐν Οὐρανῷ. Ἐκεῖνα θαυμάσας καὶ μακαρίσας τῶν ἀνδρῶν τὴν ζωὴν, ὅτι ἔργω δεικνύουσι τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἠύχόμην καὶ αὐτός, καθ' ὅσον ἐμοὶ ἐφικτόν, ζηλωτὴς εἶναι τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων». (Migne 32, 824).

Ἄλλ' ἄς μνησθῶμεν καὶ τοῦ ἐλεγκτικοῦ Χρυσορρήμονος, περατοῦντες τὸν λόγον: «Ὁὐ ζῶμεν μετὰ τῆς προσηκούσης τοῖς χριστιανοῖς σκληραγωγίας ἀλλὰ τὸν ὑγρὸν τοῦτον καὶ διαλελυμένον καὶ χαῦνον ἐξηλώσαμεν βίον διὸ καὶ εἰκότως τοῖς παροῦσιν ἐμφοροῦμεν πρᾶγμασιν. Ὡς εἴ γε νηστείης καὶ παννυχιστοῦ καὶ εὐτελείᾳ διαίτης τὴν

ζωὴν διηνύομεν ταύτην, τὰς ἐπιθυμίας ἡμῶν ἐκκόπτοντες τὰς ἀτόπους, τὰς ἡδονὰς κωλύοντες, τοὺς ἰδρώτας τῆς ἀρετῆς ὑπομένοντες, κατὰ τὸν Παύλου λόγον ὑπωπιάζοντες τὸ σῶμα καὶ δουλαγωγοῦντες, τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιούμενοι εἰς ἐπιθυμίας, τὴν στενήν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν ὀδεύοντες, ταχέως ἂν τῶν μελλόντων ἐπιθυμήσαιμεν, τῶν παρόντων πόνων ἀπαλλαγῆναι σπεύδοντες. Καὶ ὅτι σὺ ψευδὴς ὁ λόγος ὁ ἡμέτερος, ἀνάβηθι πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων καὶ κατὰμαθε τοὺς ἐκεῖ μοναχοὺς, τοὺς ἐν σάκκῳ, τοὺς ἐν δεσμοῖς, τοὺς ἐν νηστείαις, τοὺς ἐν σκότῳ κατακεκλεισμένους, καὶ ὄψει πάντας αὐτοὺς τῆς τελευτῆς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἀνάπανσιν τὸ πρᾶγμα καλοῦντας».

(Ὁμιλία 6η πρὸς Ἀνδριάντας, Migne 49, 85).

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ*

ΙΑ νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὴν ἀλήθειαν τῶν θεοπνεύστων λόγων τῆς Ἁγίας Γραφῆς δὲν ἔχομεν βεβαίως τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιστήμης. Ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅ-

τιαν ἡ ἐπιστήμη — παρὰ τὴν θέλησίν τῆς ἡ ἐντελῶς ἀπροόπιως πολλάνικis — ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἀλήθειαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἶναι φρικτὸν νὰ διδῇ ἀφορμὴν μεγαλυτέρας δοξολογίας πρὸς τὸν Θεόν.

Διὰ τοῦτο καταχωρίζομεν εἰς τὴν σὺνέχειαν πιστὴν μετάφρασιν ἄρθρου περὶ ἐνὸς καταπληκτικοῦ γεγονότος, τὸ ὁποῖον ἔρχεται — ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα — νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἰστορικὴν ἀλήθειαν τῆς Ἁγίας Γραφῆς. Τὸ περιστατικὸν ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ τεύχος Ἰουλίου 197 τοῦ περιοδικοῦ Avionics News (ἀεροπορικὰ Νέα), μηνιαίαν ἐκδοσὴν τῆς Aircraft Electronics Association Inc., ἡ ὁποία ἐδρεύει εἰς Σαρασότα τῆς Φλωρίδος, ΗΠΑ (Sarasota, Florida).

Ἐγνωρίζετε, ὅτι τὸ Διαστημικὸν Πρόγραμμα ἀσχολεῖται εἰς τὸ νὰ ἀποδείξῃ, ὅτι αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἔχει ἀποκληθῆ «μῦθος» εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν εἶναι ἀληθές; Ὁ κ. Harold Hill, Πρόεδρος τῆς Curts Engine Company, ἐκ Βαλτιμόρης καὶ Σύμβουλος εἰς τὸ διαστημικὸν Πρόγραμμα, διηγεῖται τὰ ἀκόλουθα:

Νομίζω, ὅτι ἔνα ἀπὸ τὰ πλέον ἐκπληκτικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα μᾶς παρέχει σήμερον ὁ Θεός, συνέβη τελευταίως εἰς τοὺς ἀστροναύτας μας καὶ τοὺς διαστημικοὺς ἐπιστήμονας εἰς τὸ Green Belt Md. Ἀστροναῦται καὶ ἐπιστήμονες προσεπάθουν νὰ προσδιορίσουν τὴν θέσιν τοῦ ἡλίου, τῆς σελήνης καὶ τῶν πλα-

νητῶν εἰς τὸν διαστημικὸν κῶρον μετὰ 100 καὶ 1000 ἔτη ἀπὸ τώρα. Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὴν θέσιν αὐτὴν, ὥστε νὰ μὴ ἀποστείλωμεν τεχνητοὺς δορυφόρους, οἱ ὁποῖοι θὰ συγκρουοῦν ἀργότερον ἐπὶ τινος ἀστρου κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν περιστροφῶν των. Ὁφείλομεν νὰ καθορίσωμεν (προσδιορίσωμεν) τὴν τροχίαν τῶν τεχνητῶν δορυφόρων, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς των καὶ τὴν προσεχῆ θέσιν τῶν πλανητῶν οὕτως, ὥστε νὰ μὴ ἀποτύχη ὀριστικῶς (will not bog down) ἡ ὅλη προσπάθεια τῆς ἀποστολῆς. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐτέθη εἰς λειτουργίαν ἡλεκτρονικὸς ὑπολογιστής, ὁ ὁποῖος ἤρχισε νὰ καταμετρᾷ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων τὸν χρόνον, πρὸ τῶν ἡμερῶν καὶ μετὰ τὰς ἡμέρας μας. (Σ. Μ. Τοῦτο ἔπρεπε νὰ γίνῃ διὰ νὰ καθορισθοῦν αἱ συντεταγμέναι τῶν οὐρανίων σωματιῶν κατὰ τὸν ροῦν τῶν αἰῶνων). Αἰφνιδίως ὅμως ὁ ἡλεκτρονικὸς ὑπολογιστής «ἐμπλοκαρίσθη» (came to a halt). Ὁ ὑπολογιστής ἐσταμάτησε καὶ ἔδωσε κόκκινον σῆμα, τὸ ὁποῖον ἐσήμαινε, ὅτι συνέβαινε κάποιον λάθος ἢ ὡς πρὸς τὰς πληροφορίας, πὺ τοῦ ἔδωσαν, ἢ ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα ἐξήγγοντο, συγκρινόμενα πρὸς τὰ δεδομένα (standards). Οἱ χειριζόμενοι τὸν ἡλεκτρονικὸν ὑπολογιστὴν ἐκάλεσαν τοὺς τεχνικοὺς διὰ νὰ τὸν ἐλέγξουν, αὐτοὶ ὅμως μετὰ τὸν ἔλεγχον ἐβεβαίωσαν: «Εἶναι τέλειος». Ὁ ἐπικεφαλῆς τῶν ἐργασιῶν τῆς IBM ἠρώτησε: «τί συμβαίνει; τί δὲν πηγαίνει καλὰ;».

Εἰς τὴν ἐρώτησίν του οἱ ἐπιστήμονες τοῦ Διαστημικοῦ Κέντρου ἀπήντησαν:

— «Λοιπόν, εὐρήκαμεν ὅτι λείπει μία ἡμέρα ἀπὸ τὸ διάστημα κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας. (Well, we have found there is a day missing in space in elapsed time).

Εἰς τὴν ἀμνηχανίαν των ἤρχισαν νὰ ξύνουν νευρικὰ τὸ κεφάλι των καὶ νὰ τραβοῦν τὰ μαλλιά των. Ἄλλα δὲν εὐρισκαν ἀπάντησιν. Ἐνας ὅμως ἐκ τῶν μελῶν τῆς ὁμάδος, ὁ ὁποῖος ἦτο πιστός, εἶπε κάποια στιγμήν: «Ἐ-

* Ἀπὸ τὸ Περιοδικὸν «Ποιμήν», ἀρ. 7.8.77.

ρετε, όταν ήμουν μαθητής του Καθηγητικού Σχολείου, μίς είχαν εΐπει, ότι ο ήλιος έστάθη άκίνητος εις τόν ουρανόν». Οί συνάδελφοί του δέν τόν έπίστευσαν. 'Αφού όμως δέν είχαν άλλην άπάντησιν εις τό άνεξήγητον άϊνιγμά των, τού είπαν: «'Απόδειξέ μας αυτό ποδ λέγεις».

'Εκείνος έπηρε μίαν 'Αγ. Γραφήν, άνέτρεξεν εις τό βιβλίον τού 'Ιησού τού Ναυή, όπου εύρηξαν μίαν άρκετά περιεργον έκθεσιν δι' οϊονδήποτε, ό όποϊός διαθέτει κοινόν νοϋν. 'Εκει — 'Ιησοϋς τού Ναυή ι' 8 - 14 — εύρηξαν, ότι ό Κύριος λέγει εις τόν 'Ιησοϋν τού Ναυή: «Μή φοβηθής αυτούς (τους έκθρούς σου), εις γάρ τας χείρας σου παραδέδωκα αυτούς: οϋκ ύπολειφθήσεται έξ αυτών οϋδεις άνώπων ύμων» (στίχ. 8). 'Ο 'Ιησοϋς τού Ναυή ένδιαφέρετο, διότι έπρεπε να τελειώση τήν καταδίωξιν των έκθρών του ένόσω ήτο ήμέρα: έν αν ήρχετο τό σκοτάδι της νυκτός, δέν θα έπετύχανεν ή καταδίωξις. Δι' αυτό ό 'Ιησοϋς παρακάλεσε τόν Κύριον να κάμη θαϋμα οϋτως, ώστε ό ήλιος να μείνη άκίνητος. («Και είπεν ό 'Ιησοϋς: στήσω ό ήλιος κατά Γαβαών και ή σελήνη κατά φάραγα Αϊλών» στίχ. 12). «Και έστη ό ήλιος και ή σελήνη έν στάσει(...) και έστη ό ήλιος κατά μέσον τού ουρανού: οϋ προεπορευέτο εις δυσμάς εις τό τέλος ήμέρας μίς: και οϋκ ένέγενετο ήμέρα τοιαύτη οϋδδ τό πρότερον οϋδδ τό έσχατον» (στίχ. 13 - 14). Και πράγματι: ό ήλιος έστάθη και ή σελήνη έμεινεν άκίνητος(...). 'Ο ήλιος έμεινεν άκίνητος εις τό μέσον τού ουρανού. Δέν έπροχωρούσε πρds τήν δύσιν του επί μίαν όλόκληρον ήμέραν. Μία τόσον περιφανής ήμέρα, ώστε να άκούση ό Θεός τέτοιαν προσευχήν τού άνθρώπου, δέν έφάνει ποτέ οϋτε κατά τό άπώτατον οϋτε κατά τό πρόσφατον παρελθόν».

Κατόπιν τούτου ό διασημημικός επιστήμων είπεν: «'Ιδού ή μία ήμέρα, ή όποία μίς λείπει». Η πληροφορία αύτή έπρογραμματίσθη εις τόν ήλεκτρονικόν ύπολογιστήν, ό όποϊός προέβη εις ύπολογισμούς περι τό χρόνον, ποϋ άνεφέρετο τό περιστατικόν. 'Ο ύπολογιστής άπήντησεν, ότι συνεφάνει, άλλ' όχι άκριβώς. 'Ο παρελθών χρόνος, ό όποϊός έλειπε κατά τήν ήμέραν, περι της όποίας έμειναι τό βιβλίον 'Ιησού τού Ναυή δέν ήτο μίς πλήρης ήμέρα. 'Ητο μόνον 23 ώρες και

20 λεπτά. Οί έπιστήμονες ήνοιξαν και πάλιν τήν 'Αγ. Γραφήν και έδιάβασαν μετά προσοχής τό κείμενον. Παρητήρησαν λοιπόν, ότι εις τό 'Εβραϊκόν κείμενον έγράφετο «έως μίς όλόκληρου ήμέρας». (Σ.Μ. Δηλαδή ό ήλιος έστάθη όχι όλόκληρον, όχι πλήρη ήμέραν, άλλα περίπου μίαν ήμέραν). Αί μικραι αύται λέξεις της 'Αγ. Γραφής «έως μίς όλόκληρου ήμέρας» είναι σπουδαϊαι. 'Εν τούτοις οί επιστήμονες παρέμεναν άκόμη εις άπορίαν, διότι, έν αν συνέχιζαν να λείπουν 40 λεπτά, θα άντιμετώπιζαν δυσχερείας δια τά μελλοντικά 1000 έτη. 'Επρεπε να εύρευθών τα έλλείποντα 40 λεπτά, διότι ό άριθμός αυτός θα έπολλαπλασιάζετο πολλές φορές κατά τήν τροχιάν.

'Αλλ' ό ποτδς επιστήμων (ό όποϊός υπέδειξε τό χωρίον από τόν 'Ιησοϋν τού Ναυή) ένεθυμήθη έπίσης, ότι κάπου γράφεται εις τήν 'Αγ. Γραφήν, ότι ό ήλιος έπέστρεψεν εις τά όπίσω. Οί συνάδελφοί του επιστήμονες τόν ειρωνεύθησαν, ότι έχασε τό λογικόν του. Παρά ταϋτα ήνοιξαν τήν 'Αγ. Γραφήν και άνέγνωσαν από τό 20όν κεφάλαιον τού βιβλίου της Δ' Βασιλειών τούς στίχους 9 - 11. 'Εκει αναφέρεται, ότι ό έτοιμοθάνατος βασιλεϋς 'Εζεκίας έδέχθη τήν έπίσκεψιν τού προφήτου 'Ησαΐου, ό όποϊός τόν έβεβαίωσεν, ότι δέν θα άποθάνη, άλλα θα ζήση. 'Ο 'Εζεκίας όμως δέν έπίστευεν εις τόν λόγον τού προφήτου και έζήτησεν άποδείξεις. Ποίαν άποδειξιν θα έξω, ότι θα με θεραπεύση ό Κύριος; είπεν εις τόν 'Ησαϊαν (στίχ. 8). Και ό 'Ησαϊας τού άπήντησεν: 'Η σκιά τού ήλιακού ώρολογίου θα προχωρήση δέκα βαθμίδες έμπρός ή δέκα βαθμίδες πρds τά πίσω. (Σ.Μ. Τό ήλιακόν ώρολόγιον, περι της σκιάς τού όποϊού γίνεται έδω λόγος, ήτο μία όρθία στήλη, ή όποία ήτο τακτοποιημένη εις σειράν βαθμίδων οϋτως ώστε ή σκιά της στήλης αύτης να δεικνύη τας ώρας αναλόγως τού ποϋ έπιπτεν ή σκιά τού ήλίου). Εις τήν πρότασιν τού 'Ησαϊα ό 'Εζεκίας άπάντησε: Δέν είναι και τόσον θαυμαστόν, έν αν ή σκιά τού ήλίου προχωρήση «δέκα βαθμίδες» πρds τά έμπρός. Θαυμαστόν είναι ή σκιά να ύποχωρήση «δέκα βαθμίδες εις τά όπίσω» (στίχ. 10). 'Ο προφήτης 'Ησαϊας, συνεχίζει ή 'Αγ. Γραφή, παρεκάλεσε τόν Κύριον δια τό θαϋμα τούτο (ώστε να πεισθῆ ό βασι-

→ στή σελ. 33

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΑΣ

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΗ

ἩΨΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗ.

ΒΡΟΚΕΙΤΑΙ γιὰ ἓνα ἀληθινὸ μνημεῖο τῆς βυζαντινῆς διακοσμητικῆς, ἓνα ἔργο ἐμπνεύσεως καὶ παραδόσεως, μιὰ διακονία λειτουργικὴ στὴν πνευματικὴ «καλαισθητικὴ» τῆς «ψυχῆς» τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὁμολογουμένως τὸ ἔργο αὐτὸ καλύπτει ἓνα μέγα κενὸ στὸν χῶρο τῆς Ὁρθοδοξίας, γιὰτὶ συνοψίζει σὲ βάθος καὶ ἔκταση ὅλα τὰ ἀντιπροσωπευτικὰ διακοσμητικὰ στοιχεῖα τῆς σχηματικῆς καὶ εἰκαστικῆς θεολογικῆς καὶ πνευματικῆς παραδόσεως τοῦ Ὁρθοδόξου βυζαντινοῦ.

Τὸ μὲν καλλιτεχνικὸν ἔργον ἀνήκει ἐξ ὀλοκλήρου στὸν γνωστὸν μαθητὴ τοῦ Κόντογλου ἀγιογράφου Π. Βαμπούλη, τὸ δὲ ἐκδοτικὸν ἀνέλαβε ὁ ὑψηλοῦ ἐπιπέδου ἐκδοτικὸς οἶκος «Ἀστὴρ» τῶν ἀδελφῶν Παπαδημητρίου, ποῦ ὅπως γράφει στὸ Προλογικὸν τοῦ σημείωμα, «διακονεῖ, ἐπὶ δεκαετίες τώρα, σὲ μιὰ ὑψηλὴ καὶ συνάμα ἄκρας προσηγομένη ἀποστολή: νὰ ἐπανεὐρῆ τὸ Γένος μας τὴν αὐτογνωσία του, δηλαδὴ τὴν πνευματικὴ, ἠθικὴ καὶ αἰσθητικὴ του Παράδοση».

Πράγματι, ὅπως γράφει ὁ κ. Βαμπούλης «σκοπὸς μας ἦταν, νὰ δώσουμε μιὰν εἰκόνα τῆς Βυζαντινῆς Διακοσμητικῆς καὶ ταυτόχρονα ὕλικὸν στοὺς τεχνίτες, ποῦ μὲ τὸ ἔργο τους, θὰ μπορούσαν νὰ συνεχίσουν τὴν Παράδοσή μας...».

Θὰ προσθέταμε, ὅτι μὲ τὴν συνέχιση τῆς Διακοσμητικῆς Παραδόσεώς μας, ἀπωθοῦμε ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη περιοχὴ ὅλα τὰ κακόγιστα καὶ διεφθαρμένα «καλλιτεχνικά» στοιχεῖα, ποῦ μᾶς ἐρχονται ἀπὸ τὴν ναυαγισμένη δυτικὴ «κουλτούρα» ὑπὸ τὴ μορφή διαφόρων «σχολῶν» καὶ ἔτσι διασώζουμε τὸν αἰσθητικὸ πλοῦτο, ποῦ παρήγαγε ἡ Ὁρθόδοξη πνευματικὴ ἐμπειρία.

Σημειώνουμε τὴν δίγλωσση, (ἐλληνικὰ καὶ ἀγγλικά) θαυμάσια μακρὰ Εἰσαγωγή τοῦ κ. Κ. Τσιροπούλου, μέσα στὴν ὁποία ἀναπτύσσεται θεολογικῶς, ἱστορικῶς, πνευματικῶς καὶ αἰσθητικῶς τὸ ὅλον θέμα τῆς Βυζαντινῆς Διακοσμητικῆς. Τέτοια ἔργα ἀποτελοῦν σταθμοὺς στὴν ζωὴν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους καὶ ἐπιηρεάζουν ἀποφασιστικὰ τὴν πνευματικὴ του πορεία. Ἄς εἶναι εὐλογημένοι οἱ συναθροισθέντες καὶ «πολλοὶ ὁ μισθὸς τους ἐν τοῖς οὐρανοῖς».

Α ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ χρόνια παρουσιάστηκε μιὰ ἐξαιρεσιτὸ ἐνδιαφέροντος τῶν Χριστιανῶν μας γιὰ τὰ ἀσκητικὰ καὶ νηπτικὰ βιβλία. Εἶναι γνωστὸ τὸ πόσο ἐξασθένησε τὴν ψυχὴν τῶν πιστῶν ἡ ἔλλειψη βιβλίων, ποῦ περιείχαν τὶς πνευματικὲς ἐμ-

πειρίες τῶν Μονῶν καὶ τῆς Ἐρήμου. Γιατὶ παρ' ὅτι οἱ ἐν τῷ κόσμῳ Χριστιανοί, λόγῳ συνθηκῶν, δὲν μποροῦν νὰ διώσουν σὲ πληρότητα τὸν πλοῦτον τῆς προσφορᾶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν τούτοις, μέσα στὴν Ὁρθοδοξία, δὲν μπορεῖ νὰ ἀγνοηθῆ ἡ ἐξάρτησις τῶν λαϊκῶν ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς χωρὶς νὰ ἀκολουθήσῃ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν πνευματικὴ παράδοση. Ἐπομένως ἐπιστροφή στὶς «πηγές», σημαίνει στροφή πρὸς τοὺς ἀγίους Πατέρας τοῦ Μοναχισμοῦ.

Στὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ, ποῦ ἀναψε πῖο πολὺ ἀπὸ τὴν μέθεξη τῶν ψυχῶν στὶς πνευματικὲς ἐνεργεῖες, ποῦ τοὺς ἐγέννησαν τὰ κυριολεκτικῶς πνευματικὰ βιβλία — ἀπὸ 20ετίας — ἀνταπεκρίθησαν ἀρκετὲς ἐκδόσεις τὰ τελευταῖα χρόνια. Μία ἀπὸ αὐτὲς εἶναι καὶ ἡ «ἨΨη καὶ προσευχὴ» τοῦ ἱερομοναχοῦ Ἰω., ποῦ ἀποτελεῖ — κατὰ τὴν διατύπωση τοῦ σ. — «δάνειο ἀπὸ τὴν ἀνεξάντλητη πνευματικὴ Τράπεζα τῶν ἁγίων Πατέρων...». Μεθοδικὸ τὸ βιβλίον καὶ ἐκλαϊκευμένο γιὰ τοὺς πολλοὺς ἀδελφοὺς, ἀποβαίνει ὠφελιμώτατο καὶ καλὸς ὁδηγὸς γιὰ τὴν νεορὰν προσευχὴ καὶ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν ἨΨη, μέσα στὸν συγχυτικὸν κόσμον, ποῦ ἀναστρέφονται.

Ἡ Ο ΟΣΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ.

ΠΟΤΕΛΕΙ τὸ Β' τεῦχος τῆς ἐτησίως ἐκδόσεως τοῦ ἀνωτέρω Περιδικιοῦ τῆς ἱ. Μονῆς τοῦ Ὁσίου Γρηγορίου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Καθηγουμένου αὐτῆς ἀρχιμ. κ. Γεωργίου. Ἀπὸ συνειδήσιν εὐθύνης καὶ ἀπὸ ἀγάπην ἐν Χριστῷ πρὸς τοὺς ἐν κόσμῳ ἀδελφοὺς, ἡ ἱ. Μονὴ, ἀπεφάσισε νὰ προσφέρῃ κατ' ἔτος καὶ ἀπὸ ἓνα τεῦχος μὲ συνεργα-

σιές μόνον άγιορειτών έκ του πληρώματος τής πείρας των.

“Οντως οι έκατον σελίδες του εϋωδιάζουν άπό μοναστικήν πνευματικότητα. Ε'λπιζουμε ότι και τό τεϋχος αυτό θα άναπαύση τής ψυχής των άδελφών, θα τους μεταφέρει στο πνευματικό κλίμα του 'Ορθόδοξου Άγιορειτικού Μοναχισμού, θα τους δώση κατεϋθύνσεις γιά τό νεορά προσευχή και άλλα ζητήματα τής εν Χριστώ ζωής και γενικά θα τους βοηθήση να αισθανθούν την εν Χριστώ κοινωνία με τους άδελφούς των μοναχούς. Ζητούμε σάν αντίδωρο τίες προσευχές των άγνωστών μας γιά τους άγιορείτας Πατέρας». Συναινούμεν και εύχόμεθα την συνέχισιν επί έτη πολλά του άδελφού Περιοδικού.

“ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ
CΥΝΟΔΟΥ..

ΕΜΟΝ μιάς πληθούς παρατηρήσεων, σκέψεων και κρίσεων, επί του καταλόγου των θεμάτων, άτινα μέλλουν να συζητηθούν εις την παρασκευαζομένην και συνέλθη όφέποτε ε'Άγίαν και Μεγάλην Cυνόδου, τό υπό τόν άνωτερω τίτλον διδίλιον

του Καθηγητού του Πανεπιστημίου κ. Γ. Γαλιτή, άποβαίνει υπό τήν παρούσας συνθήκας πολύτιμον βοήθημα, δι' όσους έκ συνειδησέως ειθύνης ήθελαν να μορφώσουν μίαν όρθην αντίληψιν — μεταξύ «λογισμών κατηγορούντων ή και άπολογουμένων» (Ρωμ. 6', 15) — επί του άντικειμένου. Τό θέμα τής Cυνόδου, βεβαίως, είναι πολύεδρον και πολύπτυχον, όπως έπισημαίνει και ό φίλος θεολόγος Καθηγητής και οι Α.Δ. ήδη εξέφρασαν τους φόβους των στο προηγούμενον τεϋχος, ενώ στο άνω χείρας έκθέτου τās βασικές σκέψεις των επί των προϋποθέσεων συγκροτήσεως μιάς Cυνόδου, τās όποιας ήμεις τουλάχιστον δεν βλέπομεν ύπαρχούσας. Πάντως άν ή άλήθεια τής 'Εκκλησίας παραμένει αυτή καθ' έαυτήν άναλλοίωτη εις όλους τους αιώνας, εν τούτοις μία σύνοδος ποικίλων ιστορικών συνθηκών δύναται να άποδείξη και τὰ μη καλά ως καλά. Γι' αυτό ενώ δεν εύχόμεθα την σύγκλησιν «Μεγάλης Cυνόδου», όμως, άγνοούντες τι θέλει εν προκειμένω ό Θεός, δεν την πολεμούμεν ισχυράς.

Καλόν πάντας είναι να μελετώμεν πάντες και να προσευχόμεθα ύπερ του καλου τής άγίας του Χριστου 'Εκκλησίας άναφορικώς προς την Cυνόδον. Καί ένα καλόν βοήθημα προς την κατεϋθύνσιν αυτήν, είναι τό παρουσιαζόμενον άπό τών στηλών των Α.Δ. βιβλίον του κ. Γαλιτή, όστις όρθότατα φρονεί, ότι όχι ως άλόγητος τό έγραψε, άλλ' ως έπροσπαθών ταπεινά να εκφράση τό όρθόδοξον φρόνημα, εν συναισθήσει τής μεγάλης ευθύνης... πού έχει ως θεολόγος και άκαδημαϊκός διδάσκαλος έναντι τής 'Εκκλησίας».

“ΕΙC ΤΗΝ ΑΔΕΛΦΗΝ
ΕΑΥΤΟΥ ΓΟΡΓΟΝΙΑΝ..

Ε ΠΡΟΛΟΓΟΝ του σεβ. Καρυστίας και Cκύρου κ. Σεραφεΐμ, τό 'Εκκλησιαστικόν Γηροκομείον Κύμης «Οί όγιοι 'Ιωακείμ και Άννα» εξέδωκε τό τρίτον τεϋχος στην σειρά «Άνθος άπό τόν Πατερικόν λειμώνα», με τόν Λόγον του άγίου

Γρηγορίου του Θεολόγου «Εις την έαυτου άδελφήν», σε νεοελληνικήν άπόδοσιν υπό του φιλόλογου κ. Κ. Κούκη.

‘Η άπόδοσις άρκετά έπιμελημένη, άποδεικνύει παρά τούτο, ότι δεν είναι άρκετή ή άρχαιομάθεια και αυτή άκόμη ή μύησις στην στρουφρότητα του λόγου και στο μοναδικόν ύφος του Θεολόγου Πατρός, δια τήν άποδώσει κανείς τό ήνωμένον με την πνευματικήν του αίσθησιν νόημα του. Χρηιάζεται κάτι πλέον ή πνευματική αίσθησις. “Ενα γοργόν βλέμμα στην μετάφρασιν υπό του άγίου Νικοδήμου του Άγιορείτου του ίδιου Λόγου εις τό Ν. 'Εκλόγιον του, μαρτυρεί τό άληθές του Ισχυρισμού. Γιατί, — πρέπει να τό ένοήσωμεν καλά — ό λόγος των άγίων Πατέρων, δεν είναι διανοητικός άπλώς, άλλα άνθος τής καθαράς νοήσεως, διαποτισμένης υπό των πνευματικών και θείων έμπειριών των. Άκριβώς γι' αυτό και συγκινεί και ύψώνει και μεθύει και άλλοιώνει. “Οταν μας διαφεύγη ή θεμελιώδης αυτή άλήθεια, όχι μόνον νομίζομεν ότι ή έπίδρασις των άγίων Πατέρων μας όφείλεται στο κάλλος και την δύναμιν του λόγου των, άλλα και ότι τὰ κείμενά των δυνάμεθα να τὰ προσεγγίζομεν ως αρχαϊκά άπλώς κείμενα και να προβαίνωμεν σε μεταφράσεις. Καλή μὲν ή πρόθεσις, άλλα πρέπει και να εξετάζωμεν εάν έχωμεν «τὰ πρὸς άπαρτισμόν». “Αλλως ούτε ώφελούμεθα, ούτε ώφελούμεν. Γιατί άν οι κινούμενοι στα έπίπεδα του φυσικου και διεφθαρμένου λόγου (ποίησις, λογοτεχνία), είναι τόσον εύαίσθητοι στις μεταφράσεις, τί μπορεί να λεχθή γιά τόν λόγον τής χάριτος, τόν πάμφωτον, τόν άγιασμένον, τόν θεολογικόν;

Ταύτα ως γενικές παρατηρήσεις.

“Η ΝΟΕΡΑ ΑΘΛΗΣΙC..

ΑΘΕ έκδοσις βιβλίου, που πραγματεύεται περί τής νεοράς προσευχής και είναι έργον μεμαρτυρημένης αγιότητας Χριστιανου, είναι άληθινήν εύλογία, διότι θεωρούμεν την νεοράν έργασίαν τής προσευχής, ως τό άποτε-

λεσματικώτερον και τό πιο δραστηριόν μέσον διαφυλάξεως τής ψυχής των Χριστιανών άπό τους έξωτερικούς και έσωτερικούς μολυσμούς, άλλα και την άσφαλή και σύντομον όδόν πρὸς κάθαρσιν και άγιασμόν και θέωσιν, εν συνδυασμῶ με την

ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν.

Διὰ τοῦτο καὶ ἐχάρημεν ἀπὸ τὴν θέαν τοῦ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον διβλίου, ὅπερ πραγματεύεται περὶ τῆς νοεῆς προσευχῆς. Ἄλλὰ ἡ χαρὰ τοῦ φιλοκάλου ἀναγνώστου μεταβάλλεται ἀμέσως σὲ ἀληθῆ θλίψιν ἀπὸ τὴν ἀπλὴν φυλλομέτρησιν τοῦ διβλίου. Ἀφήνομεν τὰ ἀναριθμητὰ συντακτικά, φραστικά, λεκτικά, ἐννοιολογικά λάθη, ποὺ περιέχουν οἱ πρόλογοι συγγραφῶς (συλλέκτου) καὶ ἐκδότου, ὥστε νὰ διερωτᾶται κανεὶς, πῶς δὲν εὐρέθη ἕνας μέτριος τοῦλάχιστον ἐπιμελητῆς τῆς ἐκδόσεως νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ διβλίον τοῦ τοσοῦτου φόρτου ἀσυγχωρήτων λαθῶν, καὶ ἄς ἔλθωμεν στὸ κείμενον.

Κατ' ἀρχὴν ἐκπληττόμεθα ἀπὸ μίαν ἀνακολουθίαν. Εἰς μὲν τὸν πρόλογον τοῦ ἐκδότου διαβάζομεν, ὅτι «ἡ περισσώτερα δὲ ὕλη εἶναι τοῦ ἐπισκοπού Θεοφάνους τοῦ Ἐγκλείστου...». Εἰς δὲ τὸν Πρόλογον τοῦ ἀνθολόγου ἡγουμένου Χαρίτωνος καὶ τὸ προοίμιον τοῦ ἔργου φέρεται ὡς συγγραφῆς ὁ ἅγιος Δημήτριος τοῦ Ρωστώβ. Πλὴν αὐτῶν εἰς τὸ «συμπόσιον» συμμετέχουν ὁ Παΐσιος Βελιτοκόφσκυ καὶ ὁ «Γέρων» Βασίλειος. Κατόπιν τῶν ἐνδείξεων αὐτῶν, ἀκολουθεῖ μικρὰ εἰσαγωγή καὶ ἐν συνείκῃ τέσσερα εἰσαγωγικά κεφάλαια, μετὰ τὰ ὅποια ἄρχιζοῦν τὰ ἀριθμημένα κεφάλαια ἀπὸ τὸ 1 - 332.

Καὶ ἀμέσως ἔρχεται φυσικὸν τὸ ἐρώτημα: εἰς ποῖον ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἀνήκουν τὰ 332 κεφάλαια καὶ ποιά; Ἄλλ' ἀπάντησις δὲν ὑπάρχει.

Ἄλλ' ἄς παραβλέψῃ κανεὶς καὶ αὐτὸ τὸ ἀκατανόητον. Ἐρχόμεθα σὲ αὐτὸ τοῦτο τὸ κείμενον, τὸ ὅποιον μετέφρασεν εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἐκ τοῦ ρωσικοῦ «ἕνας ἀξιότιμος κύριος καὶ εὐλαδέστατος Χριστιανός, γνώστης τῆς Ρωσικῆς διαλέκτου» sic! Ἄλλὰ φθάνει νὰ γνωρίζῃ κανεὶς τὴν «ρωσικὴν διάλεκτον» διὰ νὰ μεταφράσῃ κείμενα πνευματικὰ τῆς μυστικῆς θεολογίας ἐκφραζόμενα μὲ ἐιδικοῦς ὅρους; Διότι εἶναι τόση ἡ κακοποίησις τοῦ κειμένου, τόσον ἀλλοιωμένον οἱ ὅροι, τόση ἡ ἀκαταστασία τῶν φράσεων, τόση θὰ ἐλέγαμεν ἡ ἀγραμματωνύμη καὶ ἡ παιδικὴ ἀφέλεια, ποῦ ἀποκαλύπτεται σὲ κάθε σχεδὸν σελίδα, ὥστε θὰ δυσκολευώμεθα νὰ τὸ πιστεῦσωμεν, ἂν ἄλλοι μᾶς ἔλεγον τὰς κρίσεις αὐτάς.

Ἐὰν δεχθῶμεν, ὅτι τὰ λάθη ταῦτα δὲν ὀφείλονται εἰς τὸν μεταφραστὴν, μήπως τὰ κείμενα τῶν ἁγίων Θεοφάνους, Δημητρίου καὶ Παΐσιου εἶχαν ἤδη παραποιηθῆ ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Βαλαάμ Χαρίτωνος;

Πάντως βέβαιον εἶναι, ὅτι τὸ μέγα θέμα τῆς νοεῆς προσευχῆς, δὲν προβάλλεται ὀρθοδόξως μὲ τὴν ἐν λόγῳ ἐκδοσιν καὶ ἡ μόνη θεραπεία ποῦ ἀπομένει, εἶναι νὰ προσεχθῆ μία δευτέρα ἐκδοσις, ἀφοῦ προηγουμένως ἐλεγχθοῦν τὰ κείμενα τῆς συλλογῆς τοῦ Χαρίτωνος, μήπως ἐκεῖ εὑρίσκειται ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ τῶν λαθῶν.

Ἐλπίζομεν εἰς τὴν σύνεσιν τοῦ ἀδελφοῦ Γ. Κλήμεντος, ὅτι θὰ κατανοήσῃ ὅτι ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ ἀγαθῆς προθέσεως καὶ τοῦ δύνασθαι. Δὲν ἀρκεῖ νὰ θέλῃ κανεὶς νὰ παρουσιάσῃ τὴν ἱεράν προσευχὴν καὶ τὰ προβλήματα τῆς. Καὶ οὕτως πρέπει νὰ λησμονώμεν, ὅτι αἱ Ἰουδαϊκά

ἔριδες τοῦ 14ου αἰῶνος, προεκλήθησαν ἀπὸ τὴν κακοποίησιν τῆς νοεῆς προσευχῆς ὑπὸ ἀφελῶν τινῶν μοναχῶν. Ἴδου διατὶ δεικνύομεν τόσην εὐαισθησίαν.

Ἡ ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ..

ΡΑΙΑ καὶ πολυμερῶς ἐπιστημονικὴ ἐργασία τοῦ γνωστοῦ ποινικολόγου τῆς Θεσσαλονίκης κ. Στέφ. Κότσιανου, διὰ τὴν ἀνάδειξιν τῆς ἱατρικῆς εὐθύνης κατὰ τὴν ἀσκίαν τῆς φιλανθρώπου διακονίας τῶν ἰατρῶν. Βεβαίως «δικαίῳ νόμος

οὐ κείται» κατὰ τὸν θεῖον Παῦλον. Ἄλλ' ἀπὸ τότε ποῦ ἡ ἱερὰ τέχνη τοῦ Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἰπποκράτους ἀτεβλήθη σὲ πολὺ ψυχρὸν ἐπαγγελματισμόν, σὲ μεγάλην ἔκτασιν, ἡ νομοθεσία, προσαρμοζομένη καὶ στὰ σύγχρονα δεδομένα, τὰ ὅποια εἰσήγαγεν ἡ ἐκπληκτικὴ τεχνολογία, ἔχει τόσον εὐρυνθῆ, ὥστε νὰ προκαλέσῃ καὶ τὸ ἐξ ὑποχρεώσεως ἐνδιαφέρον τῆς Ἐκκλησίας.

Εἶναι βέβαια τρομερόν, παραλῶν τὰ γόνατα τοῦ ἱατροῦ, τὸ νὰ ζητῆται εὐθύνη ἀπὸ αὐτὸν διὰ τὰς ἀτυχεῖς ἐκβάσεις τῶν ἱατρικῶν τῶν ἐπεμβάσεων. Ἐκ τοῦ ἄλλου ὅμως εἶναι καὶ ἀφυπνιστικὸν τῶν νοσηρῶν συνειδησῶν, ἀπὸ τὴν περιστολῆν τῆς ἱεροτήτας τοῦ λειτουργήματος στὰ πλαίσια τῆς ἐγκληματικῆς ζεξότητος τοῦ κέρδους. Καὶ ἂν μὲν τὸ κακὸν τοῦτο δὲν θεραπεύεται, διὰ τῆς αἰσθήσεως τῆς πρὸς τὸν πάσχοντα ἀγάπης, πάντως ἀναστελλεται κάπως ἀπὸ τὸν φόβον τοῦ κολασμοῦ. Γιατὶ ἂν τὰ σφάλματα τῶν ἱατρῶν συνδέονται μὲ τὴν ποικίλην μορφήν ἑλλειψιν ἀγάπης πρὸς τὸν συνάνθρωπον, ἐπιτόμενον εἶναι νὰ μὴ παραμένουν «σφάλματα», ἀλλὰ νὰ προσλαμβάνουν χαρακτῆρα ἀπανθρωπίας, ἢν καὶ ὁ ἀνθρώπινος νόμος τιμωρεῖ. Καὶ τὰ «σφάλματα» εἶναι τόσα, ὥστε νὰ μὴν παρομιᾶδες τὸ προχριστιανικὸν γνωμικόν: «ὁ ἥλιος φωτίζει τὰς ἐπιτυχίας τῶν ἱατρῶν, ἡ δὲ γῆ καλύπτει τὰ σφάλματά των».

Ὁ ὄρκος, ὁ ἱατρικὸς, βεβαίως, ἔμεινεν ἕνας ξηρὸς τύπος, ἀφοῦ καὶ οἱ πρὸς οὓς ὁ ὄρκος εἶναι ἀνύπαρκτοι, ἐπομένως μένει μόνον ἡ ἰδέα τοῦ ὄρκου. Διότι τί σημαίνει «Ὁμνυμι Ἀπόλλωνα Ἰητῆρόν, καὶ Ἀσκληπιόν καὶ Ὑγείαν καὶ Πανάκειαν, καὶ Θεοῦ πάντας τε καὶ πάσας...»; Ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ φόβος πρὸς τὸν ζῶντα Θεὸν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κανένας ἀσκληπιάδης δὲν δύναται νὰ φοβηθῆ τὸν Ἀσκληπιόν.

Τὸ θαυμάσιον διβλίον τοῦ φίλου νομικοῦ πάντως, μὲ τὸν πλοῦτον τῆς βιβλιογραφίας του καὶ τὴν πολύπλευρον νομικὴν ἔρευναν τοῦ πολυπλόκου καὶ πολυσχιδοῦς προβλήματος, συντελεῖ εἰς τὴν μόρφωσιν ὀρθῶν κριτηρίων εὐθύνης ὑπὸ τῶν ἱατρῶν. Καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ μίαν βετικὴν καὶ ἀξιόλογον προσφοράν, ἀλλὰ καὶ κίνητρον ἠθικῆς βελτιώσεως τῶν.

θ.μ.δ.

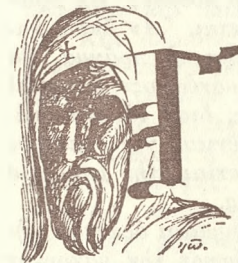
“ΠΑΡΑΔΟΧΗ..

Ψ ΠΕΝΘΥΜΙΖΟΜΕΝ την έκδοσιν του 4ου τεύχους του ανώτερω καλού Περιοδικού με πλουσιάν ύλην, ὅπως πάντοτε, θεολογικήν, ἐκκλησιαστικὴν, καλλιτεχνικὴν, λογοτεχνικὴν, ἱστορικὴν καὶ ἀγιογραφικὴν. Τὸ συνιστώμεν ἐκθύμως, ὡς ἐκφραστικὸν

μιάς προσπάθειάς να ὑποδεικνύη τὴν ἑλληνορθόδοξο πηγὴς, ἀπὸ τὴς ὁποῖες συνεχῶς ἀπομακρυνόμεθα. Καὶ σήμερα τὸ σημαντικώτερον εἶναι, νὰ διατηρήσῃ κανεὶς τὸ ἦθος τῆς φυλῆς, νὰ τὸ βιώνῃ καὶ νὰ τὸ ἐξαγγέλει πρὸς ὅλες τὴς κατευθύνσεις. Νά, μία ἐθνικῆς σημασίας προσφορά. Χωρὶς τὴς ἑλληνορθόδοξες παραδόσεις μας, τὸ ἔθνος θὰ ἐκφυλισθῆ σὲ ἓνα εἶδος πολὺ διάφορον, σὲ μιὰ ἀκαθόριστη πανσπερμία.

“ΠΕΤΡΑ ΣΚΑΝΔΑΛΟΥ..

Φ ΝΗΣΙΑ ὀρθόδοξο τὸ γνωστὸ ἀντιπατικὸν βιβλίον τοῦ Ἡλία Μηνιάτη, ἀπόκτησε πάλι ἐπικαιρότητα μετὰ νέα ἐκδοσὴν, βασιμισμένη στὴν δευτέρην τοῦ 1840. Κάνει ἐντύπωσιν ἢ κρυστάλλινη καθαρότητά του, ποὺ δὲν ἀφήνει καμμίαν ἀπολύτως σκια ἀμφιβολίας στὸν ἀναγνώστη, καὶ ἐντελῶς ἀδιάστα τὸν πείθει γιὰ τὴν ὀρθότητα τῶν θεσῶν του. Διαλύει σὰν τὸ φύσημα τοῦ ἀνέμου τὸν καπνὸ τῆς ἐπιχειρηματολογίας τῶν παπικῶν καὶ ἀποκαλύπτει γυμνῆ, μ’ ὅλην τὴν ἀποκρουστικότητά της, τὴν πλάνην τους.

Ἐπίσης κάνει ἐντύπωσιν καὶ τοῦτο. Ὁ Μηνιάτης εἶψε σὲ μιὰ ἐποχῆ, ποὺ τὸ πῖδ πυκνὸ σκοτάδι ἀμαθείας σκέπαζε τὸ ἔθνος μας. Ἡ μόνη πηγὴ διανοητικοῦ φωτισμοῦ ἦταν ἡ δύσιν. Σ’ αὐτὴ τὴν πηγὴ πῆγε ὁ συγγραφέας γιὰ νὰ ποτίσῃ τὸν νοῦ του. Παρὰ τὸ ἀνῶριμον τῆς ἡλικίας του ξεχώρισε τὸ καθαρὸ νερὸ ἀπὸ τὸ δηλητήριον. Δὲν θαμπώθηκε ἀπὸ τὴν λάμψιν. Χάρις στὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας, ποὺ διατήρησε ἕσθεστο, χωρὶς κανένα ἄλλο κριτικὸ ἐφόδιον γιὰ νὰ ὀδηγηθῆ, ἀφοῦ ἦταν βγαλμένος ἀπὸ ἓνα, μετὰ τὰ κοσμικὰ κριτήρια, σκοτεινὸ καὶ παχυλότατον περιβάλλον, κατάρθωσε, ὄχι μόνον νὰ μὴ ζαλισθῆ ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸ ἀνέβασμά του στοὺς πύργους τῆς δυτικῆς σκέψης, ἀλλὰ καὶ ν’ ἀποδείξῃ πολλοὺς ἀπ’ αὐτοὺς χάρτινους καὶ σὰν τελειῶς κίβδηλος τῆς πρῆστικῆς κομπορημοσύνης. Ἐνῶ ἦταν πεινασμένος, μπόρεσε νὰ δεῖξῃ, ὅτι τὰ ὀρεκτικὰ φαγητά, τὰ ἀφθονα τοῦ ἔστρωσαν μπροστὰ του, ἦταν ἀκατάλληλα πρὸς βρώσιν. γ.ή.

ΩΣ πνευματικὸ ἐκπέμπει ὁ μέγας Μυστικὸς καὶ Νηπτικὸς Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας ἁγίου Διάδοχος Ἐπίσκοπος Φωτικῆς. Ἡ διδασκαλία του, κυρίως γιὰ μοναχοὺς, ἀποτελεῖ ἀπλανῆ κανὸνα πορείας ἀνοδικῆς στὴν κλίμακα τῶν ἀρετῶν καὶ

τῆς ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ζωῆς. Εἶναι δὲ τόσο τὸ κύρος του, ὥστε ὄχι μόνον ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς πολλὰς φορὰς τὸν ἐπεκαλέσθη, κατὰ τὴς θεολογικῆς καὶ ἡσυχαστικῆς ἐριδῆς τοῦ 14ου αἰῶνος, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀντίπαλοι του, παρεμνηεόντες τὸ περιεχόμενον τῶν «Κεφαλαίων» του. Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ θεολόγοι πρὸ πολλοῦ τὸν ἐξέδωσαν σὲ κριτικὴ ἐκδοσὴ καὶ σὲ γαλλικὴ μετάφρασιν — προφανῶς νομίζοντες ὅτι τοὺς ὑπηρετεῖ στὸ actus purus, πλανώμενοι δὲ — καὶ ἤδη κυκλοφορεῖ στὸ κείμενον, μετάφρασιν στὴν ἀπλοελληνικὴ καὶ σχόλια ἀπὸ τὸν μοναχὸ Θεόκλητον Διονουσιάτη. Ἐνδεικτικῶς παραθέτομε τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ βιβλίου. Διατίθεται ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖον «Κυψέλην», Καμβουνίων 1, Θεσσαλονίκην. Οἱ «Ἀθωνικοὶ Διάλογοι» εὐχαριστοῦν τὸν ἐκδ. οἶκον «ΑΣΤΗΡ» Ἀθῶν Παπαδημητρίου διὰ τὴς διενεχθεῖς καὶ τὰ κλισεὶ ποὺ εὐχαρίστως παρεχώρησαν διὰ τὴν διακόσμησιν των ὡς καὶ διὰ τὴν διακόσμησιν τοῦ «Ἁγίου Διαδόχου».

Η ΕΝ ΧΡΙΣΤΩ ΖΩΗ

→ ἀπὸ τὴν σελ. 8

ἔνωσιν. Ἡ μία γίνεται ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἡ ἄλλη ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἡ μὲν κίνησις ἀπὸ τὸν Θεόν, εἶναι ἡ ἐνέργεια τῆς θείας χάριτος. Ἡ δὲ ἐξ ἀνθρώπου εἶναι ἡ ἐλευθέρη προαίρεσις. Ἀπὸ ἡμᾶς χρειάζεται νὰ προσφερθῆ μόνον ἡ θέλησις διὰ νὰ ὑποδεχθῶμεν τὴν θείαν χάριν ποὺ προσφέρεται. Νὰ μὴ προδώσωμεν τὸν θεῖον θησαυρὸν καὶ νὰ φροντίζωμεν νὰ μὴ σβεσθῆ ἡ ἀναμμένη ἤδη λαμπάδα τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Τοῦτο δὲ ἐπιτυχάνεται, ὅταν δὲν εἰσάγωμεν εἰς τὴν ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ζωὴν τίποτε ἁμαρτωλόν, τὸ ὁποῖον γεννᾷ τὸν θάνατον.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΣΤΟ “ΠΑΤΕΡ ΗΜΩΝ..

→ ἀπὸ τὴν σελ. 12

νωσὴ ὅσων ἀπέχουν κατὰ ὁποιοδήποτε τρόπο μεταξὺ τους, ἢ δὲ ἔλλειψή Του (ἡ ἀλογία), τῶν ἐνωμένων διαίρεση καὶ γιὰ νὰ μάθουμε νὰ οἰκειωνόμαστε τὸ Λόγον μετὰ τὴς ἀγαθῆς πράξεως μας, ὥστε νὰ μὴ ἐνωθοῦμε μόνον μετὰ τοὺς Ἀγγέλους μέσῳ τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ Θεὸ κατὰ τρόπο ἀντιληπτό, μετὰ τὴν χαρισματικὴ ἄρπαγὴ μας ἀπ’ τὸν κόσμον τὸν κτιστό.

ΑΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΗ ΑΝΗΣΥΧΙΑ

ΩΡΙΣ τὰ ὑπάρχη ὑποστατικὸν αἷτιον, διεισπάρθησαν σὲ θρησκευτικὰ ἐντυπα τὸν τελευταῖο καιρὸν ἀνησυχες σκέψεις γιὰ δῆθεν συγχρονισμό τοῦ Ἁγίου Ὄρους

καὶ γιὰ τάσεις δημιουργίας προϋποθέσεων (πολιτιστικῶν) ἀπὸ μέρους ἀγιορειτῶν μοναχῶν. Ὁμολογοῦμεν διὲν ἡ διέγερση ἀνησυχιῶν τοῦ εἴδους αὐτοῦ, εἶναι τὸ ὀλιγώτερον ἀδικαιολόγητη. Γιατί, ἐκτός ἀπὸ τὴν πάγια στάση τοῦ συνόλου τῶν ἀρησικόσμων μοναχῶν κατὰ πάσης ἰδέας ὑποχωρήσεως σὶὸν δαίμονα τοῦ «ἐκσυγχρονισμού» τοῦ Ἁγίου Ὄρους, εἶναι ἡ πρώτη φορά πού ἡ Κοινότης ἐπιλαμβάνεται γιὰ μιὰ ἀποφασιστικὴν ἀντιμετώπιση τῆς εἰσβολῆς διαφόρων μηχανημάτων.

Κατὰ τρόπον ἀνεπαίσθητον ἀπὸ ἀρχαῖα χρόνια εἰσῆχθησαν σὶὸ Ἁγιον Ὄρος ἓνα πληθὸς μηχανικῶν μέσων, πού ἀρχισαν νὰ γίνονται πλέον αἰσθητά. Αὐτὸ δὲ ἀναγκάζει τὴν Ἱ. Κοινότητα νὰ ἀσκήσῃ ἓνα ἔλεγχον μὲ κριτήρια ὀρθολογικὰ καὶ παραδοσιακά, ὥστε νὰ περιορισθῇ ὁ κίνδυνος ἀλλοιώσεως τοῦ ἡσυχαστικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Ἄθωου.

Βέβαια θὰ μπορούσε νὰ παρατηρηθῇ, διὲν τὸ φαινόμενον αὐτὸ εἶναι ἐκφραστικὸ τῆς δυνάμεως τῆς ἱστορικῆς ροῆς, πού συνήθως παρασύρει τὰ «παραδοσιακά» μέσα ἐξυπηρετήσεως. Καὶ πράγματι, ἂν θελήσῃ κανεὶς νὰ ἀνιχνεύσῃ ἱστορικῶς τὴν πορείαν ἐπιβολῆς τῶν «νέων μέσων» ἐπὶ τὸν παλαιῶν, δὲν ἔχει παρὰ νὰ κάμῃ τὸν κόπον μιᾶς ἱστορικῆς ἀναδρομῆς σὶὸ πα-

ρελθόν. Ὅλα ὑποτάσσονται σὶὸ νέο, σὶὸ περισσότερο ἐξυπηρετικὸ, τὸ πιὸ οικονομικὸ σὲ χρόνον καὶ δαπάνην δυνάμεων.

Ἄλλὰ ἂν σὶὸν κόσμον ἐπιδιώκεται μὲ κάθε τρόπον ἡ ἐπίτευξη καὶ νέων ποσοστῶν ἀνέσεων, τὸ Ἁγιον Ὄρος καὶ γενικῶς ὁ Μοναχισμὸς, πού σὶὸ βάθος ἀποτελεῖ μιὰ ζωὴ ἐκνοσίου κακοπαθείας, δὲν θὰ ἔλθῃ σὲ ἀντίθεση μὲ τὶς προϋποθέσεις τῆς ζωῆς τοῦ ἂν ἀκολουθήσῃ αὐτὴν τὴν νοοτροπία τοῦ κόσμου; Ἐκ πρώτης ὄψεως εἶσι φαίνεται. Ἄν ὅμως κανεὶς ἐξετάσῃ βαθύτερα τὸ πρᾶγμα, θὰ ἰδῇ διὲν ἓνας βαθμὸς «ἀνέσεων» ὑπηρετεῖ τὴν πνευματικὴν ζωὴν, διὰν τὰ μέσα «ἀνέσεως» χρησιμοποιοῦνται γιὰ σκοποὺς πνευματικῶν καὶ τίθενται σὶὴν ὑπηρεσία μιᾶς συλλογικῆς ζωῆς.

Ὁ ὑποφαινόμενος θυμᾶται ἀσκητὴν - ἡσυχαστὴν, ὁ ὅποιος ἄρρητος τὴν μακροβιὴν ἐξουσία, χωρὶς ὅμως νὰ ἀφήσῃ τὴν σκληρότητα τῆς ἀσκητικῆς τοῦ ἀγωγῆς, καὶ ἐγκατεστάθῃ ἐγγύτερα πρὸς τὰ συγκοινωνιακά μέσα τῆς θαλάσσης. Σὲ ἐρώτησή μου, γιὰτὶ ἄλλαξε τόπος, μοῦ ἀπάντησε, διὲν τὰ πέντε πνευματικὰ του τέκνα δαπανοῦσαν τὶς σωματικὰς τὸς δυνάμεις σὶὸ θράχια τῆς ἐρήμου καὶ δὲν τοὺς ἔμενε πολὺς χρόνος καὶ δυνάμεις γιὰ τὴν προσευχὴ καὶ τὴν λοιπὴν ἀσκήσιν.

Σχετικὸν μὲ τὰ διάφορα μηχανήματα καὶ τροχοφόρα εἶναι καὶ τὸ θέμα τῶν δασικῶν ὁδῶν. Καὶ αὐτὸ τὸ θέμα παίρνει προβληματικὴ μορφήν. Οἱ δασικοὶ ὁδοί, πού ἀποτελοῦν καὶ ζῶνες ἀντιπυρρικές, μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ γιὰ κάποια ἐξυπηρετήσιν τῶν Μονῶν πέραν τῆς μεταφορᾶς τῶν δασικῶν προϊόντων τῶν; Δηλαδὴ 1 - 2 Μονές, ἀπομεινωμένους γεωγραφικῶς καὶ συγκοινωνιακῶς, μποροῦν νὰ ἔχουν τὴν δυνατότητα ἀντιμετω-

πίσεως ἀμέσων ἀναγκῶν τῶν (μεταφορὰ ἀσθενούς, νεκροῦ, ὑπεργήρου), χωρὶς νὰ προκληθῆ κίνδυνος μειζόνων διευκολύνσεων; Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ κρίσιμον σημεῖον καὶ αὐτὸ τελεῖ ὑπὸ ἐξέτασιν.

Οἱ ἁγιορεῖται, σιτὸ σύνολόν τῶν σχεδόν, θέλουν νὰ κρατήσουν τὸ "Ἄγιον" Ὄρος σὲ ἀπόσταση ἀπὸ τὶς κοσμικὰς συνθήκας ζωῆς καὶ νὰ διατηροῦσιν τὶς ἡσυχαστικὰς προϋποθέσεις τοῦ γιὰ τὴν ἀδιάλειπτην προσευχήν, τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀρετῶν, τὶς πνευματικὰς «θεωρίας» τῶν καὶ τὶς θεολογικὰς μελέτας τῶν μαζῶν μὲ τὴν ἀκοιμητὴν λατρεία τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπὸ δεκαετηρίδες ἀνθίστανται σταθερὰ σὲ τὶς προκλήσεις τοῦ κοσμικοῦ ἢ χρησιμοθηρικοῦ πνεύματος νὰ «ἐνωθῆν» τὸ "Ἄγιον" Ὄρος μὲ τὴν ἔξω ζωὴν.

Βεβαίως οἱ μοναχοὶ δὲν εἶναι ἀνευδεεῖς. Χρειάζονται καὶ τροφήν καὶ «σκεπάσματα» καὶ ποικίλην ἱατρικὴν περίθαλψιν. Καὶ ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ γεννᾶται τὸ πρόβλημα κατανομῆς: Πόσον πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ πόσον στὴν γῆ πρέπει νὰ στρεφόμεθα; Ἐὰν οἱ μοναχοὶ ἦσαν ἡ ἄσρακτοι ἢ ἀνώτεροι σωματικῶν ἀναγκῶν (τροφῆς, γήρατος, νόσων, θερμάνσεως, κατοικίας), κανεὶς λόγος δὲν θὰ ὑπῆρχε χρήσεως μέσων συγκοινωνίας, μέσων μεταφορᾶς. Στὴν σύνεση καὶ τὴν πολυχρόνια πείρα τῆς κοινότητος τῶν ἱ. Μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους ἀπόκειται ὁ καθορισμὸς τῶν ὁρίων. Καὶ ἐλπίζεται ὅτι, μὲ προσευχὴν καὶ πνεῦμα ταπεινότητος, διακρίσεως καὶ ἀγάπης, χωρὶς ἀπολυτοποιήσεις καὶ ἐμμονὴν σὲ αὐθαίρετες ἀπόψεις, μὲ γνώμονα τὸ πνευματικὸν συμφέρον τοῦ Ἁγίου Ὄρους γενικῶς καὶ τῶν ἐπὶ μέρους ἱ. Μονῶν, θὰ εὐρεθῆ ἡ χρυσὴ τομὴ τοῦ προβλήματος, διὰ νὰ εἶναι ἡ λύσις ἀντικεινὴ καὶ στὴν ἰσορροπὸν ἁγιορευτικῆς σκέψης καὶ στὸν χρόνον.

Μὲ συνείδηση εὐθύνης ὅλοι οἱ ἁγιορεῖται ἀγωνίζονται νὰ διαφυλάξουν τὸ μοναδικὸν μοναστικὸν Κέντρον, ποῦ συνοψίζει ὅτι καλὸν παρήγαγεν ἡ βυζαντινὴ Ὁρθόδοξος ζωὴ, μακριὰ ἀπὸ ἐγκόμιες ἐπιρροές, ἐνῶ παραλλήλως δὲν ἀρνοῦνται τὴν χρῆσιν μέσων, ὅσα δὲν θέτουν σὲ κίνδυνον τὴν οὐσίαν καὶ τὴν μορφήν του, ἐπαρμόζοντες καὶ ἐν τούτῳ τὸ Ἄποστο-

λικόν: «Χρῶμενοι τῷ κόσμῳ καὶ οὐ καταχρῶμενοι». Οὔτε δηλαδὴ μόνον θέση, ἀλλ' οὔτε μόνον ἄρνηση, ἀλλὰ σύνθεση. Καὶ ὅπως ἔλεγεν ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, «οὔτε ὑποζέοντες, οὔτε ὑπερζέοντες, ἀλλὰ ζέοντες». Αὐτὴν δὲ τὴν χρυσὴν Πατερικὴν μεσότηταν καὶ στὴν πρακτικὴν ἀκόμη ζωὴν, ἐξασφαλίζει ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ταπεινώση, ἀπ' ὅπου πηγάζει ἡ φρωτεινὴ διάκριση. Ἄλλωστε καὶ αὐτὴ ἡ Ὁρθόδοξη Θεολογία δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο, ἀπὸ μίαν μεσότηταν σκέψεως καὶ νοήσεως, μεταξὺ ἐλλείψεως καὶ ὑπερβολῆς. «Ὁρθοδοξεῖν ἐστὶ τὸ ἀεὶ σχοινοβατεῖν», ὅπως λέγει ὁ ἴδιος θεῖος Πατὴρ.

Ἐφ' ὅσον λοιπὸν οἱ ἁγιορεῖται εἶναι συνδεδεμένοι μὲ τὸν δεσμὸν τῆς ἀγάπης, «τῆ τιμῆ ἀλλήλοις προηγουμένου» καὶ μὲ φρωτισμένην τὴν ψυχὴν ρυθμίζουν τὰ τοῦ ἱεροτάτου Ἄθω, οὐδεὶς λόγος ἀνησυχίας ὑπάρχει.

ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΕΝ δυνάμει νὰ συμφωνήσωμεν, μὲ ὅλην τὴν ἀγάπην, ποῦ αἰσθανόμεθα καὶ τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ ἔργου τῶν, ὡς «ιεραποστολῶν», μὲ τὸν κ. Ν.Σ. σὲ γενικὰς γραμμὰς, ποῦ ἀπήντησε σὲ ἄρθρον μας ὑπὸ τὸν τίτλον «Μοναχισμὸς καὶ ἱεραποστολή» διὰ τοῦ «Σταυροῦ» (τευχ. 199).

Καὶ δὲν συμφωνοῦμεν διὰ τοὺς ἐξῆς συνοπτικοὺς λόγους:

1. Διότι ὅχι ὀρθοδόξως γίνεται μόνον ἐπίκλησις τῆς διδασκαλίας τοῦ Κυρίου χωρὶς παράλληλον ἀναφορὰν στὴν πνευματικὴν παράδοσιν καὶ τοὺς ἁγίους Πατέρας. Ἡ μέθοδος αὐτὴ ἄγει σὲ προτεσιαντικὰς περιοχάς.

2. Ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἔχει ἐρμηνευθῆ ἐν τῇ πράξει καὶ διὰ τῶν συγγραμμάτων τῶν ἁγίων Πατέρων. Ἐπομένως ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ἦθος τῆς, ἡ διδασκαλία τῆς, θεμελιώνεται ἐπὶ τῶν ἁγίων Πατέρων, πράξει καὶ θεωρίᾳ ἐρμηνευσάντων τὸ ἅγιον Ἐδαγγέλιον.

3. Ἡ ἐσωτερικὴ ἱεραποστολὴ ἀποτελεῖ

ἀδιάρρηκτον λειτουργίαν τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐπομένως ἔκφρασιν τοῦ ἡθους, τῆς μουσικῆς πείρας, τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποῦ ἐνεργεῖ μέσα στὴν Ἐκκλησίαν. Ἐὰν καὶ οἰκονομίαν γίνῃ δεκτὸν τὸ κήρυγμα τῆς Πίστεως, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν, ἀδύνατον ὅμως νὰ εἶναι ὁρθόδοξον ἐὰν ὁ κηρύσσων δὲν ἔχη οἰκειωθῆ τὸ ὁρθόδοξον ἥθος, τὴν μουσικὴν ἐμπειρίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸν φωτισμὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

4. Ἡ Ὁρθοδοξία ἀποτελεῖ μίαν ζῶσαν πνευματικὴν παράδοσιν ἐν ἀγίῳ Πνεύματι. Ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ εἶναι φορεὺς αὐτῆς τῆς ζωῆς παραδόσεως. Λιὰ νὰ καταστῇ ὅμως φορεὺς χρειάζεται, σύμφωνα μὲ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, νὰ θητεύσῃ στὴν παραδοσιακὴν ἀσκησιν, παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἁγίων Πατέρων.

5. Χωρὶς μεταστοιχείωσιν τῶν παθῶν, (θυμικοῦ καὶ ἐπιθυμητικοῦ) καὶ χωρὶς φωτισμὸν τοῦ λογιστικοῦ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ποῦ ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς καθαρᾶς ψυχῆς, τῆς συντηριμμένης, ιεταπειωμένης καὶ ἀγαπώσης, ὁ «ἱεραπόστολος» πλανᾶται, — ὡς «ἔχων τὴν μόρφωσιν τῆς εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρημένος» — ἐνῶ ἐνδέχεται νὰ ὠφελῇ πολλοὺς καὶ ἐπίσης πολλοὺς νὰ θλάτῃ.

6. Τέλος, γνώμων καὶ κανὼν καὶ ὁδηγὸς καὶ φωτισμὸς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, δὲν εἶναι ἡ θεία Γραφή καὶ ἡμεῖς ἐρμηνεύοντες, ἀλλὰ ἡ ζωὴ καὶ ἡ διδασκαλία τῶν ἁγίων Πατέρων, οἱ ὅποιοι ἠρμήνευσαν στὴν πρᾶξιν καὶ στὴν θεωρίαν τὴν Γραφήν. Τὸ «πορευθέντες...» χωρὶς νὰ ἐρωτήσωμεν τοὺς Πατέρας, ποιοὶ πρέπει νὰ πορευθοῦν καὶ ποιά χαρίσματα χρειάζονται, ὄζει προτεσταντισμοῦ. Ἀλλὰ δὲν πρέπει καὶ νὰ λησμονῆται, ὅν τούτοις, ὅτι Ἐκεῖνος ποῦ παρήγγειλε «πορευθέντες...», Αὐτὸς ἔθεσε καὶ ἓνα ὄρον: «καθύστε... ἕως οὗ ἐνδύσηθε δύναμιν ἐξ ὕψους» (Λουκ. κδ', 49).

ΚΡΙΣΙΣ ΗΓΕΣΙΑΣ

ΓΕΣΙΑΝ λέγοντες ἐννοοῦμεν μόνον τὴν πολιτικὴν. Βεβαίως κρίσιν ἡγεσίας καὶ ποιμένων ἔχομεν καὶ στὴν Ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ ὑπῆρξε ποτὲ ἐποχὴ, ποῦ ἡ Ἐκκλησία

δὲν εἶχε κρίσιν ποιμένων; Τὸ κακὸν ὅμως ποῦ προκύπτει ἀπὸ τὴν ἔλλειψη ποιμένων δὲν εἶναι τόσον, ὅσον προκαλεῖται ἀπὸ τὴν ἀπουσίαν ἀξίων πολιτικῶν ἡγετῶν. Γιατὶ ὅσο καὶ νὰ μὴ προάγεται ἡ Ἐκκλησία ἀπὸ τὴν σιέρηση ἁγίων καὶ σοφῶν Ποιμένων, ὅμως ἡ πίστις τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ δὲν ταυτίζεται μὲ τὰ ὄργανα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἐπομένως μπορεῖ νὰ τρέφεται μὲ τὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων Πατέρων ὁ πιστὸς λαός, ἀλλὰ καὶ μὲ τοὺς καλοὺς λόγους τῶν μὴ καλῶν ποιμένων, ὅπως λέγει ὁ Κύριος. «Πάντα οὖν ὅσα ἐὰν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γάρ, καὶ οὐ ποιοῦσι» (Ματθ. κγ', 3).

Τοῦ Κυρίου ὁ λόγος ἀναφέρεται σι τοὺς φαρισαίους καὶ ἐπομένως δύναται νὰ ἔχη τελείαν ἐφαρμογὴν στὴν ἡρωική τῆς χάριτος; Ἀλλὰ ὅσον καὶ ἂν ἡ ζωὴ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὁργάνου εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποβῇ οὐδετέρα, ὅμως οἱ ἀδύνατοι ψυχῆς ἢμπορεῖ νὰ θλαθοῦν. Πάντως ἓνα εἶναι βέβαιον, ὅτι παρὰ τὰς ἀτελείας τῶν οἱ κληρικοί, δὲν διαστρέφουν τὸν λαὸν μὲ ἀντιθετὰς διδασκαλίας, ὅπως συμβαίνει μὲ τοὺς πολιτικοὺς ἡγέτας.

Λοιπὸν, πολιτικῶν ἡγετῶν ἔχομεν δεινὴν κρίσιν. Γιατὶ ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι μία ὀποιαδήποτε χώρα. Ἐχει θαθεῖες ρίζες, μακρὰς παραδόσεις, θεανθρώπινη δομὴν. Ἐχει τὸν ὑψηλὸν κλασικισμὸν τῆς καὶ τὴν θεανδρικήν Ὁρθοδοξίαν τῆς, ποῦ ἐμίγησαν στὴν ψυχὴν τοῦ Ἐθνους καὶ ἔγιναν μακροχρόνια ἱστορία, ἓνας παγκοσμίου ἀκτινοβολίας πολιτισμὸς. Ἡ διδύμη αὐτὴ κατάκτησις τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, ποῦ ἀποτελεῖ τὴν ἔκφρασιν ὑψηλῆς ἀνθρωπίνης καὶ θείας εὐγενείας, ἀξιώνει

οικείωσιν και προσασίαν και προβολήν από τους πολιτικούς ηγέτες, για να συννεχίσουν το έλληνορθόδοξον ήθος την ιστορικήν, αναπλαστικήν και εκπολιτιστική πορεία του. Και τέτοιους ηγέτες ποιότητος, αλλοίμονον, ή 'Ελλάς δέν έχει. Γι' αυτό και σέ μεγάλη κλίμακα ό λαός μας έχασε τον προσανατολισμό του και την ιδιάζουσα πνευματική του αίσθησιν. Και τώρα πλέει σιό σκοτάδι της άγνωσίας, άπελπισ, άπειρος, αλύτρωτος, μέ νεκρή την ψυχήν, μηδενιστής, κυλιόμενος στις ήδονές για ν' αποφύγη την κόλαση της έσωτερικής δυναμίας του. Ποιός θά τον βοηθήση; Βέβαια ή 'Εκκλησία. 'Αλλά τό έργο της ματαιώνεται από τους άναξίους του 'Εθνους ηγέτες, που άνοιξαν τους διαβολικούς άσους του Αϊόλου. 'Ο Κύριος να μάς λυπηθή και να μάς άνοίξη τά μάτια, για να ιδούμε τους κρημνούς, προς τους όποιους κατευθυνόμεθα.

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

→ από την σελ. 25

λεύς). Και τό θαύμα έγινε! «'Επέστρεψεν ή σκιά έν τοίς άναβαθμοίς εις τά όπίσω δέκα βαθμούς» δηλ. ή σκιά του ήλιου υπεχώρησεν εις τά σκαλοπάτια 10 βαθμούς προς τά όπίσω (στίχ. 11). Δέκα βαθμοί άντιστοιχοϋν προς 40 λεπτά άκριβώς. 'Ωστε 23 ώρες και 20 λεπτά του βιβλίου 'Ιησού του Ναυή, σϋν 40 λεπτά του βιβλίου της Δ' Βασιλειών, συμπληρώνουν τάς 24 ώρας, αι όποιαι έλειπαν. Τάς ώρας αυτές έπρεπε οι έπιστήμονες να ένσωματώσουν εις τους υπολογισμούς των (they had to log in the log book), ως την άπωλεσθείσαν ήμέραν του σύμπαντος».

Και ό Χάρολντ Χίλλ καταλήγει: «Δέν είναι τοϋτο καταπληκτικό; 'Ο Θεός μας προκαλεί σύγχυσιν εις τους έπιστήμονας, διότι τους υποχρεώνει να άναγνωρίζουν την άλήθειάν Του» (Our God is rubbing their noses in His «truth». That is right).

'Ορθοδοξίας ό φωστήρ, 'Εκκλησίας τό στήριγμα και διδάσκαλε, των μοναστιών ή καλλονή, των θεολόγων έπέμαχος άπροσμάχητος, Γρηγόριε θανατοουργέ, Θεσσαλονίκης τό καύχημα, κήρυξ της χάριτος, ικέτευε διά παντός σωθήναι τάς ψυχάς ήμϋν.

Handwritten blue scribble or signature.

ЗЕМЛЯ, ВОДА,
ПОДЪЕМНИК

№ 52
ПОДЪЕМНИК
ЗЕМЛЯ, ВОДА

ПРОПЕТИКОН
ΠΕΡΛΟΖΙΚΩΝ

ΠΡΟΠΗΤΙΚΩΝ
ΠΕΡΛΟΖΙΚΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΙ

ΣΥΝΟΡΕΤΤΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

49
50

